

**DIE ONDERSOEK NA BEWEERDE SEKSUELE
MISBRUIK VAN VOORSKOOOLSE KINDERS:
VERANTWOORDELIKHEDE VAN FORENSIESE
MAATSKAPLIKE WERKERS IN DIE SUID-
AFRIKAANSE POLISIEDIENS**

Deur

Melanie Benham

Tesis ingelewer ter voldoening aan die vereistes vir die graad

Magister in Maatskaplike Werk

UNIVERSITEIT
STELLENBOSCH
UNIVERSITY
in die

Fakulteit Lettere en Sosiale Wetenskappe

1918 · 2018

aan die

Universiteit Stellenbosch

Studieleier: Prof Sulina Green

Maart 2018

VERKLARING

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, dat ek die alleenouteur daarvan is (behalwe in die mate uitdruklik anders aangedui), dat reproduksie en publikasie daarvan deur die Universiteit Stellenbosch nie derdepartyregte sal skend nie en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Maart 2018

Kopiereg © 2018 Universiteit van Stellenbosh

Alle regte voorbehou

OPSOMMING

Kinders is die mees weerlose groep in die gemeenskap wat blootgestel kan word aan seksuele misbruik. Omdat die seksuele misbruik by die voorskoolse kind in die meeste gevalle nie onmiddellik onthul word nie, gee dit aanleiding tot 'n gebrek aan mediese bewyse en sonder enige ooggetuies is die kind se getuienis dikwels die enigste bewys dat seksuele misbruik wel plaasgevind het.

Die risiko van die voorskoolse kind om aan seksuele misbruik blootgestel te word, is hoër vanweë die ontwikkelingstadium waarin hulle is. Daar is verskillende uitdagings met betrekking tot die voorskoolse kind se kognitiewe, taal en morele ontwikkeling wat wat gedurende die forensiese ondersoek in ag geneem moet word. Die forensiese maatskaplike werker moet daarom die ontwikkelingstadium van die kind in gedagte hou en die kind dienoreenkomstig hanteer, sodat die inligting wat van die voorskoolse kind verkry word, nie as ongeloofwaardig beskou word nie.

Verskillende rolspelers soos ondersoekbeamptes en staatsaanklaers is by die ondersoek van beweerde seksuele misbruik by voorskoolse kinders betrokke. Elke rolspeler het 'n spesifieke verantwoordelikheid wanneer die beweerde seksuele misbruik ondersoek word. Die doel van hierdie studie is om begrip te ontwikkel vir die verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werkers in die SAPD om forensiese ondersoeke van voorskoolse kinders wat vermoedelik seksueel misbruik is, te doen.

Die studie het 'n kwalitatiewe navorsingsbenadering gevolg. 'n Verkennende en beskrywende navorsingsontwerp is benut, aangesien daar min inligting oor die onderwerp bestaan en die navorsing poog om spesifieke vrae ten opsigte van die onderwerp te beantwoord. 'n Doelbewuste steekproef wat uit twaalf ($n=12$) forensiese maatskaplike werkers bestaan het, is gebruik. 'n Semi-gestruktureerde vraelys is tydens die onderhoude aan die deelnemers voorgelê om data in te samel.

Die vernaamste bevindinge en gevolgtrekkings vanuit die studie is dat forensiese maatskaplike werkers oor spesifieke kwalifikasies en ervaring moet beskik om forensiese ondersoeke te doen. Die verantwoordelikhede van forensiese maatskaplike werkers by 'n forensiese ondersoek sluit in assessering, verslagskrywing, getuienislewering en hulp met die neem van verklarings. Dit

is ook belangrik om die ontwikkelingstadium van die voorskoolse kind in gedagte te hou aangesien dit 'n impak het op die forensiese ondersoekproses.

Aanbevelings vir verdere navorsing sluit onder meer in navorsing om die verantwoordelikhede van rolspelers, soos dié van ondersoekbeamptes en staatsaanklaers in die ondersoekproses van voorskoolse kinders wat seksueel misbruik is, te bepaal.

ABSTRACT

Children are the most vulnerable group of people in the society to be exposed to sexual abuse. In most of the cases the sexual abuse of pre-school children are not disclosed immediately. Consequently the child is often the only witness of the sexual abuse that occurred because of the lack of medical evidence and witnesses.

The risk of the pre-school child to be exposed to sexual abuse because is higher because of their developmental phase. Different challenges regarding the cognitive, language and moral development of the pre-school child must be kept in mind during the forensic investigation. Therefore the development phase of the child must be kept in mind by the forensic social worker otherwise it can seem that the information obtained from the child is not trustworthy.

Different role players like investigating officers and state prosecutors are involved in the investigation of alleged sexual abuse of pre-school children. Each role player has a specific responsibility in the investigation of the alleged sexual abuse. The aim of this study is to develop an understanding of the responsibilities of the forensic social worker in SAPS regarding the forensic investigation of pre-school children that was allegedly sexually abused.

This study has followed a qualitative research approach. An exploratory and descriptive research design was used, because little information regarding the topic is available and this research wanted to answer specific questions about the topic. A purposive sample that consisted of twelve (n= 12) forensic social workers was used. Data was collected by means of a semi-structured interview schedule during the interviews with participants.

The most prominent findings and conclusions of the study is that forensic social workers must have specific qualifications and experience to conduct forensic investigations. The responsibilities of the forensic social workers during the investigation include assessment, report writing, expert witnessing and assistant with statement taking. It is also important to keep the developmental phase of the pre-school child in mind, because it can have an impact on the forensic investigation.

Recommendations for future research include further research to determine the responsibilities of role players like investigation officers and state prosecutors in the investigation of pre-school children that was sexually abused.

ERKENNINGS EN BEDANKINGS

- My Hemelse Vader wat my die geleentheid gegee het om my studies te verwesenlik.
- Prof Sulina Green vir haar ondersteuning, leiding en hulp in die voltooiing van die tesis.
- Mevv Joan Weyers en Connie Park vir onderskeidelik keurige taal- en tegniese versorging.
- Die ondersteuning en aanmoediging van my eggenoot, Regan Benham, wat saam met my die reis aangepak het.
- My familie, vriende en kollegas vir hul ondersteuning en motivering om my studies te voltooi.
- Ek wil hierdie tesis graag aan my twee sonstraaltjies, Danica Benham en Matthew Benham, opdra. Mammie is baie lief vir julle.

INHOUDSOPGAWE

<i>Verklaring</i>	<i>i</i>
<i>Opsomming</i>	<i>ii</i>
<i>Abstract</i>	<i>iv</i>
<i>Erkennings en bedankings</i>	<i>vi</i>
<i>Inhoudsopgawe</i>	<i>vii</i>
<i>Lys van tabelle</i>	<i>xv</i>
HOOFSTUK 1	
INLEIDING	1
1.1 RASIONAAL VIR STUDIE	1
1.2 PROBLEEMSTELLING EN FOKUS	3
1.3 DOELSTELLING EN DOELWITTE VAN DIE STUDIE	5
1.4 BEGRIPSOMSKRYWINGS	5
1.4.1 Forensiese assessering.....	5
1.4.2 Voorskoolse kind.....	6
1.4.3 Seksuele misbruik	6
1.4.4 Verantwoordelikhede van forensiese maatskaplike werker	6
1.5 NAVORSINGSMETODE	6
1.5.1 Literatuurstudie	6
1.5.2 Navorsingsbenadering	7
1.5.3 Navorsingsontwerp.....	7
1.5.4 Steekproef.....	7
1.5.5 Instrumente vir data-insameling.....	8
1.5.6 Metode van data-ontleding	8
1.6 ETIESE ASPEKTE	9
1.6.1 Etiese klaring.....	9
1.6.1.1 <i>Ingeligte besluitneming</i>	9
1.6.1.2 <i>Konfidensialiteit</i>	10
1.7. HOOFSTUKUIEENSETTING	10

HOOFSTUK 2

DIE AARD EN GEVOLGE VAN SEKSUELE MISBRUIK VIR DIE VOORSKOOOLSE KIND	11	
2.1	INLEIDING	11
2.2	TERSAAKLIKE ASPEKTE VAN DIE ONTWIKKELING VAN DIE VOORSKOOOLSE KIND	12
2.2.1	Kognitiewe ontwikkeling	13
	2.2.1.1 <i>Sensoriese motoriese fase</i>	13
	2.2.1.2 <i>Pre-operasionele fase</i>	14
2.2.2	Taalontwikkeling.....	16
2.2.3	Morele ontwikkeling	18
2.3	AARD VAN SEKSUELE MISBRUIK	19
2.3.1	Vorme van seksuele misbruik	21
	2.3.1.1 <i>Seksuele misbruik sonder fisiese kontak</i>	21
	2.3.1.2 <i>Seksuele misbruik waar kontak plaasvind</i>	22
	2.3.1.3 <i>Seksuele eksploitasie</i>	24
2.4	INDIKATORE VAN SEKSUELE MISBRUIK.....	25
2.4.1	Fisiese indikatore.....	25
2.4.2	Emosionele en gedragsindikatore.....	26
2.5	FAKTORE WAT KINDERS SE RISIKO'S VERHOOG OM SLAGOFFERS VAN SEKSUELE MISBRUIK TE WORD	30
2.5.1	Kinderfaktore	30
	2.5.1.1 <i>Ouderdom</i>	30
	2.5.1.2 <i>Gestremdheid</i>	31
	2.5.1.3 <i>Emosionele ontwikkeling</i>	31
2.5.2	Gesinsfaktore.....	31
2.5.3	Omgewingsfaktore	32
2.5.4	Ouerlike faktore.....	32
2.6	FASES VAN SEKSUELE MISBRUIK	32
2.6.1	Toetreefase	33
2.6.2	Seksuele interaksiefase.....	33
2.6.3	Geheimhouding	33
2.6.4	Onthulling.....	33
2.6.5	Onderdrukking	33
2.7	GRAAD VAN TRAUMA WAT ERVAAR WORD DEUR DIE KIND WAT SEKSUEEL MISBRUIK WORD	34

2.7.1	Ouderdom van die kind	34
2.7.2	Duur van misbruik.....	35
2.7.3	Die tipe misbruik.....	35
2.7.4	Die identiteit van die beskuldigde.....	36
2.7.5	Graad van dreigemente.....	36
2.7.6	Die kind se geestelike en emosionele toestand	37
2.7.7	Geslag van die slagoffer en die oortreder.....	37
2.7.8	Ouers/versorgers se reaksie ten opsigte van seksuele misbruik.....	37
2.8	IMPAK VAN SEKSUELE MISBRUIK OP KINDERS WAT SEKSUEEL MISBRUIK IS.....	38
2.8.1	Skuldgevoelens.....	38
2.8.2	Verlies en magteloosheid	39
2.8.3	Woede.....	39
	2.8.3.1 <i>Kroniese klagtes, moegheid en lusteloosheid.....</i>	<i>39</i>
2.8.4	Regressie in ontwikkeling	39
2.8.5	Verandering in slaappatrone.....	40
2.8.6	Skeidingsangs.....	40
	2.8.6.1 <i>Die Kinderseksuele-mishandeling-akkommodasie sindroom</i>	<i>40</i>
2.9	SAMEVATTING.....	41

HOOFSTUK 3

	DIE VERANTWOORDELIKHEDE VAN DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKER IN DIE SUID-AFRIKAANSE POLISIEDIENS IN DIE ONDERSOEK VAN SEKSUELE MISBRUIK VAN VOORSKOOOLSE KINDERS	43
3.1	INLEIDING	43
3.2	DIE ONTWIKKELING VAN FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERK N DIE SUID-AFRIKAANSE POLISIEDIENS (SAPD).....	44
3.2.1	Forensiese maatskaplike werk in die SAPD	44
3.2.2	Professionele kennis en vaardighede waaroor die forensiese maatskaplike werker in die SAPD moet beskik	45
3.3	DIE PROFESSIONELE VERANTWOORDELIKHEDE VAN DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKER IN DIE SAPD.....	46
3.3.1	Aard van beskermingsdienste.....	47
3.3.2	Verantwoordelikhede van rolspelers ten opsigte van kinderbeskermingsdienste	48
3.3.3	Verwysingsprosedures wanneer kinders na die forensiese maatskaplike werker verwys word.....	49
	3.3.3.1 <i>Prosedure wat gevolg moet word wanneer die kind verwys word... 49</i>	

3.3.3.2	<i>Gebruik van 'n verwysingsvorm</i>	50
3.3.3.3	<i>Redes vir verwysing</i>	50
3.3.3.4	<i>Registrasie van verwysing</i>	51
3.4	INTERVENSIEPROSES	51
3.4.1	Beginfase	52
3.4.1.1	<i>Take in die beginfase</i>	53
3.4.2	Take in die inligtingsinsamelingsfase.....	55
3.4.3	Die afsluitingsfase	59
3.5	OMVATTENDE ONDERSOEKMODEL	60
3.6	VERSLAGSKRYWING.....	61
3.7	DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKER AS DESKUNDIGE GETUIE	62
3.8	SAMEVATTING.....	64

HOOFSTUK 4

	SITUASIE-ANALISE VAN DIE ONDERSOEK DEUR DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKERS IN DIE SAPD NA DIE BEWEERDE SEKSUELE MISBRUIK VAN VOORSKOOOLSE KINDERS	65
4.1	INLEIDING	65
4.2	EMPIRIESE ONDERSOEK.....	65
4.2.1	Navorsingsmetode.....	65
4.2.1.1	<i>Navorsingsbenadering</i>	66
4.2.1.2	<i>Navorsingsontwerp</i>	66
4.2.1.3	<i>Steekproef</i>	66
4.2.1.4	<i>Instrumente vir data-insameling</i>	66
4.2.1.5	<i>Metode van data-ontleding</i>	66
4.3	RESULTATE VAN DIE EMPIRIESE ONDERSOEK.....	69
4.3.1	Profiel van die deelnemers	69
4.3.1.1	<i>Werkservaring van die deelnemers</i>	69
4.3.1.2	<i>Kwalifikasies in maatskaplike werk van die deelnemers</i>	70
4.4	TEMA 1: KWALIFIKASIES EN ERVARING VAN MAATSKAPLIKE WERKERS IN DIE SAPD	71
4.4.1	Sub-tema 1: Kwalifikasies	72
4.4.2	Sub-tema 2: Ervaring	72
4.5	TEMA 2: DIE BETROKKENHEID VAN MAATSKAPLIKE WERKERS BY FORENSIESE ONDERSOEKE VAN VOORSKOOOLSE KINDERS	72
4.5.1	Sub-tema 1: Verantwoordelikhede van forensiese maatskaplike werker.....	73

4.6	TEMA 3: DIE ONTWIKKELINGSTADIUM VAN DIE VOORSKOOLES KIND.....	74
4.6.1	Sub-tema 1: Kognitiewe ontwikkeling.....	74
4.6.2	Sub-tema 2: Taalontwikkeling	75
4.6.3	Sub-tema 3: Morele ontwikkeling.....	75
4.7	TEMA 4: VORME VAN SEKSUELE MISBRUIK.....	76
4.7.1	Vorme van seksuele misbruik	76
	4.7.1.1 Sub-tema 1: Seksuele misbruik sonder fisiese kontak.....	76
	4.7.1.2 Sub-tema 2: Seksuele misbruik waar kontak plaasvind.....	77
	4.7.1.3 Sub-tema 3: Seksuele eksploitasie.....	77
4.8	TEMA 5: INDIKATORE VAN SEKSUELE MISBRUIK	77
4.8.1	Sub-tema 1: Fisiese indikatore	78
4.8.2	Sub-tema 2: Emosionele indikatore	79
4.8.3	Sub-tema 3: Gedragsindikatore	79
4.9	TEMA 6: FAKTORE WAT DIE RISIKO VAN KINDERS VERHOOG OM SLAGOFFERS VAN SEKSUELE MISBRUIK TE WORD	80
4.9.1	Sub-tema 1: Kinderfaktore	81
4.9.2	Sub-tema 2: Gesinsfaktore	82
4.9.3	Sub-tema 3: Ouerlike faktore	83
4.9.4	Sub-tema 4: Omgewingsfaktore.....	84
4.10	TEMA 7: DIE ROL VAN WETGEWING IN DIE AANMELDING VAN KINDERS WAT SEKSUEEL MISBRUIK IS	86
4.10.1	Sub-tema: Wetgewing.....	86
4.11	TEMA 8: REDES VIR DIE VERWYSING VAN VOORSKOOLES KINDERS VIR FORENSIESE ONDERSOEK.....	87
4.11.1	Sub-tema 1: Die ondersoekbeampte slaag nie om tersaaklike inligting by die kind te kry.....	87
4.11.2	Sub-tema 2: Die strafhof verwys die kind vir assessering via die ondersoekbeampte	88
4.11.3	Sub-tema 3: Die strafhof benodig inligting oor die kind se vermoë om te getuig.....	89
4.11.4	Sub-tema 4: Die strafhof benodig die insig van 'n professionele persoon of deskundige getuie	89
4.12	TEMA 9: OMVATTENDE ONDERSOEKMODEL	90
4.12.1	Sub-tema 1: Onderhoude.....	91
4.12.2	Sub-tema 2: Administratiewe aspekte.....	92
4.12.3	Sub-tema 3: Sterk punte van die model	93
4.12.4	Sub-tema 4: Swak punte van die model	95

4.13	TEMA 10: INTERVENSIËPROSES.....	95
	4.13.1 Sub-tema 1: Beginfase	95
	4.13.2 Sub-tema 2: Inligtinginsamelingsfase	97
	4.13.3 Sub-tema 3: Afsluitingsfase	99
4.14	TEMA 11: VERSLAGSKRYWING	100
	4.14.1 Sub-tema 1: Verslagskrywing as deel van die verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker	100
4.15	TEMA 12: DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKER AS DESKUNDIGE GETUIE	101
	4.15.1 Sub-tema 1: Redes waarom die forensiese maatskaplike werker versoek kan word om as deskundige in die hof op te tree	101
	4.15.2 Sub-tema 2: Die doel van getuienislewering deur die forensiese maatskaplike werker	102

HOOFSTUK 5

GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS..... 103

5.1	INLEIDING	103
5.2	OORSIG VAN DIE NAVORSINGSMETODE	104
5.3	GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	104
	5.3.1 Profiel van die deelnemers	105
	5.3.1.1 <i>Gevolgtrekkings: Werkservaring van die deelnemers.....</i>	105
	5.3.1.2 <i>Aanbeveling: Werkservaring van die deelnemers.....</i>	105
	5.3.2 Tema 1: Kwalifikasies en ervaring van maatskaplike werkers in die SAPD105	
	5.3.2.1 <i>Gevolgtrekkings: Kwalifikasies en ervaring</i>	105
	5.3.2.2 <i>Aanbeveling: Kwalifikasies en ervaring</i>	106
	5.3.3 Tema 2: Die betrokkenheid van maatskaplike werkers by forensiese ondersoeke van voorskoolse kinders.....	106
	5.3.3.1 <i>Gevolgtrekkings: Betrokkenheid van die forensiese maatskaplike werker by die forensiese ondersoeke van voorskoolse kinders.....</i>	106
	5.3.3.2 <i>Aanbeveling: Betrokkenheid van die forensiese maatskaplike werker by die forensiese ondersoeke van voorskoolse kinders.....</i>	106
	5.3.4 Tema 3: Die ontwikkelingstadium van die voorskoolse kind	107
	5.3.4.1 <i>Gevolgtrekkings: Die ontwikkelingstadium van die voorskoolse kind.....</i>	107
	5.3.4.2 <i>Aanbeveling: Die ontwikkelingstadium van die voorskoolse kind.....</i>	107
	5.3.5 Tema 4: Vorme van seksuele misbruik	108
	5.3.5.1 <i>Gevolgtrekkings: Vorme van seksuele misbruik</i>	108

5.3.5.2	<i>Aanbeveling: Vorme van seksuele misbruik</i>	108
5.3.6	Tema 5: Indikatore van seksuele misbruik.....	109
5.3.6.1	<i>Gevolgtrekkings: Indikatore van seksuele misbruik</i>	109
5.3.6.2	<i>Aanbeveling: Indikatore van seksuele misbruik</i>	109
5.3.7	Tema 6: Faktore wat die risiko van kinders verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word	110
5.3.7.1	<i>Gevolgtrekkings: Risiko's om slagoffers van seksuele misbruik te word</i>	110
5.3.7.2	<i>Aanbeveling: Risiko's om slagoffers van seksuele misbruik te word</i>	111
5.3.8	Tema 7: Die rol van wetgewing in die aanmelding van kinders wat seksueel misbruik is	111
5.3.8.1	<i>Gevolgtrekkings: Wetgewing in die aanmelding van kinders wat seksueel misbruik is</i>	111
5.3.8.2	<i>Aanbeveling: Wetgewing in die aanmelding van kinders wat seksueel misbruik is</i>	111
5.3.9	Tema 8: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek	112
5.3.9.1	<i>Gevolgtrekkings: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek</i>	112
5.3.9.2	<i>Aanbeveling: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek</i>	113
5.3.10	Tema 9: Omvattende ondersoekmodel.....	113
5.3.10.1	<i>Gevolgtrekkings: Omvattende ondersoekmodel</i>	113
5.3.10.2	<i>Aanbeveling: Omvattende ondersoekmodel</i>	114
5.3.11	Tema 10: Intervensieproses.....	114
5.3.11.1	<i>Gevolgtrekkings: Intervensieproses</i>	114
5.3.11.2	<i>Aanbeveling: Intervensieproses</i>	115
5.3.12	Tema 11: Verslagskrywing	115
5.3.12.1	<i>Gevolgtrekkings: Verslagskrywing</i>	115
5.3.12.2	<i>Aanbeveling: Verslagskrywing</i>	115
5.3.13	Tema 12: Die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie	115
5.3.12.1	<i>Gevolgtrekkings: Die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie</i>	115
5.3.12.2	<i>Aanbeveling: Die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie</i>	116
5.4	AANBEVELINGS VIR VERDERE NAVORSING.....	116
5.5	SAMEVATTING.....	116

BRONNELYS	117
Bylae 1: Toestemming van die Provinsiale Kommissaris van die Wes-Kaap.....	123
Bylae 2: Semi-gestruktureerde vraelys	125
Bylae 3: Toestemmingsvorm van deelnemers	132
Bylae 4: Etiese klaring van die Etiek Komitee (DESC) van die Departement Maatskaplike Werk van die Universiteit van Stellenbosch.....	135

LYS VAN TABELLE

Tabel 2.1:	Eienskappe van die kognitiewe ontwikkeling van die kind in die pre-operasionele fase.....	15
Tabel 2.2:	Seksuele misbruik sonder fisiese kontak	21
Tabel 2.3:	Seksuele misbruik met fisiese kontak.....	23
Tabel 2.4:	Seksuele eksploitasie	24
Tabel 3.1:	Fases en take van die intervensieproses na aanleiding van die riglyne van APSAC	52
Tabel 3.2:	Omvattende ondersoekmodel	60
Tabel 4.1:	Temas, sub-temas en kategorieë	67
Tabel 4.2:	Werkservaring van deelnemers	69
Tabel 4.3:	Kwalifikasies in maatskaplike werk van deelnemers	70
Tabel 4.4:	Kwalifikasies en ervaring waarvoor die forensiese maatskaplike werker moet beskik.....	71
Tabel 4.5:	Betrokkenheid van die forensiese maatskaplike werker by die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders	73
Tabel 4.6:	Die ontwikkelings stadium van die voorskoolse kind.....	74
Tabel 4.7:	Vorme van seksuele misbruik.....	76
Tabel 4.8:	Indikatore van seksuele misbruik	78
Tabel 4.9:	Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word.	81
Tabel 4.10:	Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word.....	83
Tabel 4.11:	Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word	84
Tabel 4.12:	Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word	85
Tabel 4.13:	Wetgewing in die aanmelding van kinders wat seksueel misbruik is	86
Tabel 4.14:	Redes vir die verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek ...	87
Tabel 4.15:	Redes vir die verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek ...	88
Tabel 4.16:	Redes vir die verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek ...	89
Tabel 4.17:	Redes vir die verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek ...	90
Tabel 4.18:	Die uitvoer van kernkomponente in forensiese ondersoek.....	91
Tabel 4.19:	Die uitvoer van kernkomponente in forensiese ondersoek.....	93
Tabel 4.20:	Die uitvoer van kernkomponente in forensiese ondersoek.....	94

Tabel 4.21:	Take wat uitgevoer word	96
Tabel 4.22:	Take wat uitgevoer word	98
Tabel 4.23:	Take wat uitgevoer word	99
Tabel 4.24:	Verslagskrywing	100
Tabel 4.25:	Die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie.....	101

HOOFSTUK 1

INLEIDING

1.1 RASIONAAL VIR STUDIE

Die seksuele misbruik van kinders is 'n realiteit en kom voor by kinders van elke klas, kultuur, ras, geloof en geslag (Spies, 2006:45). Dit is egter moeilik om kinders wat seksueel misbruik is, te identifiseer, omdat baie slagoffers van seksuele misbruik nooit die misbruik aanmeld nie (Kuehnle, 1996:6). 'n Studie van Bromberg en Johnson (2001:344) het byvoorbeeld bevind dat 28% van vroue wat as kind verkrag is, nooit die inligting as kind bekend gemaak het nie. Ook het Farber, Showers, Johnson, Joseph en Oshins (1984) aangedui dat daar meer oortreders is wat na vore kom en erken dat hul seuns seksueel misbruik het, as wat daar seuns na vore kom wat die seksuele misbruik aanmeld. Volgens Cawood (2004:1) is dit ook van belang dat een uit elke drie dogters en een uit elke vyf seuns voor die ouderdom van agtien jaar seksueel misbruik word. In 2001 het die aanmeldings van Childline getoon dat slagoffers van seksuele misbruik al hoe jonger word. Meer as 50% van hul aanmeldings van seksuele misbruik in 2001 was van kinders onder die ouderdom van sewe jaar (UN Study on Violence against Children, 2005:38).

Dit is bemoedigend dat daar volgens statistiek van die Suid-Afrikaanse Polisie (SAPD), 'n afname in die getal aanmeldings van seksuele misbruik by kinders is. Wat egter kommerwekkend is, is die feit dat 44,45% van alle verkragtings wat aangemeld word, die van kinders was (Jaarverslag van die Suid-Afrikaanse Polisie, 2007/2008). Ook toon die Jaarverslag van die Suid-Afrikaanse Polisie dat 17 224 aanmeldings van verkragting in 2006/2007 ontvang is teenoor die 16 068 aanmeldings van 2007/2008. Dit dui op 'n afname van 1 156 sake. Tegelykertyd het die aanmeldings van seksuele misdrywe ook van 4 581 in 2006/2007 tot 3 571 in 2007/2008 afgeneem. Dit dui op 'n afname van 1 010 sake.

NICRO (National Institute for Crime Prevention and Rehabilitation of Offenders) bevestig dat die sake van slegs een uit elke twintig kinders wat seksueel misbruik word, by die Suid-Afrikaanse Polisie aangemeld word (Lewis, 1999:107). Na aanleiding hiervan kan daar aanvaar word dat die werklike statistiek van kinders wat seksueel misbruik is, dus baie hoër kan wees as die syfers wat van die Suid-Afrikaanse Polisie verkry is.

Die polisie is dikwels die eerste rolspeler by wie die seksuele misbruik aangemeld word. Lewis (1999:132) meen dat die wyse waarop die polisie reageer wanneer die misbruik aangemeld word 'n groot impak kan hê op die familie se vermoë om die trauma te hanteer. Indien die Polisie ondersteunend en hulpvaardig is, kan dit aan die kind en sy versorgers 'n gevoel van veiligheid verleen en hul geloof in die regstelsel versterk.

Die riglyne waarvolgens persone (insluitend kinders) wat seksueel misbruik is, hanteer moet word, word in die Nasionale Instruksie 22/98, gedateer November 1998, vir die Polisie uiteengesit. Hiervolgens is dit die taak van die Polisie om die klagte aan te hoor en onmiddellik daaraan aandag te gee. Die beskuldigde moet gearresteer word, borgtog moet geopioneer word en die kriminele klag moet ondersoek word. Die Polisie is verder verantwoordelik om inligting in te samel. Die saak word dan geneem na die staatsaanklaer wat moet besluit of vervolging gaan geskied, al dan nie. Dit is ook die taak van die Polisie om die klaer of klaagster op hoogte te hou van die vordering van die saak.

Kinders moet spesiale beskerming geniet aangesien hul deel vorm van die kwesbaarste groep van die bevolking in Suid-Afrika. Aangesien kinders dikwels nie beseft dat die seksuele misbruik krimineel en verkeerd is nie, berus die onus derhalwe op volwassenes om die seksuele misbruik bekend te maak, indien hul daarvan bewus word.

Daar is verskeie wetgewing wat kinders teen seksuele misbruik beskerm en wat die gemeenskap verplig om vermoedens van seksuele misbruik by die polisie of maatskaplike werker aan te meld.

Hierdie wetgewing sluit in:

- Die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007
- Die Wet op die Voorkoming van Gesinsgeweld, Wet 133 van 1993
- Die Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2005.

Gevolgtrek bevestig Kreston (2007:90) en Conradie (2008:9) dat maatskaplike werkers deel moet vorm van die multi-dissiplinêre span wat die beweringe ten opsigte van kinders wat seksueel misbruik word, moet ondersoek.

Maatskaplike werkers word dikwels voor die uitdaging gestel om effektief met kinders te kommunikeer en tegnieke te gebruik wat van toepassing is op die kind se ontwikkelingsvlak

ten einde inligting oor die beweerde misbruik te bekom. Aansluitend hierby bevestig Kuehnle (1996:138) soos volg: 'Die akkuraatheid van 'n kind se verklaring berus hoofsaaklik op die onderhoudvoerder se vermoë om vrae op 'n nie-bedreigende wyse te stel in 'n taal en met die gebruik van konsepte wat kinders verstaan.' Ook moet die maatskaplike werker nie net oor die nodige vaardighede beskik om inligting van die kind te verkry nie, maar moet ook die dinamika van kinders wat seksueel misbruik is, verstaan ten einde in staat te wees om 'n sinvolle assessering te doen.

Meyers (1992) in Kuehnle (1996:1) vestig die aandag daarop dat in die meeste gevalle van seksuele misbruik die slagoffer en die oortreder die enigste getuies is. Omdat daar dikwels ook geen ooggetuies is nie, is skuldbekentenis deur die beskuldigde onwaarskynlik. Die kind se verklaring word derhalwe as die mees kritiese bewys beskou om vas te stel of misbruik wel plaasgevind het. Die taak van die maatskaplike werker, asook diegene in diens van die SAPD, sal wees om ondersoek in te stel na die beweerde seksuele misbruik van kinders in terme van die Wet op Kindersorg no 38 van 2005 en die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007.

Die navorser is sedert 2007 in diens van die Suid-Afrikaanse Polisie as forensiese maatskaplike werker. Dienste word gelewer aan alle kinders onder die ouderdom van 18 jaar teen wie 'n kriminele misdaad ingevolge die Strafproses Wet, Wet 51/1977 gepleeg is. Dit behels dat ondersoek gedoen word om ongetamineerde inligting by kinders te verkry.

1.2 PROBLEEMSTELLING EN FOKUS

Wanneer 'n klag van seksuele misbruik by die Polisie gelê word, word die persoon / persone wat die aanmelding doen na 'n private kamer (traumakamer) van die polisiestasie geneem. 'n Verklaring word van die volwassene geneem. Indien die kind self die beweerde misdryf aanmeld, word daar 'n kort verklaring van die kind geneem. Die dossier word geregistreer en na 'n ondersoekbeampte van die Gesinsgeweld, Kinderbeskerming en Seksuele Misdrywe Eenheid (GKS) verwys, wat later 'n volledige verklaring van die kind sal neem.

Volgens Caters, Fagen en Mulryan (2004:92) is kinders wat seksueel misbruik is, dikwels jonk en beskik hulle oor beperkte verbale vermoë om die misbruik te beskryf en te verstaan. Baie kinders verkies ook om nie oor die misbruik te praat nie, omdat hul bang en skaam is. Daarbenewens is die aandagspan van kinders in die voorskoolse ontwikkelings stadium kort; dra hulle gebrekkige woordeskat daartoe by dat hulle sukkel om hulself verbaal uit te druk; en is

hulle dikwels nie in staat om inligting in kronologiese volgorde te weer te gee nie. Omdat kinders in hierdie ontwikkelings stadium ook beperkte begrip van tyd het, sukkel hulle derhalwe om inligting te verskaf oor wanneer die misbruik plaasgevind het.

Rolspelers, soos ondersoekbeamptes en staatsaanklaers, steun dikwels grootliks op die mediese getuïenis om die beweringe van seksuele misbruik te staaf. Die mediese ondersoek vorm deel van die proses na die beweringe van seksuele misbruik wat ondersoek word. Die kind en die versorger word na die aanmelding deur 'n polisiebeampte en traumaberader na die hospitaal vergesel waar 'n geneesheer die mediese ondersoek sal voltooi. Die gebrek aan mediese getuïenis gee dikwels daartoe aanleiding dat daar swaar op die inligting wat van die kind verkry word, gesteun word.

Enige maatskaplike werker kan 'n aanmelding van die Polisie of staatsaanklaer ontvang met die versoek om inligting oor die insident van die kind te verkry. Hierdie maatskaplike werker moet ook in staat wees om as deskundige in die hof op te tree.

Van die vernaamste navorsing oor forensiese ondersoeke met voorskoolse kinders in Suid-Afrika is die van Rene Potgieter wat in 1997 die RP-model ontwikkel het vir die assessering van die voorskoolse kind wat vermoedelik seksueel misbruik is (Potgieter, 2002:12). Daar is ook ander navorsing (Van Zyl, 2001; Verster, 2009) oor seksuele misbruik van kinders gedoen, maar die fokus daarvan is nie op die voorskoolse kind nie.

Van Zyl (2001:203-208) het bevind dat maatskaplike werkers gespesialiseerde kennis nodig het om met seksueel misbruikte kinders te werk, juis omdat die assessering van die seksueel misbruikte kind gespesialiseerde kennis vereis waarvoor die maatskaplike werker nie noodwendig beskik nie. Gevolglik het sy aanbeveel dat maatskaplike werkers leiding behoort te kry oor die gebruik van toepaslike onderhoudsvaardighede met kinders in verskillende ouderdomsgroepe. Verster (2009) het ook die leemte aan assesseringsriglyne bevestig en aangetoon dat 'n behoefte aan verbruikersvriendelike assesseringsriglyne bestaan wat die maatskaplike werker in staat sal stel om op 'n verantwoordbare wyse in die hof op te tree.'

'n Gebrek aan navorsing oor die forensiese ondersoeke van seksueel misbruikte voorskoolse kinders word deur die voorafgaande bevestig. Derhalwe is navorsing oor die verantwoordelikheid van die forensiese maatskaplike werker om beweerde seksuele misbruik by voorskoolse kinders te ondersoek, noodsaaklik.

1.3 DOELSTELLING EN DOELWITTE VAN DIE STUDIE

Die doelstelling van die studie is om begrip te ontwikkel vir die verantwoordelikhede van forensiese maatskaplike werkers in die Suid-Afrikaanse Polisie diens om forensiese ondersoeke te doen van voorskoolse kinders wat vermoedelik seksueel misbruik is.

Die volgende doelwitte is geformuleer ten einde die doelstelling te bereik:

- 1.3.1 Om die ontwikkelingsfase van die voorskoolse kind te beskryf, en die aard en gevolge van seksuele misbruik vir die voorskoolse kind te bespreek.
- 1.3.2 Om die verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker in die Suid-Afrikaanse Polisie diens ten opsigte van die ondersoek van voorskoolse kinders wat seksueel misbruik is, toe te lig.
- 1.3.3 Om die wyse waarop forensiese maatskaplike werkers in die Suid-Afrikaanse Polisie diens hulle forensiese ondersoeke doen oor voorskoolse kinders wat vermoedelik seksueel misbruik is, na te vors.
- 1.3.4 Om gevolgtrekkings en aanbevelings te maak oor die wyse waarop forensiese maatskaplike werkers in diens van die Suid-Afrikaanse Polisie diens hulle verantwoordelikheid om die seksuele misbruik van voorskoolse kinders te ondersoek, kan nakom.

1.4 BEGRIPSOMSKRYWINGS

Die volgende konsepte en begripsomskrywings is van belang vir die studie.

1.4.1 Forensiese assessering

Die begrip forensiese assessering word soos volg deur Muller (2001:8) gedefinieer: ‘The purpose is to establish the facts of the incident under investigation. There is a need to find out what the witness has seen, heard or experienced so that the evidence can be placed before court and a decision be made as to the guilt or otherwise of the alleged perpetrator.’

1.4.2 Voorskoolse kind

Louw, Van Ede en Louw (1998:238) verwys na die term kleuterjare, (ook bekend as vroeë kinderjare) as die tydperk vanaf ongeveer twee-tot ses jaar waartydens daar voortgebou word op die ontwikkeling wat tydens die eerste twee jaar plaasgevind het. Vir die doeleindes van die studie sal op kinders in die ouderdomsgroep drie tot ses jaar gefokus word.

1.4.3 Seksuele misbruik

Die Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2005, definieer seksuele misbruik soos volg: “sexual abuse in relation to the child means –

- (a) sexually molesting or assaulting a child or allowing a child to be sexually molested or assaulted;
- (b) encouraging, inducing or forcing a child to be used for the sexual gratification of another person;
- (c) using a child in or deliberately exposing a child to sexual activities or pornography; or
- (d) procuring or allowing a child to be procured for commercial sexual exploitation of a child.”

1.4.4 Verantwoordelikhede van forensiese maatskaplike werker

Vir die doel van die studie verwys die verantwoordelikhede van die maatskaplike werker na die taak van die maatskaplike werker om ondersoek in te stel na beweerde seksuele misbruik van voorskoolse kinders in terme van die Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2005.

1.5 NAVORSINGSMETODE

1.5.1 Literatuurstudie

Fouché en Delport (2011) wys daarop dat dit die doel van literatuurontleding is om ‘n duideliker begrip van die aard en betekenis van die probleem wat geïdentifiseer is, te verkry. Die literatuurstudie het derhalwe gefokus op die gebrek aan riglyne vir die forensiese maatskaplike werkers in diens van die Suid-Afrikaanse Polisie diens ten opsigte van die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders wat seksueel misbruik is.

In hierdie studie is plaaslike en internasionale boeke, joernale, artikels, tesisse, asook beleide en wetgewing gebruik.

1.5.2 Navorsingsbenadering

Kwalitatiewe navorsing is vir die doeleindes van die studie gebruik. Volgens Garbers (1996:291) bring kwalitatiewe navorsing die navorser tot beter selfbegrip en groter insig in 'n verskynsel. Hierdie navorsing kan gedoen word deur middel van persoonlike onderhoude, dokumente, foto's en onderhoude op bandopnames (Leedy & Omrod, 2001:102). In hierdie studie word persoonlike onderhoude met deelnemers gevoer.

1.5.3 Navorsingsontwerp

Huysamen (1993:10) definieer 'n navorsingsontwerp as die plan waarvolgens data ingesamel word met die doel om die navorsingsvraag op die mees ekonomiese wyse te ondersoek. Tydens die ondersoek word beide 'n verkennende en beskrywende navorsingsontwerp benut.

'n Verkennende navorsingsontwerp word gebruik omdat daar min inligting oor die onderwerp bestaan (Fouché & De Vos, 2011:106). Babbie (2014:67) wys daarop dat die doel van die verkennende navorsingsontwerp is om die onderwerp te verken en inligting en feite in te samel. Die beskrywende navorsingsontwerp bied die geleentheid om spesifieke vrae ten opsigte van die onderwerp te beantwoord (Fouché & De Vos, 2011).

Die gebruik van 'n verkennende en 'n beskrywende navorsingsontwerp sluit goed aan by die kwalitatiewe navorsingsbenadering.

Daar is tans min inligting beskikbaar ten opsigte van die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders deur forensiese maatskaplike werkers in diens van die Suid-Afrikaanse Polisie diens. Hierdie navorsing poog derhalwe om inligting oor die onderwerp in te samel.

1.5.4 Steekproef

Daar word van 'n doelbewuste steekproef in hierdie studie gebruik gemaak. Doelbewuste steekproefneming word gedefinieer as: ' a systematic strategy of selecting the participants according to criteria that are important to the research questions. It is similar to specifying the target population in quantitative research, in the researcher attempts to select participants fitting specific criteria, but it is a less rigid process, being guided by the researcher's judgement (Barker, Pistrang & Elliot, 2002:187).

Vir hierdie soort steekproef word die deelnemers van die studie doelbewus geselekteer. Die deelnemers wat geselekteer is, voldoen aan die volgende kriteria vir insluiting:

- Deelnemers moet forensiese maatskaplike werkers in diens van die Suid-Afrikaanse Polisie diens wees
- Deelnemers moet betrokke wees by die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders
- Deelnemers moet Afrikaanssprekend wees.

Twaalf forensiese maatskaplike werkers wat in diens is van die Suid-Afrikaanse Polisie diens is, word by die studie betrek. Toestemming om die deelnemers by die navorsing te betrek, is van die Provinsiale Kommissaris van die Wes-Kaap verkry (Bylae 1).

Die deelnemers is deur die Koördineerder van die forensiese maatskaplike werkers vir SAPD in die Wes-Kaap geïdentifiseer. Die navorser het die name ontvang, waarna skriftelik met die voornemende deelnemers kontak gemaak is en hulle versoek is om vrywillig aan die studie deel te neem.

1.5.5 Instrumente vir data-insameling

Vraelyste is die algemeenste instrument wat vir navorsingsopnames in maatskaplike werk gebruik word. Die samestelling van die vraelys vir die studie is gebaseer op die literatuurstudie wat gedoen is. Gevolglik is 'n deduktiewe benadering gevolg (De Vos et al., 2011:48). 'n Semi-gestruktureerde vraelys is tydens die onderhoud met die deelnemers gebruik om data in te samel (Bylae 2). Hierdie term "data" verwys na die inligting wat vir navorsingsdoeleindes ingesamel word (Marlow, 1993:323).

Deelnemers het voor die onderhoud toestemmingsvorme (Bylae 3) ontvang wat voltooi moes word voordat hulle deel van die studie kon wees. Ook is ook skriftelike toestemming van die deelnemers verkry om die onderhoud op oudioband op te neem sodat die navorser op die onderhoudproses kon fokus en haar volle aandag aan die onderhoud kon gee.

1.5.6 Metode van data-ontleding

Om met die data-ontleding te help, is die onderhoud wat op band opgeneem is, getransskrebeer. Data is ontleed deur temas, subtemas en kategorieë te identifiseer en om narratiewe van deelnemers aan te bied en met literatuur te kontroleer. Alle stappe vir data-bevestiging om die

geloofwaardigheid, oordraagbaarheid en betroubaarheid van kwalitatiewe data-ontleding te verseker, is gevolg (De Vos et al., 2011:420).

Die navorser het die kwalitatiewe data wat ingesamel is getranskribeer, ontleed en geïnterpreteer. Creswell (2009:189) het sekere stappe om die kwalitatiewe data te verwerk, voorgestel. Hiervolgens is die data eers georden om dit vir die verwerking voor te berei waarna alle data gelees is. Sodoende is 'n algemene oorsig van die inligting verkry en die algehele betekenis daarvan reflekteer. Die kodering van die data was die derde stap. Kodering is deur Creswell (2009:186) omskryf as die proses waartydens die data in tekssegmente georganiseer word voordat betekenis aan die data verleen kan word. Sekere temas sal uit hierdie proses voortvloei. Die afsonderlike temas wat geïdentifiseer is, sal gereflekteer word deur die deelnemers se direkte woorde aan te haal. Sodoende word betekenis aan die data verleen (Creswell, 2009:189).

Na die voltooiing van die data-ontleding en analisering is die bevindinge met bestaande literatuur vergelyk en as riglyne vir forensiese maatskaplike werkers in die Suid-Afrikaanse Polisie diens aangebied.

1.6 ETIESE ASPEKTE

Daar is tydens die navorsing aan die volgende etiese aspekte aandag gegee:

1.6.1 Etiese klaring

Die navorser het aansoek gedoen vir etiese klaring by die Etiek Komitee (DESC) van die Departement Maatskaplike Werk van die Universiteit van Stellenbosch (Bylae 4). Die studie is as 'n lae risiko-studie beskou, aangesien deelnemers nie benadeel word nie.

Die Etiese Kode van die Suid-Afrikaanse Raad vir Maatskaplike Diensberoep bied riglyne aan wat ook tydens navorsing gehandhaaf moet word (De Vos et al., 2011:128). Hierdie riglyne wat benut is word kortliks bespreek.

1.6.1.1 Ingeligte besluitneming

Volledige inligting ten opsigte van die doel van die ondersoek en die prosedures wat tydens die ondersoek gevolg gaan word, asook die moontlike voordele, nadele en gevare waaraan die deelnemers blootgestel kan word, is aan die deelnemers oorgedra (Strydom, 2005:56). Die

deelnemers kon derhalwe 'n ingeligte besluit neem of hulle aan die navorsing wil deelneem al dan nie.

1.6.1.2 Konfidensialiteit

Omdat die inligting wat verkry is, is sensitief en is vertroulik deur die navorser hanteer. Die data wat uit die studie bekom is, is in 'n kabinet vir veilige bewaring toegesluit.

1.7 HOOFSTUKUIEENSETTING

Die navorsingsverslag kan in 'n literatuur- en empiriese studie verdeel word. Die doelwitte wat vir die ondersoek geïdentifiseer is, dien as riglyn vir die hoofstukindeling. Die navorsingsverslag is in vyf hoofstukke verdeel:

- In hoofstuk een word 'n oriënterende inleiding tot die ondersoek verskaf.
- In hoofstuk twee word op die ontwikkelingsfase van die voorskoolse kind gefokus, en word die aard en gevolge van seksuele misbruik op die voorskoolse kind bespreek.
- In hoofstuk drie word die verantwoordelikheid van die forensiese maatskaplike werker in die Suid-Afrikaanse Polisie ten opsigte van voorskoolse kinders wat seksueel misbruik, uiteengesit.
- In hoofstuk vier word die bevindinge van die empiriese studie weergegee. Die inligting wat van die forensiese maatskaplike werkers verkry is, word verwerk, geanaliseer en met die literatuurstudie vergelyk.
- In hoofstuk vyf word gevolgtrekkings en aanbevelings na aanleiding van die ondersoek gemaak.

HOOFSTUK 2

DIE AARD EN GEVOLGE VAN SEKSUELE MISBRUIK VIR DIE VOORSKOOLOOSE KIND

2.1 INLEIDING

Kinders ontwikkel voortdurend en moet bepaalde ontwikkelingsfase in die verskeie ontwikkelingsfases bemeester. Alhoewel elke kind uniek is en teen hul eie tempo ontwikkel, is dit noodsaaklik dat die forensiese maatskaplike werker bewus is van die bepaalde ontwikkelingsfase waarin die kind is ten einde maksimale en ongekontameneerde inligting te bekom.

Hierdie kennis van die ontwikkelingsfases bied 'n raamwerk vir die forensiese assessering wat van die voorskoolse kind gedoen word. Müller en Holleley (2009:148) beklemtoon in die volgende stelling waarom die ontwikkelingsfase van die kind belangrik is wanneer daar inligting van die kind bekom word: 'Child development is viewed as a progression through generally accepted milestones. It is, therefore necessary to know what the development milestones are and to understand the general characteristics of each age period in order to determine a child's ability to supply information about events he has witnessed or experienced.'

Die eerste doelwit van hierdie studie naamlik om die ontwikkeling van die voorskoolse kind en die aard en gevolge van die seksuele misbruik vir die voorskoolse kind te verduidelik, word in hierdie hoofstuk gedek.

In hierdie hoofstuk word gefokus op verskeie aspekte met betrekking tot die ontwikkeling van die voorskoolse kind wat tydens die forensiese assessering in gedagte gehou moet word. Daar sal onderskei word tussen die verskillende vorme van seksuele misbruik waaraan die kind blootgestel kan word, asook die indikatore van die seksuele misbruik wat kan voorkom. Die faktore wat voorskoolse kinders se risiko's verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word en die fases van seksuele misbruik wat mag voorkom, sal bespreek word. Verder sal die faktore wat die graad van trauma by die voorskoolse kind beïnvloed ook aandag geniet. Laastens word gefokus op die impak wat die seksuele misbruik op die voorskoolse kind kan hê.

2.2 TERSAAKLIKE ASPEKTE VAN DIE ONTWIKKELING VAN DIE VOORSKOOOLSE KIND

Die ontwikkeling van die mens kan in verskillende fases verdeel word naamlik: die neonatale fase en babajare, die kleutertydperk, die middelkinderjare, adolessensie, volwassenheid en bejaardheid. Hierdie navorsing fokus op die voorskoolse fase (ook bekend as die kleutertydperk). Volgens Louw et al. (1998:166-175) sluit die voorskoolse fase die babafase (vanaf die neonatale fase tot twee jaar) en kleuterfase (twee jaar tot ses jaar) in.

Elke ontwikkelingsfase het unieke eienskappe. Louw et al. (1998:10) wys daarop dat verskillende aspekte van die mens op verskillende wyses teen verskillende tempo's en op verskillende lewensfasies ontwikkel. Nie net ontwikkel die mens tydens die onderskeie fasies liggaamlik, kognitief en sosiaal nie, maar sy persoonlikheid ontwikkel ook.

Die aard van die inligting wat van die kinders verkry word, hang af van die ontwikkelingsfase waarin die kinders hulle bevind. Tydens die forensiese assessering moet vasgestel word of die kind bevoeg is om akkurate inligting ten opsigte van die seksuele misbruik te verskaf. Volgens Müller (2001:133) behels sodanige bevoegdheid in die eerste plek dat die kind die verstandelike vermoë moet hê om die insident te observeer en te registreer. Tweedens moet die kind in staat wees om die gebeure te herroep, en derdens dit wat hul onthou, in woorde om te sit. Laastens moet die kind ook die morele verpligting hê om die waarheid te praat. Gabrino en Scott (in Müller, 2001:9) is van mening dat 'n kind se bevoegdheid alleen bepaal kan word as die basiese kognitiewe en taalontwikkeling van die kind verstaan word. Die geheue van die kind moet ook in aanmerking geneem word.

Ten einde die voorskoolse kind se bevoegdheid te bepaal, word vervolgens op die kognitiewe, taal- en morele ontwikkeling van die voorskoolse kind gefokus. Daar word ook aangedui hoe hierdie ontwikkelingsaspekte 'n invloed op die forensiese assessering van die voorskoolse kind het.

2.2.1 Kognitiewe ontwikkeling

Louw en Louw (2007:7) definieer kognitiewe ontwikkeling as: 'Cognitive development therefore refers to how children come to know and understand their world and includes perception, learning, memory, thinking, decision-making, imagination, creativity, language and intelligence.'

Die belangrikheid om oor bogenoemde kennis van die kind se kognitiewe ontwikkeling te beskik, word deur Müller and Hollely (2009:154) benadruk. Volgens hulle kan sodanige insig help om die verwarrende en teenstrydige inligting wat van kinders verkry word, te verduidelik.

Die kognitiewe ontwikkeling van kinders kan in vier fases verdeel word. Piaget (in Kuehnle, 1996:50) verwys na hierdie fases as die sensoriese motoriese funksie (van geboorte tot ongeveer twee jaar), pre-operasionele fase (van twee jaar tot ongeveer ses jaar); konkreet operasionele fase (van sewe tot elf jaar) en die formele operasionele fase (elf tot sestien jaar).

Vir die doel van die studie word die sensoriese motoriese fase en die pre-operasionele fase kortliks bespreek, aangesien dit op die voorskoolse kind van toepassing is.

2.2.1.1 *Sensoriese motoriese fase*

Die sensoriese motoriese fase strek vanaf geboorte tot ongeveer twee jaar. Piaget in (Louw & Louw, 2007:99) verwys na van die belangrikste ontwikkelingstake wat tydens die fase voorkom:

- Die kind leer om sy motoriese aktiwiteite met sensoriese insette te koördineer en byvoorbeeld te leer om te loop deur visuele, ouditiewe en tassinuie te gebruik.
- Die kind besef dat 'n voorwerp bestaan al is dit nie meer in sig nie en sal byvoorbeeld na 'n voorwerp wat die volwassene versteek, begin soek.
- Die kind ontwikkel die vermoë om na te boots. Dit is 'n belangrike eienskap om te bemeester, aangesien die kind 'n verstandelike voorstelling het van dit wat hulle naboots en in staat is om dinge vanuit die omgewing as simbolies voor te stel.

Die kind in die sensoriese motoriese fase is besonders kwesbaar. Indien die kind betrek word by seksuele aktiwiteite wat nie pynlik was nie, sal die kind nie weet dat die seksuele aktiwiteite verkeerd is nie. Gevolglik is dit onwaarskynlik dat die kind die misbruik sal onthul, aangesien hulle nie die betekenis daarvan verstaan of die intensie van die oortreder begryp nie (Hewitt, 1999:51).

Die seksuele misbruik kan derhalwe vir 'n lang periode voortduur en die seksuele misbruik kan moontlik eers onthul word wanneer dit deur 'n ander persoon geobserveer word (Hewitt, 1999:15).

2.2.1.2 Pre-operasionele fase

Die pre-operasionele fase strek vanaf die ouderdom van twee tot ses jaar. Die kleuter se kognitiewe ontwikkeling word gekenmerk deur die gebruik van taal, wat impliseer dat die kind op 'n simboliese vlak kan funksioneer, byvoorbeeld om op 'n besemstok te klim en te maak asof dit 'n perd is.

Hewitt (1999:35) meld dat kleuters se taalvaardigheid op driejarige ouderdom so ontwikkel is dat hulle deur die meeste volwassenes verstaan word. Alhoewel die kleuter moontlik wel oor die verbale vermoë beskik om die seksuele misbruik te onthul, is daar ander faktore wat aanleiding daartoe gee dat die kind nie die seksuele misbruik bekend maak nie.

Omdat die kind in die pre-operasionele fase maklik deur nuuskierigheid of vrees gemanipuleer kan word, kan die oortreder die kind daarvan oortuig dat hy/sy oor bo-natuurlike magte beskik en byvoorbeeld daarvan bewus sal wees, indien die kind die seksuele misbruik bekend maak.

Ander eienskappe van die voorskoolse kind se kognitiewe ontwikkeling volgens Louw et al. (1998:243-254), asook Louw en Louw (2007:155-159) is in tabel 3.1 uiteengesit. Daar word ook verwys na die implikasie wat hierdie eienskappe het en wat in gedagte gehou moet word tydens die forensiese assessering.

Tabel 2.1: Eienskappe van die kognitiewe ontwikkeling van die kind in die pre-operasionele fase

KARAKTER EIENSKAP	BESKRYWING	IMPLIKASIE
Simboliese funksie	Die kind se taal ontwikkel en die kind is in staat om simbole te gebruik om iets anders voor te stel.	Die kind is meer geneig om spel te gebruik as 'n verbale verklaring om te verduidelik wat gebeur het.
Egosentrisme	Die kind sien die wêreld vanuit hul eie perspektief en kan hulle nie verstandelik in die posisie van 'n ander persoon indink nie.	Die kind van die ouderdomsgroep is van mening dat die onderhoud-voerder reeds bewus is van die insident en hul sal daarom belangrike inligting uitlaat.
Jukstaposisie	Die kind in die voorskoolse fase is nie in staat om die verband tussen feite te sien nie.	Die kind verstaan nie oorsaak en gevolg nie. (Een gebeurte gee nie aanleiding tot 'n volgende nie.) Inligting word nie in kronologiese volgorde gegee nie. Hul verstaan nie "hoekom"- vrae nie.
Konservasie	Die kind verstaan nie dat sekere eienskappe (soos lengte, hoeveelheid en massa) onveranderd bly ten spyte van die transformasies wat dit ondergaan nie.	Die kind is nie in staat om vrae t.o.v. bv. lengte en massa korrek te beantwoord nie.
Getallebegrip	Die kind kan moontlik tel, maar het nie noodwendig 'n begrip van getalle nie.	Die kind kan enige nommer kies wanneer daar aan haar gevra word hoeveel keer 'n insident plaasgevind het.

Bron: Louw et al. (1998:243-254) en Louw en Louw (2007:155-159)

Uit die bovermelde tabel is dit duidelik dat, as gevolg van die aard van die kind se kognitiewe ontwikkeling, verwarring oor die aard van die inligting wat van die voorskoolse kind verkry word, kan ontstaan.

Dit is dus noodsaaklik dat die forensiese maatskaplike werker oor kennis van die kognitiewe ontwikkeling van die voorskoolse kind beskik ten einde die verwarrende inligting wat daar van die kind verkry word, aan die ander rolspelers (soos die ondersoekbeamptes en staatsaanklaers) te verduidelik.

Indien die inligting wat van die voorskoolse kind verkry is, nie verduidelik kan word nie, sal die kind se getuienis as ongeloofwaardig beskou word.

Die ontwikkeling van taal vorm deel van die kognitiewe ontwikkeling van die voorskoolse kind. Taal is een van die mediums wat voorskoolse kinders kan aanwend om met die forensiese maatskaplike werker te kommunikeer. Dit is derhalwe noodsaaklik dat die forensiese maatskaplike werker haar van die voorskoolse kind se taalontwikkeling vergewis.

2.2.2 Taalontwikkeling

Louw (2005:1) beklemtoon dit dat die kind se bevoegdheid om in die forensiese konteks te kommunikeer, nie net 'n funksie van die kind alleen is nie, maar ook deur die vaardighede van die onderhoudvoerder beïnvloed word. Die kind se vlak van taalvaardigheid moet volgens Muller (2001:66) in aanmerking geneem word, ten einde suksesvolle onderhoude te voer.

Die vermoë van kinders om inligting oor die seksuele misbruik te verskaf, word bepaal deur die ontwikkelingsfase waarin hul is. Voorskoolse kinders is volgens Hewitt (1999:35) wel in staat om inligting te verskaf ten opsigte van “wie”, “wat”, “waar” en “hoe” te verskaf, maar hulle is nie in staat om inligting te verskaf ten opsigte van “wanneer” en “hoeveel” keer 'n insident plaasgevind het nie.

Daar is verskeie struikelblokke ten opsigte van die voorskoolse kind se kognitiewe en taalontwikkeling wat aanleiding kan gee tot die waninterpretasie van die inligting wat van hierdie kind verkry word. Hierdie struikelblokke sluit volgens Hewitt (1999:35), Louw (2005:2), en Meyers (2011:346) die volgende in:

Voorskoolse kinders:

- is geneig om net dit wat vir hul belangrik is, te vertel.
- mag sukkel met voorsetsels byvoorbeeld in, op, onder, voor en agter.
- se onvermoë om spesifieke inligting te verskaf, hou waarskynlik met hul woordeskatontwikkeling verband. Hierdie kinders beskik nog nie oor die nodige woordeskat nie en het dikwels ook nog nie 'n begrip ontwikkel vir sekere woorde nie.
- se verduideliking ten opsigte van die misbruik is baie konkreet, aangesien hul nog nie oor die woordeskat beskik om seksualiteit te beskryf nie, byvoorbeeld “hy het in my mond gepiepie”.

- kan terme gebruik, maar dikwels nie weet wat dit beteken nie.
- is nie in staat om inligting in kronologiese volgorde byvoorbeeld begin, middel en einde, te verskaf nie.
- is egosentriek en verwag dat die onderhoudvoerder hulle sal verstaan al beantwoord hulle net die vrae gedeeltelik.
- se konsep ten opsigte van tyd is nog nie ontwikkel nie en konsepte soos gister en vandag is vir die kind onverstaanbaar.

Dit is die taak van die forensiese maatskaplike werker om verwarrende (en soms teenstrydige) inligting wat van die kind verkry word, in 'n logiese verstaanbare vorm aan ander rolspelers te verduidelik. Dit is dikwels die rede waarom ondersoekbeamptes die voorskoolse kinders na die navorser vir forensiese assessering verwys, juis omdat die verklaring wat hulle van die slagoffer ten opsigte van die insident verkry het, nie sin maak nie.

Nog 'n struikelblok is dat die voorskoolse kind moontlik oor die verbale vermoë mag beskik om inligting ten opsigte van die seksuele misbruik te verskaf, maar dat hul geheue, asook suggestie, 'n invloed op die tipe inligting wat van hul verkry word, kan hê.

Hier moet kennis geneem word daarvan dat die geheueproses, soos deur Louw (2005:5) bevestig is, in drie fases ontwikkel, naamlik enkodering (die opname van inligting in die geheue), berging (die bewaring van inligting in die geheue) en herroeping (die herroeping van inligting uit die geheue).

Daar word tydens die forensiese assessering gepoog om soveel inligting as moontlik ten opsigte van die beweerde insident te bekom. Omdat die enkodering van inligting egter vir die voorskoolse kind problematies kan wees, kan dit daartoe aanleiding gee dat beperkte inligting bekom word. Kuehnle (1996:84) wys daarop dat 'n kind wat nie verstaan wat met hom/haar gebeur nie, waarskynlik nie die gebeure in hul geheue kan opneem (enkodeer) nie aangesien dit vir hulle geen betekenis het nie.

Die volgende verduideliking van Gries, Goh en Caveanaugh (1996:3) oor die geheue van kinders (2-7 jaar) om gebeure ten opsigte van seksuele misbruik te herroep, sluit hierby aan: "Children of this age were found to give more delayed, confused and inconsistent disclosures."

Sodanige verwarrende inligting wat as gevolg van beperkte geheue van die kind verkry word, kan aanleiding daartoe gee dat die voorskoolse kind se getuienis as ongeloofwaardig beskou

word. Suggestie by die voorskoolse kind kan hulle ook as ongeloofwaardig laat voorkom. Die rede waarom voorskoolse kinders weerloos is vir suggestie, kan volgens Ceci, Ross en Toglia in Meyer (2011:343) daaraan toegeskryf word dat voorskoolse kinders egosentriek is en hul derhalwe van mening is dat volwassenes alwetend is.

Vanuit bovermelde verduideliking van die rol van taalontwikkeling, is dit duidelik dat daar verskeie faktore is wat in gedagte gehou moet word wanneer die forensiese maatskaplike werker moet bepaal of die voorskoolse kind geloofwaardig is en bevoeg is om getuienis te lewer.

Vervolgens word aandag gegee aan die rol van morele ontwikkeling tydens die bepaling van die geloofwaardigheid van 'n kind se getuienis.

2.2.3 Morele ontwikkeling

Morele ontwikkeling is 'n belangrike aspek van die kind se sosiale ontwikkeling. Louw et al. (1998:357) definieer morele ontwikkeling as die “proses waardeur kinders beginsels aanleer wat hul in staat stel om bepaalde gedrag as ‘reg’ en ander as ‘verkeerd’ te beoordeel, en om hul eie gedrag in terme van hierdie beginsels te rig.” In hierdie verband meld Louw et al. (1998:244) dat die kind in die voorskoolse fase reeds tussen reg en verkeerd kan begin onderskei.

Een van die take van die forensiese maatskaplike werker is om die vermoë van die voorskoolse kind om in die hof te kan getuig, te evalueer en om te bepaal of die kind 'n geloofwaardige getuie sal wees. Louw (2005:4) meld dat kinders volgens die Suid-Afrikaanse reg as bevoeg beskou wanneer hul volgens die mening van die hof tussen waarheid en onwaarheid, en tussen fantasie en realiteit kan onderskei.

Die ontwikkelingsfase waarin die voorskoolse kind is, bied verskeie uitdagings wat oorbrug moet word wanneer die kind geassesseer word en die moontlikheid van seksuele misbruik ondersoek word.

Vervolgens word die aard van seksuele misbruik bespreek.

2.3 AARD VAN SEKSUELE MISBRUIK

In die literatuurstudies is daar verskeie omskrywings van die begrip seksuele misbruik en dit blyk moeilik te wees om 'n eenvormige universeel aanvaarbare omskrywing van seksuele

misbruik te vind. Mrazek en Kempe (1989:11) meld in die verband dat baie van die omskrywings van seksuele misbruik kultuur- en tydgebonde is en dat die geloof van individue, professionele organisasies en die breër gemeenskap, 'n invloed het op skrywers se definiëring van die begrip seksuele misbruik.

Skrywers soos Hunter (1990:8), Crosson-Tower (2005:123) en Faller (2007:11) het almal gepoog om die begrip seksuele misbruik te omskryf.

Terwyl Crosson-Tower (2005:123) hoofsaaklik verwys na die bevrediging wat die misbruik vir die oortreder inhou, vestig Faller (2007:11) daarbenewens ook die aandag op die verskillende ontwikkelingsstadiums waarin die slagoffer en die oortreder verkeer, asook op die bevrediging wat die seksuele misbruik vir die persoon wat in 'n gevorderde ontwikkelingsstadium is, inhou.

Dit is opmerklik dat nie een van die twee skrywers melding maak van die verskeie vorme van seksuele misbruik waaraan die kind blootgestel kan word nie.

Hunter (1990:8) onderskei wel tussen die verskillende vorme van seksuele misbruik wat kan voorkom en wys ook op die ouderdomsverskil tussen die oortreder en die slagoffer, byvoorbeeld waar die seksuele misbruik tussen twee minderjarige voorkom en waar daar ten minste drie jaar verskil in ouderdom tussen die slagoffer en die oortreder is.

Uit 'n ontleding van die begripsomskrywings blyk dit dat hierdie outeurs slegs na spesifieke faktore van seksuele misbruik kyk. Dit gee daartoe aanleiding dat daar verskeie leemtes in hierdie omskrywings van seksuele misbruik is. Die feit dat daar meer as twee persone (meer as een slagoffer en meer as een oortreder) by seksuele misbruik betrokke kan wees, word byvoorbeeld uitgesluit. Die oortreder en die slagoffer kan ook dieselfde ouderdom wees, maar geestelike gestremdheid by die slagoffer kan beteken dat die slagoffer in 'n jonger ontwikkelingsstadium kan wees.

Mrazek en Kempe (1989:12), Hall en Lloyd (1993:4) en Le Roux (1999:142) verwys na die volgende elemente wat teenwoordig moet wees om 'n omskrywing van seksuele misbruik meer aanvaarbaar te maak:

- Die kind word seksueel geëksploiteer deur 'n persoon wat sy/hy vertrou en wat tot die skending/misleiding van vertroue en verantwoordelikheid bydra.

- Die seksuele eksploitasie is gerig op die seksuele bevrediging van die oortreder en kan verskeie vorme aanneem.
- Die kind word deur die misbruik van mag en of dreigemente betrek by seksuele aktiwiteite wat sy/hy nie ten volle begryp nie en waartoe sy/hy regtens nie kan instem nie.
- Inligting ten opsigte van die ouderdom en ontwikkeling van die persone wat betrokke is, asook die ouderdomsverskil, intelligensie en geestestoestand moet ingesluit word.

Vir die doeleindes van die studie word gebruik gemaak van die volgende omskrywing van seksuele misbruik soos vervat in die Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2005:

“sexual abuse in relation to the child means –

- (a) sexually molesting or assaulting a child or allowing a child to be sexually molested or assaulted;
- (b) encouraging, inducing or forcing a child to be used for the sexual gratification of another person;
- (c) using a child in or deliberately exposing a child to sexual activities or pornography; or
- (d) procuring or allowing a child to be procured for commercial sexual exploitation of a child.”

Bovermelde omskrywing van seksuele misbruik sluit diegene in wat toelaat dat ‘n kind seksueel misbruik word. Dit verwys ook na die bevrediging van die oortreder en dat die kind aan pornografie en aan seksuele eksploitasie blootgestel kan word.

Omdat die omskrywing van seksuele misbruik ook verwys na die verskillende vorme van seksuele misbruik wat mag voorkom, is dit belangrik dat die forensiese maatskaplike werker kennis sal dra van die verskeie vorme van seksuele misbruik waaraan die kind blootgestel kan word.

2.3.1 Vorme van seksuele misbruik

Die vorme van seksuele misbruik kan hoofsaaklik in twee groepe verdeel word. Faller (2003:20) onderskei tussen seksuele misbruik sonder fisiese kontak en dié met fisiese kontak. Kempe en Kempe (1984:13) en Hunter (1990:13-20) verwys ook na seksuele eksploitasie as ‘n vorm van seksuele misbruik wat mag voorkom.

2.3.1.1 *Seksuele misbruik sonder fisiese kontak*

Daar word vervolgens aan die hand van Van Schalkwyk (1992:145), Faller (2003:20-21) en Powel (2007:82) onderskei tussen seksuele misbruik sonder fisiese kontak en seksuele misbruik waar fisiese kontak voorkom.

Die verskeie vorme van seksuele misbruik sonder fisiese kontak word in tabel 2.2 uiteengesit.

Tabel 2.2: Seksuele misbruik sonder fisiese kontak

SEKSUELE MISBRUIK SONDER FISIESE KONTAK	
Geseksualiseerde gesprekke	Die oortreder maak suggestiewe voorstelle aan die kind.
Ekshibisionisme (Onbehoorlike ontbloting)	Die oortreder ontbloot sy / haar genitalië, anus of borste aan die kind of masturbeer in die kind se teenwoordigheid Die doel van die ontbloting is om skok en verbasing van die toeskouer te ontlok en sodoende seksuele stimulasie te ervaar.
Voyeurisme	Die oortreder kry seksuele bevrediging deur na die kind se naakte liggaam en genitalië te kyk. Die oortreder sal doelgerigte pogings aanwend om die kind waar te neem wanneer sy/hy byvoorbeeld ontklee, bad, of urineer.
Fetisjisme	Die oortreder het 'n seksuele fiksasie ten opsigte van klere of liggaamsdele byvoorbeeld leer klere, onderklere, voete of boude.
Obsene telefoonoproepe	Die oortreder skakel die kind en maak suggestiewe voorstelle. Masturbasie mag dalk ook voorkom.

Bron: Van Schalkwyk (1992:145), Faller (2003:20-21) en Powel (2007:82)

Richter, Dawes en Higson-Smith (2004:21) is van mening dat hierdie vorm van seksuele misbruik (waar daar geen kontak tussen die oortreder en die slagoffer is nie) die minste aangemeld word.

Kreston (2007:86) verwys na die gebrek aan fisiese beserings wanneer kinders blootgestel was aan seksuele misbruik sonder fisiese kontak. Hierdie tipe seksuele misbruik wat in bovermelde tabel aangebied word, kan dus nie met behulp van 'n mediese ondersoek vasgestel word nie.

Die feit dat daar geen fisiese kontak tussen die kind en die oortreder voorkom nie, impliseer nie dat die tipe misbruik minder traumaties vir die kind is nie. Müller en Hollely (2009:121-122)

verwys na die wanpersepsie dat, indien 'n kind geen fisiese beserings het nie, die misbruik nie so ernstig is nie. Hul beklemtoon die feit dat: "... the psychological impact of the trauma of sexual abuse, often outweighs any physical injuries that may have been caused by an abusive experience."

Seksuele misbruik sonder fisiese kontak is dikwels 'n voorloper vir misbruik met fisiese kontak en kan deur die oortreder in die voorbereidings- ("grooming") proses gebruik word. Volgens Kreston (2007:41-42) gebruik oortreders verskillende tegnieke in die voorbereidingsproses ten einde die kind se seksuele inhibisies te verlaag en die kind seksueel uit te buit. Die oortreder beweeg op so 'n wyse van 'n nie-seksuele verhouding na 'n seksuele verhouding sodat die kind nie bedreig voel nie.

Die oortreder kan die kind dus aanvanklik blootstel aan seksuele misbruik sonder fisiese kontak om die kind se seksuele inhibisies te verlaag en daarna na seksuele misbruik beweeg waar daar kontak plaasvind.

Vervolgens word seksuele misbruik met fisiese kontak aan die hand van Van Schalkwyk (1992:145), Faller (2003:20-21) en Powel (2007:82) bespreek.

2.3.1.2 Seksuele misbruik waar fisiese kontak plaasvind

Volgens Faller (2003:13) sluit seksuele misbruik met fisiese kontak enige aanraking van die intieme liggaamsdele in. Die verskeie vorme van seksuele misbruik met fisiese kontak is in tabel 2.3 uiteengesit.

Tabel 2.3: Seksuele misbruik met fisieke kontak

SEKSUELE MISBRUIK MET FISIESE KONTAK	
Betasting	Die aanraking van 'n kind se intieme liggaamsdele byvoorbeeld borste, genitalieë of boude. Die oortreder kan die kind oorreed om sy/haar intieme liggaamsdele aan te raak. Hierdie aanraking kan bo of onder die klere plaasvind.
Digitale of objekpenetrasie	Die oortreder plaas sy/haar vinger (s) of 'n voorwerp in die kind se vagina of anus. Die oortreder oorreed die kind om sy vinger (s) in die oortreder se vagina of anus te plaas.
Orale seks	Intieme soene. Die oortreder soen, lek of byt dele van die kind se liggaam. Die oortreder suig, soen, lek of byt die kind se borste. Kunnilingus: Die oortreder lek, byt of suig die kind se vagina of plaas sy/haar tong by die vaginale opening. Fellasie: Die oortreder lek, soen, suig of byt die kind se penis. Analingus: Die oortreder lek die anale opening. (Die oortreder kan ook die kind oorreed om orale seks op sy/haar, die oortreder se liggaam, toe te pas.)
Penetrasie van die penis	Vaginale omgang - die penis word in die vagina geplaas. Anale omgang – die penis word in die anus geplaas.

Bron: Van Schalkwyk (1992:145), Faller (2003:20-21) en Powel (2007:82)

Die vorige wetgewing, Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 23 van 1957, het verkragting omskryf as die penetrasie van die vagina deur 'n penis. Die omskrywing van verkragting is volgens die Wet op Seksuele Misbruik, Wet 32 van 2007, uitgebrei en sluit in die penetrasie van enige persoon se mond, geslagsdele of anus met die geslagsdele van 'n ander persoon, sowel as die penetrasie van 'n persoon se geslagsdele of anus met enige liggaamsdeel, voorwerp of die liggaam van 'n dier (Waterhouse 2008:8), soos ook blyk uit tabel 2.3.

Volgens die huidige wetgewing word betasting, digitale of objekpenetrasie, asook orale seks as verkragting beskou. Hierdie tipes penetrasie was voorheen as onsedelike aanranding beskou.

Die derde vorm van seksuele misbruik waaraan kinders blootgestel kan word, is seksuele eksploitasie.

2.3.1.3 *Seksuele eksploitasie*

Kinders word volgens Doyle (1994:51) hoofsaaklik blootgestel aan die verskillende vorme van seksuele misbruik vir die bevrediging van die oortreder. Faller (2003:15) beklemtoon egter dat die oortreder die kind ook kan blootgestel aan seksuele eksploitasie vir finansiële gewin en nie noodwendig vir die bevrediging van die oortreder nie.

Hunter (1990:13-20) en verwys na Kinderpornografie en Kinderprostitusie as vorme van seksuele eksploitasie by kinders.

Tabel 2.4: Seksuele eksploitasie

SEKSUELE EKSPLOITASIE	
Kinderpornografie	<ul style="list-style-type: none"> • Die organisering en fotografering deur stil-video of filmproduksie van enige situasies waarby kinders in seksuele handeling betrokke is met ander kinders, volwassenes of diere vir kommersiële of persoonlike doeleindes. • Die blootstelling van pornografiese materiaal aan kinders ter wille van die seksuele bevrediging van die volwasse persoon.
Kinderprostitusie	<p>Drie nadelige wyses waarop kinders aan prostitusie blootgestel kan word:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Die ouer maak hom of haarself op 'n in-direkte wyse aan prostitusie skuldig. • Dit is die kind se werk om kliënte vir 'n prostituut te werf. • Die kind word vir seksuele redes uitverhuur.

Bron: Hunter (1990:13-20)

Omdat voorskoolse kinders van nature nuuskierig oor hul liggame is, buit oortreders die kinders se nuuskierigheid ten opsigte van hul liggame uit. Kinderpornografie word volgens Levesque (1999:64) gebruik om kinders se nuuskierigheid ten opsigte van seksuele aktiwiteite verder aan te wakker. Die kind word aangemoedig om deel te neem aan aktiwiteite wat soortgelyk is aan dit wat in die kinderpornografiese materiaal voorkom.

Volgens Faller (2003:15) kan seuns of dogters betrokke raak by kinderprostitusie en is hul kliënte hoofsaaklik manlik. In die meeste gevalle is hierdie kinders in hul middelkinderjare of is dit adolessente, maar kinders so jonk as vyf jaar was al slagoffers van prostitusie.

Kinderpornografie kan derhalwe ook nuuskierigheid ontlok by die voorskoolse kind wat in haar/sy onkunde aan die aktiwiteite kan deelneem, aangesien sy/hy nie besef wat die implikasies van die misbruik is nie. Die kind word blootgestel aan seksuele aktiwiteite waarvoor sy/hy as gevolg van hul ontwikkelingstadium, nie gereed is om te hanteer nie.

Die verskeie vorme van seksuele misbruik waaraan die voorskoolse kind blootgestel kan word, is bespreek. Sekere indikatore wat by die voorskoolse kind kan voorkom, kan 'n aanduiding daarvan wees dat die kind aan een of meer vorm van seksuele misbruik blootgestel is.

2.4 INDIKATORE VAN SEKSUELE MISBRUIK

Die indikatore van seksuele misbruik kan verdeel word in fisiese indikatore, emosionele en gedragsindikatore. Hierdie indikatore word vervolgens bespreek.

2.4.1 Fisiese indikatore

Die fisiese indikatore van seksuele misbruik van die voorskoolse kind kan byvoorbeeld deur die kind se versorger, of tydens 'n mediese ondersoek waargeneem word.

Volgens Powell (2007:83-84) kan 'n kind wat aan seksuele misbruik blootgestel was, die volgende fisiese beserings toon:

- Swelling, kneusing, snye/skeure binne of buite die genitale dele of anus of beide;
- Bloeding by die vagina, anus of penis;
- Uitskeiding by die vagina of anus van vreemde vloeistowwe of voorwerpe;
- Beskadiging van die vel rondom die mond;
- Seksueel oordraagbare siektes;
- Herhaalde urienwegontsteking.

Ander simptome mag insluit:

- Abdominale pyne wat nie as gevolg van 'n spesifieke rede of besering veroorsaak is nie;
- Ongemak wanneer die kind hardloop, stap of sit;

- Konstante pyn of ongemak by die genitale of anale area;
- Pyn tydens urinering.

Die bovermelde fisiese waarneembare beserings kan tot die onthulling van seksuele misbruik lei. Die afwesigheid van fisiese tekens sluit volgens Faller (2003:261) egter nie die moontlikheid uit dat die kind wel aan seksuele misbruik blootgestel is nie.

Een van die redes waarom daar geen fisiese beserings voorkom wanneer die kind aan seksuele misbruik onderworpe was nie, kan volgens Kreston (2007:86) daaraan toegeskryf word dat die meeste kinders nie onmiddellik die seksuele misbruik onthul nie. Dit het tot gevolg dat wanneer die kind oor die insident praat, daar te veel tyd verloop het en geen waarneembare fisiese beserings tydens die mediese ondersoek gevind word nie.

Ander indikatore van seksuele misbruik wat 'n aanduiding kan gee dat die kind seksueel misbruik was, is emosionele en gedragsindikatore.

2.4.2 Emosionele en gedragsindikatore

Emosionele en gedragsindikatore, eerder as verbalisering, kan 'n aanduiding wees van moontlike seksuele misbruik, aangesien voorskoolse kinders sukkel om weens hul gebrekkige verbale vermoë die misbruik te verbaliseer. Hewitt (1999:92) benadruk dat “Young children’s experiences may be expressed behaviorally rather than verbally.”

Die gedrag wat die voorskoolse kind openbaar, kan nie noodwendig aan seksuele misbruik toegeskryf word nie. Faller (2003:246) wys daarop dat dit belangrik is om die oorsaak van die trauma vas te stel.

Die forensiese maatskaplike werker moet die emosionele en gedragsindikatore wat die voorskoolse kind openbaar, evalueer. Kuehnle en Connell (2009:120) wys daarop dat, wanneer die kind se gedrag geëvalueer word, die huidige gedrag van die kind vergelyk word met gedrag wat in die verlede plaasgevind het. Daar moet ook volgens Kuehnle (1996:49) gefokus word op die bestaande sosiale kennis waaroor die kind beskik en emosies wat voor en na die insident voorgekom het. Ook beklemtoon Light (1998 in Khunele & Connell, 2009:116) dat, wanneer die kind se gedrag geëvalueer word, die normale ontwikkelingskwessies, mediese probleme, ontwingting in die familie of ander stressors nie uit die oog verloor moet word nie.

Moontlike emosionele en gedragsindikatore wat volgens Faller (2003:49-50), Hall en Lloyd (1993:75) en Lewis (1999:62) by kinders wat seksueel misbruik is, kan voorkom, sluit in:

- Verandering in persoonlikheid
- Slaappatrone wat verander
- Nagmerries wat voorkom
- Vrees vir die donker
- Loop en of praat in hul slaap
- Verandering in eetgewoontes
- Enuresis en of enkropese
- Dissosiasie
- Depressie
- Skuld en verwarring
- Angstigheid en woede
- Aggressie en vrees
- Wreedheid teenoor diere
- Vrees vir sekere volwassenes
- Regressie in ontwikkeling
- Skeidingsangs
- Masturbasie.

Die teenwoordigheid van een of meer van hierdie indikatore, soos deur Hall Lloyd (1993), Lewis (1999) en Faller (2003), geïdentifiseer, is egter nie noodwendig 'n aanduiding dat seksuele misbruik plaasgevind het nie. Die emosionele en gedragsindikatore, asook die trauma wat die kind ervaar, kan soos reeds vermeld, ook deur verskeie ander faktore, byvoorbeeld egskeiding veroorsaak word.

Dit is volgens Faller (2003:39) belangrik om te onderskei tussen gedrag wat normaal is tydens 'n ontwikkelingsfase (byvoorbeeld die voorskoolse fase) en gedrag wat op seksuele misbruik dui. Die opvallendste indikator van seksuele misbruik by voorskoolse kinders is die ontoepaslike ouderdomsgerigte seksuele gedrag en kennis waaroor die kind beskik. Omdat kinders uit hul ervaring leer, is dit volgens Kuehnle en Connell (2009:112) dikwels die rede waarom dit meer waarskynlik sal wees dat kinders wat aan seksuele misbruik blootgestel is, ontoepaslike seksuele kennis en gedrag kan openbaar.

Hewitt (1999:11) verduidelik dat jong kinders geseksualiseerde gedrag kan openbaar, juis omdat hul nie volwasse genoeg is om te beseft dat hul gedrag ontoepaslik is nie.

In die verband verwys Kuehnle en Connell (2009) na verskeie studies wat bevestig het dat twee- tot ses jariges dikwels hul nuuskierigheid ten opsigte van seksualiteit uitdruk en ongeïnhibeerd optree en hulself betas. Kinnear (1995:42) meld ook dat kinders graag met masturbasie eksperimenteer namate hulle ontwikkel en dat masturbasie 'n moontlike indikator van seksuele misbruik kan wees, indien kinders verskeie kere per dag masturbeer en nie in staat is om te stop nie, of wanneer hul voorwerpe in hul vagina of anus sit.

Ongewone of ontoepaslike ouderdomsgerigte gedrag wat die kind openbaar, verskaf volgens Kuehnle en Connell (2009:113) genoeg rede om ondersoek in te stel na 'n kind se gedrag ten einde vas te stel waar die kind sy/haar kennis opgedoen het. Ontoepaslike seksuele gedrag en of kennis waaroor die voorskoolse kind kan beskik en wat 'n aanduiding van seksuele misbruik kan wees, kan die volgende insluit:

- ***Seksuele kennis***

Powell (2007:84) verwys na die volgende:

- Die kind gebruik woorde of sinne wat verband hou met seksuele gedrag wat nie toepaslik is vir sy/haar ouderdom nie. Byvoorbeeld 'n vyf jaar oue kind wat woorde soos orgasme gebruik.
- Die kind beskryf seksuele gedrag waarvan hulle getuie was (gesien het) of waaraan hul deelgeneem het, byvoorbeeld pappie en mammië wat bo-op mekaar gelê het en op-en-af beweeg het.
- Die kind kan ook sy/haar seksuele bewustheid deur tekeninge uitdruk of deur die tentoonstelling van seksuele stimulasie wanneer sy/hy met poppe speel.

Sekere seksuele kennis waaroor kinders beskik, kan nie verkry word sonder aktiewe deelname nie. Dit sluit onder meer in hoe semen lyk of proe, hoe anale en of vaginale interaksie voel, hoe fellasie en kunnilingus voel (Faller, 2003:43). Dit is daarom noodsaaklik dat daar vasgestel moet word waar kinders aan hierdie inligting gekom het.

- ***Oorgeseksualiseerde gedrag teenoor volwassenes***

Jong kinders wat nie sosiaal bewus is van die implikasies of aanvaarbaarheid van hul gedrag nie, mag op 'n oorgeseksualiseerde wyse teenoor alle volwassenes of 'n spesifieke groep reageer.

Dit behels aanraking van die volwassenes by die genitale area of by die borste; die kind wat haar tong by die volwassene se mond indruk; of die kind wat passievol soen of liggaamsbewegings maak wanneer hul soen. Die kind kan ook haar eie kledingstukke of van die volwassene se kledingstukke ophang om genitale dele of borste te ontbloot of te stimuleer (Powell, 2007:85).

- ***Uitlokkende gedrag***

Faller (2003:43) meld dat uitlokkende gedrag voorkom wanneer “The child has been socialized to expect adults to be sexual and often view sexual interaction as a way adults and children show they care about one another”.

Kinders wat uitlokkende gedrag openbaar en 'n seksuele reaksie van volwassenes verwag, mag verward en selfs kwaad word weens die gebrek aan reaksie by die volwassenes. Volgens Doyle (1994:126) het hierdie kinders geleer dat die wyse om liefde en aandag van volwassenes te kry, deur seksuele gunsies is (Doyle, 1994:126).

- ***Seksuele aggressie ten opsigte van jonger kinders***

Faller (2003:47) verwys na 'n studie van Cavanagh-Johnson wat bevind het dat kinders so jonk as drie jaar oud aggressiewe gedrag kan toon. Die kind wat geviktimizeer is, kan seksuele aggressie gebruik as 'n manier om haar/sy trauma te hanteer. Die kind kan self die oortreder word om sodoende haar/sy gevoel van weerloosheid te bemeester. Hierdie ontoepaslike seksuele gedrag wat by die voorskoolse kind kan voorkom, kan volgens Hewitt (1999:11) 'n refleksie wees van dit wat die kind ervaar het. Dit is moontlik om aan die hand van die ontwikkelingsfase waarin die voorskoolse kind is, ontoepaslike seksuele gedrag wat by die kind kan voorkom, te identifiseer.

Sommige kinders wat 'n slagoffer van seksuele misbruik was, openbaar egter volgens Kuehnle en Connell (2009:121) geen gedragspatrone wat vir volwassenes 'n aanduiding kan gee dat die kind seksueel misbruik is nie. Die afwesigheid van sekere gedragspatrone kan dus nie as bewys

dien dat geen misbruik plaasgevind het nie. Afgesien daarvan dat seksuele misbruik in die geheim kan plaasvind, is dit ook moeilik om te bepaal watter kinders risikogevalle is om slagoffers van seksuele misbruik te word.

Vervolgens word gefokus op moontlike faktore wat die risiko van die voorskoolse kind om aan seksuele misbruik blootgestel te word, verhoog.

2.5 FAKTORE WAT DIE RISIKO VAN KINDERS VERHOOG OM SLAGOFFERS VAN SEKSUELE MISBRUIK TE WORD

Die hoë voorkoms van seksuele misbruik is 'n aanduiding dat baie kinders weerloos is en 'n slagoffer van seksuele misbruik kan wees. Jong kinders is vanweë die ontwikkelingsfase waarin hul is, kwesbaar vir seksuele misbruik (Goodman-Brown, Edelstein, Goodman, Jones & Gordon, 2003:526). Skrywers soos Van Schaik (1992:156), Finkelhor in Kinnear (1995:42), Escher (2003:4) en Crosson-Tower (2005:133) het risikofaktore geïdentifiseer wat kinders weerloos maak vir misbruik. Hierdie risiko faktore sluit in kinderfaktore, die omstandighede van die kind se gesin, omgewingsfaktore, of faktore wat betrekking het op die kind se ouers.

2.5.1 Kinderfaktore

Jong kinders is volgens Hewitt (1999:5) die weerloosste vir seksuele misbruik. Faktore wat hier 'n rol speel en wat van toepassing op die kind is, sluit in:

2.5.1.1 Ouderdom

Voorskoolse kinders kan weens hul gebrekkige kommunikasievermoëns weerloos wees vir seksuele misbruik. Louw (2005:2) verwys daarna dat jong kinders se linguistiese vermoëns onderontwikkel is. Dit gee aanleiding daartoe dat die kind se woordeskat beperk is; die kind nie in staat is om inligting in kronologiese volgorde weer te gee nie; en dat die kind beperkte inligting ten opsigte van die insident kan verskaf. Hierdie gebrekkige kommunikasievermoëns word deur oortreders uitgebuit en verhoog die voorskoolse kind se risiko om 'n slagoffer van seksuele misbruik te word.

2.5.1.2 Gestremdhede

Kinders met gestremdhede is om verskeie redes weerloos vir seksuele misbruik. Pillay en Sargent (2009:9) meld onder andere dat hierdie kinders oor gebrekkige

kommunikasievermoëns beskik, afhanklik is van hul versorgers, passief is, graag ander persone wil plesier en deur ander aanvaar wil word.

Volgens Pillay en Sargent (2000:9) selekteer oortreders dikwels doelbewus slagoffers wat magteloos en weerloos is. Hewitt (1999:23) meld dat kinders wat kognitief gestremd is, dikwels nie as geloofwaardig beskou word nie.

2.5.1.3 Emosionele ontwikkeling

Voorskoolse kinders het beperkte kennis oor seksualiteit. Goodman-Brown et al. (2003:256) beklemtoon dat dit kenmerkend van die ontwikkelingsfase waarin hulle is, om nie te verstaan dat die misbruik verkeerd en onvanpas is nie.

Omdat kinders in die voorskoolse fase ego-sentries is, neem die kind derhalwe verantwoordelikheid vir die seksuele misbruik, ongeag van die aard van hulle deelname. Hulle blameer hulself vir die seksuele misbruik. Hierdie onkunde van die voorskoolse kind verhoog hul risiko en kan daartoe aanleiding gee dat die kind by seksuele aktiwiteite betrek word.

2.5.2 Gesinsfaktore

Faktore wat betrekking het op die familie en gesin wat die risiko verhoog dat kinders aan seksuele misbruik blootgestel word, sluit in:

- Gebroke of onvolledige gesinne
- Konflik tussen die ouers
- Verwydering van 'n natuurlike ouer
- Die teenwoordigheid van 'n stiefvader
- Werkloosheid en finansiële probleme
- Sosiale afsondering en eensaamheid.

Daar kan meer as een van hierdie faktore in 'n gesin voorkom. Die omgewing waarin die kind leef, kan ook haar/sy risiko om 'n slagoffer van seksuele misbruik te word, verhoog.

2.5.3 Omgewingsfaktore

Die volgende faktore het betrekking op die omgewing waarin die kind woon:

- Die aanvaarbaarheid van seksuele misbruik in sekere kulture

- Stres vanweë armoede
- Geografiese area
- Isolasië.

Die ouers van die kind kan ook sekere eienskappe openbaar wat die kind se risiko om seksueel misbruik te word, verhoog.

2.5.4 Ouerlike faktore

Die tipiese karaktereenskappe van ouers sluit in:

- Swak selfbeeld
- Lae intelligensiepeil
- Wantroue en vyandelikheid
- Depressie en angssteurnisse
- Alkohol-en dwelmmisbruik
- Gebrekkige kennis oor kinderontwikkeling
- Onrealistiese en onmoontlike verwagtings van hul kind
- Gefrustreerd
- Fanaties oor godsdiens

Hierdie risikofaktore kan daartoe bydra dat die voorskoolse kind weerloos is vir seksuele misbruik.

Daar kan tussen verskillende fases in seksuele misbruik onderskei word. Hierdie fases word vervolgens bespreek.

2.6 FASES VAN SEKSUELE MISBRUIK

Spies (2006:40) onderskei tussen vyf fases van seksuele misbruik.

2.6.1 Toetreefase

Die eerste fase volgens Spies (2006:40) is die toetreefase. Gedurende hierdie fase word die oortreder 'n vriend van die kind en word die kind by nie-seksuele aktiwiteite betrek. Die oortreder voorsien in die kind se emosionele en sielkundige behoeftes.

Die verhouding tussen die oortreder en die kind bied volgens Sgroi et al. in Marvasti (2004:4) aan die oortreder die geleentheid om toegang tot die kind te verkry en om 'n vertrouens- en emosionele konneksie tot stand te bring.

2.6.2 Seksuele interaksiefase

In die tweede fase wat as die seksuele interaksiefase bekend staan, word die kind betrek by seksuele aktiwiteite wat nie toepaslik is vir hulle ouderdom is nie. Seksuele kontak begin gewoonlik by ekshibisionisme en erotiese soene na betasting, waarna dit na orale of genitale kontak beweeg (Spies, 2006:40).

2.6.3 Geheimhouding

Die derde fase staan bekend as die geheimhoudingsfase. In hierdie fase poog die oortreder om sy toegang tot die kind te behou en seksuele aktiwiteite in stand te hou. Die oortreder sal sy mag gebruik om die kind te manipuleer; om te koop; die kind te dreig; of om die kind emosioneel af te pers om die seksuele misbruik 'n geheim te hou (Spies, 2006:47).

2.6.4 Onthulling

Die vierde fase is die onthullingsfase. Volgens Spies (2006:40) kan die onthulling toevallig plaasvind; of plaasvind as gevolg van die observasie van 'n derde persoon; of wanneer tekens van fisiese of geslagsbeserings gevind word; of wanneer 'n diagnose van 'n seksueel oordraagbare siekte gemaak word.

2.6.5 Onderdrukking

Tydens die vyfde fase wat as die onderdrukkingsfase bekend staan, kan persone na aan die kind wat bang is vir 'n skandaal, die stigma of die gevolge van die seksuele misbruik, die kind aanmoedig om die beweringe terug te trek. Kinders swig dikwels onder die druk om die onthulling terug te trek (Spies, 2006:49).

Kinders word in hul totaliteit beïnvloed deur seksuele misbruik beïnvloed. Omdat nie alle kinders op dieselfde wyse beïnvloed word nie, is die faktore wat die graad van trauma wat die kind ervaar, van belang.

2.7 GRAAD VAN TRAUMA WAT ERVAAR WORD DEUR DIE KIND WAT SEKSUEEL MISBRUIK WORD

Dit is nodig om eers te verduidelik wat trauma behels. Lewis (1999:7) definieer trauma soos volg: “Trauma is an experience that is sudden, horrifying and unexpected.”

Faller (2003:157) beklemtoon dit dat sommige kinders so getraumatiseerd kan wees dat hulle die onderwerp van die seksuele misbruik vermy, of dat hulle selfs kan ontken dat die seksuele misbruik plaasgevind het.

Skrywers soos Hunter (1990:47), Crosson-Tower (2005) en Spies (2006:52), wys daarop dat verskeie faktore die graad van trauma by kinders bepaal en verduidelik dat dit daartoe aanleiding kan gee daartoe dat die kind nie die seksuele misbruik onthul nie.

Die forensiese maatskaplike werker moet hierdie faktore wat die graad van trauma wat voorskoolse kinders ervaar, in gedagte hou, aangesien die trauma ‘n negatiewe impak op die forensiese assessering kan hê.

Faktore wat die graad van trauma by kinders bepaal sluit in:

2.7.1 Ouderdom van die kind

Spies (2006) se siening oor die jong kind en trauma word soos volg verwoord: “Despite the limited development of the child’s nervous and cognitive systems, the child’s brain is able to code and store all incoming sensory information. This stored information forms part of the child’s memories although they are not cognitive. This is why infants and young children are more vulnerable to traumatic stress.”

Finkelhor (1997) en Hewitt (1999) is egter van mening dat die voorskoolse kind, vanweë die ontwikkelingsfase waarin hulle is, teen die trauma wat die seksuele misbruik veroorsaak, beskerm word. Ook beklemtoon Hewitt (1999:70) dat die kind se reaksie op en interpretasie van die seksuele misbruik, deur hulle kognitiewe en morele ontwikkeling beïnvloed word. Die kind se verstaan van die seksuele misbruik, het volgens Finkelhor (1995:177) in Spies gevolglik ‘n impak op die graad van trauma wat die kind ervaar.

‘n Ander belangrike aspek is die gebrek van die voorskoolse kind om ander se motiewe en intensies te verstaan. Juis hierdie gebrek by die kind om die oortreder se intensies te verstaan, beskerm die kind teen trauma (Hewitt, 1999:64).

Een van die nadele vir die kind wat op ‘n vroeë ouderdom seksueel misbruik is, is volgens Hunter (1990:47) die feit dat die kind meer kwesbaar is. Dit kan aanleiding daartoe gee dat die kind in haar/sy latere lewe herhaaldelik seksueel misbruik word.

2.7.2 Duur van die misbruik

Sommige voorskoolse kinders word eenmalig aan seksuele misbruik blootgestel, terwyl ander oor ‘n lang tydperk slagoffers is. Die duur van die seksuele misbruik kan ‘n invloed hê op die graad van trauma wat die voorskoolse kind ervaar.

Spies (2006:52) is van mening dat hoe langer die kind seksueel misbruik is, hoe meer traumaties die ervaring vir die kind is. Dit blyk dat seuns vir ‘n korter tydperk as meisies seksueel misbruik word, waarskynlik omdat seuns meer deur persone buite die gesinsisteem geteiken word, wat tot die gevolg het dat die oortreder minder toegang tot die seun het (Van Wyk 2002:47).

Seksuele misbruik binne die familieverband kan van een tot drie jaar duur, voordat die onthulling plaasvind. Misbruik wat oor ‘n lang tydperk plaasvind veroorsaak meer trauma as ‘n eenmalige insident of ‘n reeks insidente. Die uitsondering is egter wanneer die eenmalige insident met geweld of sadisme gepaardgaan (Crosson-Tower, 2005:135).

2.7.3 Die tipe misbruik

Voorskoolse kinders word aan ‘n verskeidenheid tipes seksuele misbruik blootgestel. Enige tipe misbruik kan kinders traumatiseer. Van Wyk (2002:57) het in sy studie bevind dat seuns aan ‘n groter verskeidenheid tipes van seksuele misbruik blootgestel word as dogters. Seuns word ook meer blootgestel aan kontak-seksuele misbruik soos masturbasie en orale of genitale dade blootgestel as dogters.

2.7.4 Die identiteit van die beskuldigde

Skrywers soos Hunter (1990:124), Lewis (1999:99) en Waterhouse (2008:9) stem saam dat die oortreder in die meeste gevalle aan die slagoffer en hul familie bekend is.

Volgens Kuehnle (1996:14) is dogters wat seksueel misbruik word, meestal bekend met die beweerde oortreder, terwyl seuns baie keer die slagoffers van vreemdelinge is.

Wat van belang is, is dat 'n hegte verhouding tussen die slagoffer en die oortreder daartoe bydra dat die slagoffer meer trauma ervaar. Die rede hiervoor is dat die kind in sy/haar vertrouwe van die familielid of individu verraaiing ervaar (Crosson-Tower, 2005:135).

Waar seksuele misbruik binne die familieverband plaasvind, is die verlies wat die kind ervaar, soms baie meer intens, aangesien die kind dikwels uit die familie se sorg verwyder moet word en in substituutsorg geplaas word. Hierdie verwydering kan die kind se gevoel van vrees en angs verhoog (Spies, 2006:51).

Kuehnle (1996:23) bevestig dat kinders wat deur 'n ouer misbruik word, minder geneig is om die seksuele misbruik bekend te maak as wanneer die kind deur 'n vreemdeling misbruik word.

2.7.5 Graad van die dreigemente

Om te verseker dat die seksuele misbruik geheim gehou word, kan die oortreder die kind dreig. Die aard van hierdie dreigemente kan van kind tot kind verskil en die mate van die trauma wat by die kinders voorkom, bepaal.

Ook kan die aard van dreigemente waaraan meisies en seuns blootgestel word, verskil. Volgens Levensque (1994:363) word meisies meer as seuns aan dwang en dreigemente blootgestel. Van Wyk (2002:58) meld egter dat seksuele misbruik van seuns dikwels meer gewelddadig is en met dreigemente gepaardgaan.

Hierdie dreigemente kan verskillende reaksies by kinders veroorsaak. Kuehnle (1996:71) wys daarop dat, indien die kind tydens die seksuele misbruik fisies beseer word, gevoelens van vrees ontlok word. Spies (2006:51) sluit aan by Kuehnle (1996) en bevestig dat die teenwoordigheid van dreigemente tot angs en vrees by die kind kan lei. Volgens Faller (2003:157) kan die kind daarom vanweë die dreigemente wat die oortreder maak, versuim om die seksuele misbruik bekend te maak.

Omdat die kind vanweë hierdie dreigemente te bang is om die seksuele misbruik bekend te maak, kan dit bydrae tot verdere trauma by die kind. Gevolglik beïnvloed die kind se geestelike en emosionele toestand die wyse waarop die kind die trauma ervaar.

2.7.6 Die kind se geestelike en emosionele toestand

Crosson-Tower (2005:136) meld dat kinders van mekaar verskil net soos oortreders van mekaar verskil. Kinders wat presies op dieselfde wyse misbruik word, mag totaal verskillend reageer op die seksuele misbruik.

Kinders wat voor die misbruik sielkundig gesond is, is in 'n beter posisie om die vernietigende effek van die misbruik te hanteer. Die gevoel van sekuriteit wat hul ervaar, sal hulle help om die uitdagings wat die misbruik aan hul stel, te hanteer (Spies, 2006:51).

2.7.7 Geslag van die slagoffer en die oortreder

Vanuit die literatuurstudies (Lewis, 1999:9) blyk dit dat die geslag van die oortreder ook kan bydra tot die graad van die trauma wat die kind ervaar.

In die meeste gevalle van seksuele misbruik is volwasse mans die oortreder en vroue is die slagoffers. Enige kombinasie van geslag, ouderdom en getal persone mag teenwoordig wees (Lewis, 1999:99).

Volgens Marvasti (1986:46) blyk dit dat seksuele misbruik deur vroulike oortreders minder gewelddadig is as manlike oortreders. Crosson-Tower (2005:67) wys egter daarop dat seksuele misbruik deur 'n vroulike oortreder net so skadelik is as dié van 'n manlike oortreder.

Verder betwis Spies (2006) die aanname dat manlike slagoffers minder trauma as vroulike slagoffers ervaar.

2.7.8 Ouers/versorger se reaksie ten opsigte van seksuele misbruik

Die reaksie van die ouer/versorger na die onthulling van die seksuele misbruik deur die kind, kan die trauma wat die kind ervaar, positief of negatief beïnvloed.

Lewis (1999:41) wys daarop dat die wyse waarop die volwassene tydens die onthulling van die seksuele misbruik reageer, 'n groot impak het op die getraumatiseerde kind. Die kind maak sekere afleidings vanuit die volwassene se reaksie, naamlik of die volwassene dink sy/hy is skuldig, of verantwoordelik vir die misbruik, of braaf en moedig om die misbruik te oorleef. Volgens Spies (2006:18) kan die reaksies van 'n ouer wat nie sy kind ondersteun nie, of dié van 'n oorbeskermdende ouer tot groter trauma vir die kind aanleiding gee.

Indien die seun of dogter wat seksueel misbruik is, nie iemand kan vind met wie hul kan praat nie, sal die gevolge van die seksuele misbruik moontlik tot in hul volwassenheid voortduur (Lewis, 1999:43).

Vanuit bogenoemde blyk dit derhalwe of daar wel verskeie faktore is wat die graad van trauma by kinders beïnvloed. Die trauma wat die kind ervaar, verskil van kind tot kind en hang af van die impak wat seksuele misbruik op kinders het.

2.8 IMPAK VAN SEKSUELE MISBRUIK OP KINDERS WAT SEKSUEEL MISBRUIK IS

Die impak van seksuele misbruik op voorskoolse kinders kan daartoe aanleiding gee dat die kind verskeie gevoelens en gedragspatrone kan openbaar. Deel van die ondersoek van die forensiese maatskaplike werker is om vas te stel wat die impak van die seksuele misbruik op die kind is. Hierdie inligting word ook in verslagvorm aan die hof deurgegee. Dit is derhalwe noodsaaklik dat die forensiese maatskaplike werker bewus moet wees van hierdie gevoelens en gedragspatrone wat die kind kan openbaar.

Gevoelens en gedragspatrone van die voorskoolse kind wat aan seksuele misbruik blootgestel is, sluit in:

2.8.1 Skuldgevoelens

Kuehnle (1996:64) is van mening dat die persepsie van voorskoolse kinders ten opsigte van outoritêre persone, asook hulle gehoorsame gedrag hulle teen skuldgevoelens beskerm. Jong kinders word derhalwe teen die impak van die misbruik beskerm, aangesien hulle nog nie die betekenis van die situasie, asook die motiewe en intensies van die oortreder, verstaan nie.

Dit is die ervaring van die navorser dat voorskoolse kinders meestal nie skuldgevoelens ervaar nie, maar dat die reaksie van die versorgers tydens of na die onthulling van die misbruik wel skuldgevoelens kan ontlok, juis omdat hierdie kinders dan glo dat hul vir die misbruik verantwoordelik is.

2.8.2 Verlies en magteloosheid

Die kind wat blootgestel is aan seksuele misbruik, kan om verskeie redes gevoelens van verlies en magteloosheid ervaar. Hieroor maak Hunter (1990:218) die volgende stelling: “A victim of

sexual abuse is also a victim of tremendous losses: loss of childhood, loss of innocence, loss of control and choice, sometimes loss of virginity, and often loss of an important person.”

2.8.3 Woede

Die kind kan woede ervaar as ‘n gevolg van ‘n verlies aan beheer, magteloosheid en pyn vanweë die misbruik. Die woede wat die kind teenoor die oortreder ervaar, kan tot uiting kom in die kind se optrede teenoor diegene wat die naaste aan die kind is. Daarbenewens kan die kind ook kwaad wees vir die versorgers wat hulle nie teen die trauma beskerm het nie, ongeag of dit onregverdig is (Lewis, 1999:62).

Volgens Lewis (1999:62) kan sommige kinders indirek uitdrukking kan gee aan hul woede deur passiewe-aggressiewe gedrag. Die kind mag instruksies ignoreer, stadig verkleef, artikels verloor of breek, in gedagte word en nie luister wanneer hul versorgers hul aanspreek nie. As gevolg van hierdie gedrag van die kind, word volwassenes gewoonlik verskriklik gefrustreerd en kwaad.

2.8.3.1 Kroniese klagtes, moegheid en lusteloosheid

Kinders wat aan seksuele misbruik onderworpe is, kan kla van fisiese siektes soos hoofpyne, maagpyne rug en of skouerpyne waarvoor daar geen mediese oorsake is nie (Kuehnle & Connell, 2009:117). Verlies aan energie kan ook voorkom. Dit kan gebeur dat kinders ophou om aktiwiteite wat hulle voorheen baie geniet het, verder te beoefen (Lewis, 1999:27).

2.8.4 Regressie in ontwikkeling

Lewis (1999:61) meld dat kinders as gevolg van stres regressiewe gedrag begin toon ten opsigte van sommige ontwikkelingstake wat hul reeds bemeester het, soos hulle toiletgewoontes, spraak- of taalvaardigheid (Faller, 2003:246).

2.8.5 Veranderinge in slaappatrone

Jong kinders is nie in staat om hul vrees en angste te verbaliseer nie. Deur die monitering van kinders se slaappatrone kan ‘n nie-verbale aanduiding verkry word van die stres wat die kind ervaar (Hewitt, 1999:83).

Lewis (1999:58) identifiseer verskeie slaappatrone by die kind wat op onderliggende probleme kan dui:

- Die kind vind dit moeilik om aan die slaap te raak.
- Die kind word verskeie kere gedurende die nag wakker.
- Die kind is bang om alleen te slaap.
- Die kind slaap meer as gewoonlik.

2.8.6 Skeidingsangs

Die kind kan meer aan haar/sy versorgers vaskleef as gewoonlik en weier om van hul geskei te wees. Volgens Lewis (1999:27) kan die kind haar/sy ouers voortdurend volg, weier om die ouer te verlaat of om na die kleuterskool te gaan.

Vanweë hulle unieke samestelling sal kinders verskillend op misbruik reageer. Kuehnle (1996:73) beklemtoon dit dat kinders wat seksueel misbruik word verskillende gedragspatrone kan openbaar. Omdat dit kan gebeur dat daar geen gedragspatrone voorkom wat 'n aanduiding van seksuele misbruik is nie, kan dit moeiliker wees om die graad van trauma wat die kind ervaar, te bepaal.

2.8.6.1 *Dis kinderseksuele-mishandeling-akkommodasiesindroom*

Verskeie studies poog om die trauma van seksuele misbruik wat kinders ervaar, te verduidelik.

Summit in Müller en Hollely (2009:139-140) verwys na 'n groep gedragsimptome as die kinderseksuele-mishandeling-akkommodasiesindroom. Hierdie gedrag van die kind is volgens die skrywer die wyse waarop die kind die feit dat sy/hy seksueel misbruik is, hanteer.

Daar vyf fases wat kenmerkend van die sindroom is, staan bekend as geheimhouding, hulpeloosheid, aanpassing, onthulling en herroeping.

- ***Geheimhouding***

As gevolg van die dreigemente van die oortreder of die vrees dat niemand haar/hom sal glo nie, vertel die kind vir niemand van die misbruik nie.

- ***Hulpeloosheid***

Die kind skree en roep nie om hulp nie, maar aanvaar passief wat met haar/hom gebeur.

- ***Aanpassing***

Omdat die kind besef dat daar ernstige nagevolge vir die oortreder, maar ook vir die kind en haar/sy hele families al wees, indien sy/hy die misbruik onthul, maak sy/hy aanpassings in haar/sy lewe om met die misbruik saam te leef.

- ***Onthulling***

In hierdie fase kan toevallige of doelbewuste onthulling plaasvind.

- ***Herroeping***

Kinders sal dikwels die gebeure ontken en herroep, nadat hul die onthulling gemaak het, aangesien hulle nie die implikasies van die onthulling kan hanteer nie.

2.9 SAMEVATTING

Die ontwikkelings stadium waarin die voorskoolse kind is, bied 'n verskeidenheid uitdagings wat die forensiese maatskaplike werker in gedagte moet hou in die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders.

Kenmerkend van die voorskoolse kind is dat hul weergawe van die seksuele misbruik dikwels onlogies en onrealisties voorkom, vanweë hul gebrekkige kognitiewe en taalontwikkeling. Die voorskoolse kind se gebrekkige morele ontwikkeling kan ook daartoe aanleiding gee dat hul sy/hy nie as 'n geloofwaardige getuie beskou word nie.

Vanuit die literatuurstudies is dit duidelik dat die kind aan verskeie vorme van seksuele misbruik blootgestel kan word. Verskeie fisiese, emosionele en gedragsindikatore is geïdentifiseer wat 'n aanduiding daarvan kan wees dat die kind moontlik 'n slagoffer van seksuele misbruik kan wees.

Omdat kinders seksuele misbruik verskillend beleef, reageer hulle nie dieselfde wanneer hulle aan seksuele misbruik blootgestel word nie. Die graad van die trauma wat die kind ervaar, word deur verskeie faktore bepaal. Hierdie faktore asook die impak wat die seksuele misbruik op die voorskoolse kind kan hê, is in hierdie hoofstuk bespreek.

Al die bogenoemde aspekte moet in ag geneem word in die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders wat moontlik seksueel misbruik is.

HOOFTUK 3

DIE VERANTWOORDELIKHEDE VAN DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKER IN DIE SUID-AFRIKAANSE POLISIEDIENS IN DIE ONDERSOEK VAN SEKSUELE MISBRUIK VAN VOORSKOOOLSE KINDERS

3.1 INLEIDING

Maatskaplike werkers vervul 'n belangrike rol wanneer hulle beweringe van seksuele misbruik by kinders ondersoek. Die rede vir maatskaplike werkers se betrokkenheid by kinderbeskermingsdienste word soos volg uitgewys in die *SAPS Forensic Procedure Manual* (2011:3).

“Nobody comes unscathed in children’s court cases especially where children are abused. Justice is not always seen to be done and for justice to be done a sufficient number of people with relevant qualifications were needed to serve the justice system. Social workers were seen as one such role player. They were seen as such because they would be able to communicate effectively with children and as a result, get more information.”

Hierdie aanhaling beklemtoon dat maatskaplike werkers vanweë hul vaardigheid om effektief met kinders te kommunikeer, omvattende inligting ten opsigte van seksuele misbruik by die kind kan bekom. Een van die primêre verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker wat in diens van die SAPD is, is om deur middel van 'n ondersoek die beweerde seksuele misbruik by kinders in terme van die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007 te ondersoek.

Hierdie hoofstuk fokus op die tweede doelwit van die studie, naamlik op die verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker in die SAPD ten opsigte van die ondersoek van seksuele misbruik van voorskoolse kinders. Met inagneming van die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007 en riglyne van die SAPD, word die ontwikkeling van forensiese maatskaplike werk in die SAPD en die professionele verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker in die ondersoek van seksuele misbruik van voorskoolse

kinders bespreek. Die intervensieproses, asook die omvattende forensiese ondersoekmodel wat in die forensiese ondersoekproses gebruik word, word beskryf. Ook word aandag gegee aan verslagskrywing en die rol van die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie.

3.2 DIE ONTWIKKELING VAN FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERK IN DIE SUID-AFRIKAANSE POLISIEDIENS (SAPD)

Forensiese maatskaplike werk is ontwikkel om 'n bepaalde behoefte in die SAPD aan te spreek. Vervolgens word die ontwikkeling van forensiese maatskaplike werk in die SAPD, asook die professionele kennis en vaardighede waarvoor die forensiese maatskaplike werker moet beskik, bespreek.

3.2.1 Forensiese maatskaplike werk in die SAPD

Volgens Stols, Schlebush en Malherbe (In Stutterheim & Weyers, 1999:16) het die idee vir 'n gespesialiseerde forensiese maatskaplikewerkdiens in die SAPD wat op die seksuele misbruik van kinders fokus, voortgespruit uit die resultate van 'n navorsingsprojek wat deur studente van die Universiteit van Noord-Wes (Potchefstroom) bekend gemaak is.

Die vernaamste bevindinge van hierdie navorsing was dat daar eerstens 'n behoefte was vir 'n gespesialiseerde maatskaplike diens wat die Kinderbeskermingseenheid (KBE) van die SAPD sal bystaan. Tweedens is daar ook bevind dat maatskaplike werkers gespesialiseerde opleiding nodig om effektief as deskundige getuies in sake wat handel oor seksuele misbruik op te tree (Stols et al. in Stutterheim & Weyers, 1999:17).

Hierdie studie het ook getoon dat indien forensiese maatskaplike werkers by die SAPD ingeskakel word, hulle 'n waardevolle bydrae kan lewer in die ondersoekproses van misdade teen kinders wat seksueel misbruik is.

Die resultate van hierdie navorsing, sowel as die verskeie besprekings hieroor wat binne die SAPD plaasgevind het, het daartoe aanleiding gegee dat daar op 02 Mei 1997 besluit is dat 'n forensiese maatskaplike diens noodsaaklik is en binne die SAPD tot stand gebring moet word (Stutterheim & Weyers, 1999:18). Hierdie navorsing het dus daartoe bygedra dat forensiese maatskaplike werkers binne die SAPD aangestel is.

Die forensiese maatskaplike werkers in diens van die SAPD moet oor spesifieke professionele kennis en vaardighede beskik ten einde in staat te wees om kinders wat seksueel misbruik is, te

assesseer. Daar word vervolgens aandag gegee aan die professionele kennis en vaardighede waarvoor forensiese maatskaplike werkers in die SAPD moet beskik.

3.2.2 Professionele kennis en vaardighede waarvoor die forensiese maatskaplike werker in die SAPD moet beskik

Roostenberg het tydens die SAPD se eerste Nasionale Forensiese Maatskaplike Werk Seminaar op 17 Februarie 2014 gemeld dat die proses om forensiese maatskaplike werk as spesialiteitsveld te erken, reeds in 2002 deur die Suid-Afrikaanse Raad vir Maatskaplike Diens Beroep (SARMDB) begin is. Aangesien die algehele proses tot op datum nog nie heeltemal afgehandel is nie, gee dit aanleiding daartoe dat daar tans beperkte riglyne is ten opsigte van kwalifikasies waarvoor forensiese maatskaplike werkers in Suid-Afrika moet beskik.

Die gebrek aan riglyne in Suid-Afrika gee daartoe aanleiding dat die SAPD tans van die riglyne van 'n internasionale organisasie, *American Professional Society on the Abuse of Children* (APSAC) gebruik maak. APSAC het navorsingstudies in hierdie spesialiteitsveld geloods. Die riglyne ten opsigte van die kwalifikasies waarvoor persone wat kinders forensies assesseer, moet beskik, is daarna geformuleer (*SAPS Forensic Social Work Procedure Manual*, 2011:3). Volgens hierdie riglyne wat deur Kuehnle (1996:27) gedokumenteer is, moet die forensiese maatskaplike werker:

- (a) in besit wees van 'n gevorderde graad in 'n erkende dissipline (byvoorbeeld 'n Meestersgraad in Sielkunde of Maatskaplike Werk).
- (b) ervaring hê van die evaluering en behandeling van kinders en gesinne. 'n Minimum van twee jaar se professionele ervaring in dienslewering aan kinders word vereis, maar drie tot vyf jaar ervaring is verkieslik; waarvan twee jaar professionele ervaring in die dienslewering aan kinders wat seksueel misbruik is. Indien die forensiese maatskaplike werker nie oor hierdie ervaring beskik nie, is supervisie noodsaaklik.
- (c) gespesialiseerde opleiding in die psigo-sosiale ontwikkeling van kinders en van seksuele misbruik ontvang het.
- (d) vertrouwd wees met resente vakliteratuur oor seksuele misbruik en moet kennis hê van die dinamiek, emosionele en gedragsgevolge van die seksuele ervarings by kinders.

- (e) ondervinding hê in forensiese assesserings en deskundige getuienislewering in die hof. Indien die persoon nie oor sulke ervaring beskik nie, is supervisie noodsaaklik.
- (f) die assessering met 'n oop gemoed benader en moet alle moontlike reaksies van die kind en alle moontlike verduidelikings ten opsigte van die seksuele misbruik in gedagte hou.

Volgens die bostaande riglyne is dit dus duidelik dat die opleiding van voorgraadse maatskaplike werk onvoldoende is. Maatskaplike Werkers wat as forensiese maatskaplike werkers werksaam is, moet hul derhalwe nagraads bekwaam of geakkrediteerde kursusse by goedgekeurde opleidingsinstansies volg ten einde gespesialiseerde kennis te bekom.

Hierdie gespesialiseerde kennis word deur die forensiese maatskaplike werker in diens van die SAPD aangewend om kinders wat na bewering seksueel misbruik is, te assesser. Forensiese maatskaplike werkers is deel van 'n multi-dissiplinêre span en het 'n spesifieke verantwoordelikheid tydens hulle ondersoek na die beweerde seksuele misbruik van voorskoolse kinders. Hierdie professionele verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker word vervolgens bespreek.

3.3 DIE PROFESSIONELE VERANTWOORDELIKHEDE VAN DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKER IN DIE SAPD

Verskeie professionele persone van die verskillende staatsdepartemente en ander organisasies kan betrokke wees wanneer beweringe van seksuele misbruik van kinders ondersoek word. Omdat hierdie professionele persone verskillende doelwitte met hulle dienste het, verskil hulle professionele verantwoordelikhede.

3.3.1 Aard van kinderbeskermingsdienste

Kinderbeskermingsdienste verwys na verskillende rolspelers en staatsdepartemente wat in gevalle van seksuele misbruik en verwaarlosing van kinders, optree.

Seksuele misbruik by kinders kan deur die slagoffer, 'n lid van die publiek of 'n persoon van 'n professionele organisasie bekend gemaak word. Die persoon teenoor wie die kind die misbruik onthul, is wetlik verplig om die seksuele misbruik aan te meld (Powell, 2007:141).

Daar is verskeie wetgewing wat die individu verplig om die seksuele misbruik van kinders by die polisie of maatskaplike werker aan te meld. Hierdie wetgewing maak ook voorsiening daarvoor dat daar ondersoek na die beweerde seksuele misbruik ingestel moet word.

Die wetgewing sluit in:

- die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007, Artikel 54 (1) wat bepaal dat enige persoon wat daarvan kennis dra dat 'n seksuele misdryf teen 'n kind gepleeg is, sodanige kennis by 'n polisiebeampte moet aanmeld; asook
- die Wet op die Voorkoming van Gesinsgeweld, Wet 133 van 1993 (Artikel 4), wat bepaal dat gevalle waar kindermishandeling vermoed word, aan 'n polisiebeampte of maatskaplike werker gerapporteer moet word. Seksuele misbruik is deel van kindermishandeling.
- die Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2005, beskryf spesifieke strategieë om kinders te beskerm. Die wysigingsontwerp dek ook misdrywe soos die seksuele voorbereiding ('grooming') van kinders en maak voorsiening vir aangeleenthede wat daarmee verband hou. In Afdeling 106 (4) c beklemtoon die Wet dat sake waar daar vermoed word dat 'n kind seksueel misbruik word, ondersoek moet word.

Dit is duidelik dat die onderskeie wetgewing dit as belangrik beskou dat seksuele misbruik by die maatskaplike werker en polisie aangemeld moet word. Die onderskeie rolspelers het almal spesifieke verantwoordelikhede wat nagekom moet word om kinders te beskerm.

Die bekendmaking van seksuele misbruik aan lede van die SAPD, sal aanleiding gee tot spesifieke wetlike prosedures wat deur die onderskeie rolspelers in die SAPD gevolg moet word. Forensiese maatskaplike werkers is sedert Maart 2007 'n nuwe toevoeging tot die ondersoekspan van die SAPD wat help met die ondersoek wanneer kinders aan seksuele misbruik blootgestel word.

3.3.2 Verantwoordelikhede van rolspelers ten opsigte van kinderbeskermingsdienste

Verskeie staatsdepartemente byvoorbeeld die Departement van Gesondheidsdienste en die Departement van Justisie kan by intervensie betrokke raak nadat die seksuele misbruik van kinders onthul is (September, 2006:57). Die polisie en maatskaplike werkers is van die belangrikste rolspelers by kinderbeskerming. Pienaar (2000:21) beklemtoon dat die Suid-

Afrikaanse Polisiediens (SAPD) deel is van die multi-dissiplinêre span wat verantwoordelik is om kinders te beskerm.

Die polisie is volgens Conradie (2003:4) dikwels die eerste rolspeler wat oor misdade teen kinders ingelig word. Die rol van die polisie in hierdie verband is in die Nasionale Instruksie 22/1998 van die Suid-Afrikaanse Polisiediens, gedateer November 1998, uiteengesit.

Hiervolgens is dit die verantwoordelikheid van die polisie om die klagte aan te hoor en onmiddellik daaraan aandag te gee. Die beskuldigde moet gearresteer word, borgtog moet geopponeer word en die kriminele klag moet ondersoek word. Die polisie is verantwoordelik om inligting in te samel. Die saak gaan dan na die staatsaanklaer wat moet besluit of vervolging gaan geskied, al dan nie. Dit is ook die rol van die polisie om die klaer op hoogte te hou van die saak (Nasionale Instruksie 22/1998).

Net soos die polisie, vervul maatskaplike werkers 'n belangrike rol wanneer beweringe van seksuele misbruik by kinders ondersoek word. Waterhouse (2008:33) meld dat maatskaplike werkers daarvoor verantwoordelik is om ondersoek in te stel na beweringe oor kinders wat seksueel misbruik is en om tersaaklike verslae hieroor aan die hof te voorsien.

Hierdie verslae kan fokus op kinders se vermoë om te getuig, die beveiliging van die kind of die impak wat die insident op die betrokke kind gehad het. Ook poog die forensiese maatskaplike werker om tydens die forensiese ondersoek spesifieke inligting ten opsigte van die beweerde insident te bekom. Volgens Müller (2001:18) kan hierdie wetlik verdedigbare inligting in die hofproses gebruik word.

Kinders wat aan seksuele misbruik blootgestel was, kan om verskeie redes na die forensiese maatskaplike werker vir 'n ondersoek verwys word. Daar is spesifieke verwysingsprosedures wat deur die staatsaanklaers en ondersoekbeamptes gevolg moet word wanneer die kind vir assessering na die forensiese maatskaplike werker vir assessering moet gaan.

3.3.3 Verwysingsprosedures wanneer kinders na die forensiese maatskaplike werker verwys word

Die prosedure wat gevolg moet word wanneer kinders na die forensiese maatskaplike werker vir assessering verwys word, word vervolgens uiteengesit.

3.3.3.1 Procedure wat gevolg moet word wanneer die kind verwys word

Kinders kan aan verskeie vorme van seksuele misbruik, soos byvoorbeeld verkragting, blootgestel word. Nie alle kinders wat aan seksuele misdrywe onderwerp word en vir wie 'n dossier geopen is, word deur die forensiese maatskaplike werker geassesseer nie.

Kinders word deur die forensiese maatskaplike werker in die SAPD geassesseer:

- indien 'n kriminele klag in terme van die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007 geregistreer is; en
- indien 'n versoek van die ondersoekbeampte of staatsaanklaer ontvang is (*SAPS Forensic Procedure Manual*, 2011:9).

'n Dossier word geopen en die kriminele klag word geregistreer nadat 'n verklaring ten opsigte van die beweerde insident deur die kind en / of voog by die polisiestatie afgelê word. Die dossier word daarna na 'n ondersoekbeampte van die Gesinsgeweld, Kinderbeskerming en Seksuele Misdrywe Eenheid (GKS) vir ondersoek verwys. Hierdie ondersoekbeampte kan, nadat hul die dossier bestudeer het, bevind dat die kind vir assessering by die forensiese maatskaplike werker verwys moet word.

Kriel en Wilson (2007:86) wys daarop dat die ondersoekbeampte eers die verwysingsvorm kan voltooi, nadat goedkeuring van die GKS bevelvoerder of staatsaanklaer verkry is, en daarna die versoek om assessering aan die forensiese maatskaplike werker kan rig. Die ondersoekbeampte of staatsaanklaer moet skriftelik aansoek doen vir hierdie assessering.

3.3.3.2 Gebruik van 'n verwysingsvorm

Daar is 'n spesifieke verwysingsvorm wat voltooi moet word, indien 'n kind na 'n forensiese maatskaplike werker verwys word.

Die ondersoekbeampte of staatsaanklaer wat die kind verwys, moet die volgende inligting op die verwysingsvorm voltooi:

- Naam, ouderdom en kontakbesonderhede van die kind en haar voog;
- Naam en kontakbesonderhede van die ondersoekbeampte;
- Die Stasie, MAS nommer en misdaad wat gepleeg is;
- Die datum van die verwysing (*SAPS Forensic Procedure Manual*, 2011:9).

Die inligting ten opsigte van die misdaad word op die verwysingsvorm tot die minimum beperk omdat die forensiese maatskaplike werker objektief moet wees. Indien die forensiese maatskaplike werker oor inligting van die saak voorsien word, kan dit die assessering en die deskundige getuienislewering van die forensiese maatskaplike werker negatief beïnvloed.

3.3.3.3 *Redes vir verwysing*

Daar is verskeie redes waarom kinders vir 'n ondersoek na die forensiese maatskaplike werker, verwys word. Die rede vir die verwysing moet duidelik op die verwysingsvorm aangeteken word.

Kinders word volgens die (*SAPS Forensic Procedure Manual*, 2011:9) na die forensiese maatskaplike werker verwys:

- wanneer die ondersoekbeampte van die SAPD nie in staat is om effektief met die kind te kommunikeer of 'n gedetailleerde verklaring kan neem nie, of onvoldoende inligting ten opsigte van die beweerde misdaad verkry;
- wanneer die strafhof in terme van die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007 'n kind vir assessering via die ondersoekbeampte verwys;
- wanneer die strafhof in terme van die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007 inligting benodig ten opsigte van die kind se vermoë om te getuig;
- wanneer die strafhof in terme van die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007 die getuienis van 'n professionele persoon/deskundige getuie nodig het om insig ten opsigte van die dinamiek van seksuele misbruik te verkry.

Bogenoemde is die vernaamste redes waarom kinders vir assessering verwys word.

3.3.3.4 *Registrasie van verwysing*

Nadat die verwysingsvorm van die ondersoekbeampte van die SAPD ontvang is, word die aanmelding in die gevalleregister van die forensiese maatskaplike werker aangeteken. Of die forensiese maatskaplike werker of die ondersoekbeampte kan die ouer/voog van die kind kontak om reëlins vir die eerste afspraak te tref.

Die forensiese maatskaplike werker in die SAPD het 'n spesifieke verantwoordelikheid om kinderbeskermingsdienste te lewer wanneer kinders wat seksueel misbruik is, na hulle verwys

word. Die verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker word soos volg in die *SAPS Forensic Social Work Procedure Manual* (2011:18) uiteengesit:

- Assessering van beweerde seksuele misbruik van die kind;
- Verslagskrywing oor die ondersoek;
- Deskundige getuienislewering in die strafhof.

Hierdie verantwoordelikhede moet deur die forensiese maatskaplike werker nagekom word ten einde die beweringe van seksuele misbruik by kinders suksesvol te ondersoek.

Vervolgens word gefokus op die verskeie verantwoordelikhede (assessering, verslagskrywing en deskundige getuienis) wat die forensiese maatskaplike werker moet nakom wanneer die voorskoolse kind vir assessering verwys word.

3.4 INTERVENSIEPROSES

Volgens Johnson (1995:213) kan intervensie beskou word as ‘n wetenskaplike proses wat gesamentlik deur ‘n kliënt en ‘n professionele persoon gedoen word. Die intervensieproses word gekenmerk deur verskillende fases en spesifieke take wat elke fase kenmerk (*APSAC Practice Guidelines* 2012:15).

Vir die doel van hierdie studie word die volgende fases bespreek:

- Beginfase
- Inligtinginsamelingsfase
- Afsluitingsfase.

Elke fase is volgens Steinmetz (1997:63) belangrik in die forensiese ondersoekproses. Daar moet tydens hierdie onderskeie fases spesifieke take uitgevoer word. Die fases, sowel as die verskeie take, is na aanleiding van die APSAC riglyne saamgestel en word in tabel 3.1 weergegee.

Tabel 3.1: Fases en take van die intervensieproses na aanleiding van die riglyne van APSAC

INTERVENSIEPROSES	
FASES	TAKE

1. BEGINFASE	<ul style="list-style-type: none"> • Verhoudingsbou • Bespreek reëls • Bevoegdheidsassessering • Assessering van die kind se ontwikkelings stadium
2. INLIGTINGINSAMELINGSFASE	<ul style="list-style-type: none"> • Unieke manier van inligting- insameling • Assessering • Die gebruik van hulpmiddels • Agtergronds inligting en kollaterale bronne
3. AFSLUITINGSFASE	<ul style="list-style-type: none"> • Afsluiting van die intervensieproses • Ontleding van versamelde inligting

Bron: APSAC Practice Guidelines (2012:15)

Die suksesvolle ondersoek en skuldigbevinding van kriminele oortredinge berus op die verkryging van betroubare inligting by die kind. De Voe en Faller (In Spies, 2006:6) vestig die aandag daarop dat die kind dikwels die enigste bron van inligting ten opsigte van die beweerde misdaad is. Daar moet tydens die proses vasgestel word wat die kind gesien, gehoor en ervaar het (Spies, 2006:205).

3.4.1 Beginfase

Die beginfase is die eerste fase in die intervensieproses en bied 'n raamwerk vir die assessering. Omdat die assesseringsopset volgens Steinmetz (1997:63) baie verwarrend vir die kind kan wees, moet die kind gedurende die beginfase die geleentheid kry om by die nuwe situasie aan te pas.

3.4.1.1 Take in die beginfase

Die volgende take moet deur die maatskaplike werker in die beginfase uitgevoer word.

(a) Verhoudingsbou

Verhoudingsbou is 'n belangrike taak tydens die intervensieproses. Faller (2007:71) en Saywitz, Lyon en Goodman (2011:343) beklemtoon dat die onderhoudvoerder belangstelling moet toon deur vrae aan die kind te stel ten opsigte van byvoorbeeld haar/sy familie en vriende. Op hierdie wyse kan 'n verhouding met die kind opgebou word.

Omdat sommige van die kinders wat na die forensiese maatskaplike werker verwys word, onseker is oor die rede waarom hulle na die maatskaplike werker verwys is, kan dit hul samewerking negatief beïnvloed. Faller (2007:70) verwys na die studies van Saywitz (1995) wat bevind het dat kinders se samewerking beter is, indien hulle bewus is van die rede vir die onderhoud.

Dit is belangrik dat die forensiese maatskaplike werker haar/sy rol in die ondersoekproses aan die kind moet verduidelik. Persona, Bottoms en Sorenson (2006:93) stel voor dat die onderhoudvoerder byvoorbeeld aan die kind kan sê: “My werk is om met kinders te praat oor dit wat met hul gebeur het.”

Nadat die kind se persepsie oor die samewerking met die maatskaplike werker aandag geniet het en die forensiese maatskaplike werker se rol verduidelik is, moet die reëls wat tydens die ondersoek gaan geld, bespreek word.

(b) Bespreking van reëls

Dit is belangrik dat daar reëls moet wees, sodat die kind kan weet wat daar van haar/hom verwag word. Persona et al. (2006:93), Faller (2007:74) en die *APSAC Practice Guidelines* (2012:16) het die volgende reëls geïdentifiseer wat met die kind bespreek moet word.

Die kind moet vertel word dat die onderhoud nie ‘n toets is nie en dat indien sy/hy nie die antwoord van ‘n vraag weet nie, of onseker is wat ‘n vraag beteken, sy/hy mag sê: “Ek weet nie.” of “Ek verstaan nie.”

- Die kind moet die maatskaplike werker kan korrigeer indien die maatskaplike werker haar / hom verkeerd verstaan of die inligting wat die kind verskaf, verkeerd interpreteer.
- Faller (2007:74) beklemtoon dit dat die kind moet weet dat ‘n vraag meer as een keer gevra kan word, maar dat dit nie beteken dat haar/sy antwoord verkeerd is nie. Indien die kind dit nie so verstaan nie, sal die kind dink dat haar/sy antwoord verkeerd is en hul aanvanklike antwoord verander.
- Faller (2007:74) wys daarop dat, omdat jong kinders aanneem dat volwassenes reeds weet wat gebeur het, dit belangrik is om vir die kind te sê: “Al dink jy ek weet, sê vir my in elk geval. Al dink jy dit nie belangrik nie, sê vir my in elk geval.”

Die forensiese maatskaplike werker moet die ontwikkelingsfase van die voorskoolse kind in gedagte hou en die reëls op 'n ouderdomtoepaslike wyse aan die kind verduidelik.

(c) Bevoegdheidsassessering

Bevoegdheidsassessering verwys na die assessering wat gedoen word om die kind se vermoë te bepaal om die gebeure ten opsigte van die seksuele misbruik te herroep en hierdie inligting weer te gee (Lyon 2011:69). In aansluiting hierby word daar in die *APSAC Practice Guidelines* (2012:17) vermeld dat die kind tussen reg en verkeerd moet kan onderskei; moet kan verstaan dat daar implikasies is, indien 'n leuen vertel word; en moet onderneem om die waarheid te praat.

Hewitt (1999:159) wys daarop dat van konkrete voorbeelde gebruik gemaak moet word wanneer die voorskoolse kind se vermoë om tussen reg en verkeerd te onderskei, getoets word.

Dit is belangrik dat die bevoegdheidsassessering gedoen word voordat inligting ten opsigte van die seksuele misbruik van die kind verkry word. Indien die kind gevra word om inligting ten opsigte van die seksuele misbruik te onthul, voordat sy/haar bevoegdheid geassesseer is, kan dit volgens Faller (2007:68) die indruk skep dat haar/sy weergawe van die insident betwis word.

Nie alle navorsers stem saam dat kinders oor bovermelde vermoë moet beskik, voordat hulle as geloofwaardige getuies beskou kan word nie. Faller (2003 in Faller 2007:68) is van mening dat daar geen bewyse is dat daar 'n verband bestaan tussen 'n kind se vermoë om tussen die waarheid en 'n leuen te onderskei en die kind se vermoë om die seksuele misbruik akkuraat te herroep nie.

Alhoewel die kind onderneem om die waarheid te praat, beteken dit nie dat die kind dit wel sal doen nie. Ten spyte van die vaardighede van die maatskaplike werker kan die kind se lojaliteit of vrees vir die oortreder groter wees.

Faller (2007:74) meld ook dat sommige kinders 'n akkurate weergawe kan gee van wat gebeur het, maar dat die kind dit moeilik kan vind om vrae ten opsigte van waarheid en leuens te beantwoord. Daar moet volgens die skrywer voortgegaan word om inligting in te samel, al is die kind nie in staat om tussen die waarheid en 'n leuen te onderskei nie.

Behalwe die bevoegdheidsassessering, kry die forensiese maatskaplike werker in hierdie fase die geleentheid om die kind se ontwikkelingsstadium te evalueer en vas te stel of die kind se ontwikkeling in lyn met haar/sy kronologiese ouderdom is.

(d) Assessering van die kind se ontwikkelingsstadium

Die manier waarop vrae deur die forensiese maatskaplike werker aan die kind gestel word, moet geskied met inagneming van die kind se kronologiese ouderdom. Steinmetz (1997:63) en Mart (2010:330) wys daarop dat die kind se taal en verbale vermoë onder andere geëvalueer moet word, asook haar/sy vermoë om voorsetsels en tyd te verstaan ten einde vas te stel of die kind se taalvermoë in lyn is met haar/sy ontwikkelingsfase. Hierdie assessering kan help om toekomstige verwarring uit te skakel wanneer die kind byvoorbeeld sekere woorde in 'n konteks gebruik.

Steinmetz (1997:63) beklemtoon ook dat daar nie net op die kind se verbale kommunikasie gelet moet word nie, maar ook op haar/sy nie-verbale kommunikasie, byvoorbeeld die kind se asemhaling en oogkontak. Hiervolgens kan die forensiese maatskaplike werker vasstel of die kind gevoelens van byvoorbeeld ongemak ervaar.

3.4.2 Take in die inligtinginsamelingsfase

Die wyse van inligtinginsameling word vervolgens bespreek.

(a) Unieke manier van inligtinginsameling

Daar is verskeie struikelblokke wat oorbrug moet word wanneer inligting by die voorskoolse kind bekom word. Voorskoolse kinders sal vanweë hul ontwikkelingsstadium minder inligting verskaf as kinders wat byvoorbeeld in hul middelkinderjare is. Alhoewel hulle in staat is om beperkte inligting te verskaf, meld Hewitt (1999:35) dat voorskoolse kinders inligting kan verskaf ten opsigte van 'wie' 'wat' 'waar' en dikwels 'hoe' die seksuele misbruik plaasgevind het. Voorskoolse kinders kan volgens die skrywer nie inligting verskaf ten opsigte van 'wanneer' of 'hoeveel keer' 'n insident plaasgevind het nie.

Sensoriese inligting kan 'n waardevolle bron van inligting wees. Die forensiese maatskaplike werker moet poog om tydens die ondersoek sensoriese inligting van die kind te verkry. In die *APSAC Practice Guidelines* (2012:12) word gemeld dat daar byvoorbeeld vir die kind gevra kan word wat sy/hy gesien of gehoor het.

Die inligting wat ingesamel word, sal help om 'n geheelbeeld van die aard van die seksuele misbruik te verkry. Vanweë voorskoolse kinders se gebrekkige kommunikasievaardighede, is dit 'n uitdaging om die nodige inligting van hulle te verkry. Goeie onderhoudsvaardighede en hulpmiddels is volgens Hewitt (1999:189) nodig om die gebrekkige kommunikasievaardighede van kinders te oorbrug.

(b) Assessering

Assessering is die proses waartydens inligting van die kind verkry word. Die forensiese maatskaplike werker poog om met assessering vas te stel wat die kind gesien, gehoor en ervaar het.

(i) Omskrywing van die begrip assessering

Merrel (1999:10) definieer assessering soos volg: "Assessment, in the broad view, is a process whereby information is gathered regarding a specific problem or issue."

Bovermelde omskrywing bevestig dus dat assessering 'n proses is waartydens inligting ten opsigte van 'n spesifieke probleem ingesamel word.

(ii) Doel van assessering

Maatskaplike werkers se doel met assessering mag verskil, maar alle maatskaplike werkers poog om deur middel van assessering inligting te bekom. Müller (2001:18) en Walker (2002:151) onderskei tussen kliniese of terapeutiese assessering en forensiese assessering. Terwyl dit die doel van die kliniese of terapeutiese assessering is om vas te stel watter intervensieplan die beste vir die kliënt is, fokus die forensiese assessering daarop om inligting ten opsigte van die beweerde seksuele misbruik te bekom.

(iii) Kenmerke van assessering

Volgens die *SAPS Forensic Work Procedure Manual* (2011:13) is daar sekere vrae wat tydens die forensiese assessering beantwoord moet word, naamlik:

- Is die kind seksueel misbruik?
- Wat het in die kind se verlede gebeur wat aanleiding tot haar/sy gedrag gee?
- Hoe is die kind sielkundig deur die misdaad beïnvloed?
- Wat is die impak wat die trauma op die kind as getuie kan hê?

- Wat is die nie-konstante / teenstrydige inligting wat van die kind verkry word?
- Sal die kind met inagneming van haar/sy ontwikkelingsfase in staat wees om in 'n hof te getuig?

Bogenoemde vrae duik dikwels tydens die ondersoek van die misdaad op. Die forensiese maatskaplike werker moet derhalwe poog om tydens assessering antwoorde op hierdie vrae te bekom.

Aansluitend hierby meld Spies (2006:218) dat spelverwante kommunikasietegnieke en forensiese tegnieke aangewend kan word om inligting van die kind te bekom. Hierdie tegnieke word gebruik om op 'n ouderdomstoepaslike wyse met die kind te kommunikeer.

(c) Die gebruik van hulpmiddels

Daar is 'n verskeidenheid van hulpmiddels en tegnieke wat aangewend kan word om inligting ten opsigte van seksuele misbruik by die kind te verkry. Persona et al. (2006:91) meld dat onderhoudvoerders daarteen moet waak om hulpmiddels te gebruik om die onthulling van seksuele misbruik te ontlok.

Omdat elke kind uniek is, moet die forensiese maatskaplike werker sensitief wees vir die individuele verskille tussen kinders. Persona et al. (2006:85) wys daarop dat selfs kinders van dieselfde kronologiese ouderdom van mekaar kan verskil. Dit is daarom onmoontlik om te bepaal presies watter tegnieke gebruik moet word vir kinders van bepaalde ouderdomme.

'n Verskeidenheid van hulpmiddels soos byvoorbeeld tekeninge, speelgoed, pophuise en poppe kan aangewend word om inligting van die kind te verkry (Poole & Lamb 1998:194). Anatomies korrekte poppe word dikwels ook as hulpmiddel gebruik. Daar is egter uiteenlopende standpunte in die literatuur oor die gebruik van anatomies korrekte poppe om inligting tydens assesserings van kinders te verkry.

Wakefield en Underwager (2006:4) verwys na Yates en Terr (1988) wat van mening is dat die gebruik van anatomies korrekte poppe veral by voorskoolse kinders nuttig is. Die noodsaaklikheid dat die onderhoudvoerder opleiding in die gebruik van anatomies poppe moet hê, word in die *APSAC Practice Guidelines* (2012:23) benadruk. Hewitt (1999:221) beklemtoon egter dat anatomies korrekte poppe nie gebruik mag word om te diagnoseer of 'n kind seksueel misbruik is al dan nie. Volgens Hewitt (1999:221) is daar navorsers wat van

mening is dat die blootstelling van hierdie poppe se privaat dele, tot die onthulling van seksuele misbruik by die kind kan bydra.

(d) Agtergrondinligting en kollaterale bronne

Carnes (2001:5) wys daarop dat daar nie slegs op die kind se verklaring ten opsigte van seksuele misbruik staatgemaak moet word nie. Agtergrondinligting ten opsigte van die kind kan op verskeie wyses bekom word (Faller, 2007:145). Kollaterale persone, soos onderwysers en beraders in die kind se leefwêreld, kan waardevolle agtergrondinligting verskaf. Dit is volgens Pence (2011:330) ook belangrik om in gesprek te tree met die persoon wat die seksuele misbruik aangemeld het. Hewitt (1999:99) wys daarop dat die gebruik van ouervraelyste waardevolle inligting kan verskaf ten opsigte van byvoorbeeld die kind se ontwikkelingsgeskiedenis of moontlike trauma waaraan die kind in die gesin blootgestel is. Dit kan 'n impak op die assessering hê, aangesien emosionele probleme by kinders nie altyd deur seksuele misbruik veroorsaak word nie, maar deur trauma byvoorbeeld gesinsgeweld wat in die gesin kan voorkom.

3.4.3 Die Afsluitingsfase

Gedurende hierdie fase word daar onder andere gefokus op die inligting wat die kind ten opsigte van die seksuele misbruik verskaf het. Die moontlikheid dat die kind voorheen seksueel misbruik is, word ook ondersoek.

(a) Afsluiting van die intervensieproses

Volgens die *APSAC Practice Guidelines* (2012:21) moet daar gepoog word om die ondersoek op 'n positiewe noot af te sluit. Dit beteken dat die maatskaplike werker na 'n meer neutrale onderwerp terug kan beweeg. Die kind kan vir haar/sy insette bedank word en die geleentheid gegee word om vrae te vra. Daar kan aan die kind verduidelik word wat volgende gaan gebeur. Dit is belangrik dat die maatskaplike werker nie beloftes maak waarvoor hulle nie beheer het nie.

Die verskillende fases wat hierbo bespreek is, dien slegs as 'n riglyn waarvolgens die ondersoek kan plaasvind. Die forensiese maatskaplike werker moet aanpasbaar wees ten opsigte van haar/sy werkswyse, aangesien die onthulling van die seksuele misbruik byvoorbeeld al in die eerste fase kan geskied. Hierdie riglyne kan derhalwe nie rigied toegepas word nie.

(b) Ontleding van versamelde inligting

Nadat die forensiese maatskaplike werker die inligting ten opsigte van die seksuele misbruik vanaf die kind en die kollaterale bronne verkry het, word verskeie hipotesis getoets en die inligting word geanaliseer ten einde tot 'n slotsom te kom of die beweringe van seksuele misbruik waar of vals is. Van Eyes en Beneke (2012:78) beklemtoon dat die onderhoudvoerder tydens die ondersoekproses moet probeer om objektief en neutraal te bly.

Daar is 'n verskeidenheid modelle wat aangewend kan word om inligting van die kind te verkry. In die SAPD word daar van die omvattende ondersoekmodel gebruik gemaak wanneer 'n ondersoek gedoen word om inligting ten opsigte van die beweerde seksuele misbruik van kinders te bekom.

3.5 OMVATTENDE ONDERSOEKMODEL

Hierdie model kan in ooreenstemming met die riglyne van APSAC deur forensiese maatskaplike werkers gebruik word om inligting ten opsigte van die beweerde seksuele misbruik vanaf die kind en verskeie ander bronne te verkry.

Die kernkomponente, veronderstellings, sterk en swak punte van hierdie model waarvan die forensiese maatskaplike werker moet kennis neem, word in tabel 3.2 uiteengesit.

Tabel 3.2: OMVATTENDE ONDERSOEKMODEL

Kernkomponente	<p>Onderhoud met die kind</p> <ul style="list-style-type: none"> • Assesserings • Onderhoude (2-6) <p>Kollaterale onderhoude</p> <ul style="list-style-type: none"> • Versorgers (beskuldigdes en nie-beskuldigdes) • Ander relevante professionele persone <p>Nagaan van rekords</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polisie (opsioneel) • Departement Maatskaplike Dienste • Vorige onderhoude <p>Observasie van interaksie tussen ouer en kind</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opsioneel <p>Mediese ondersoek</p> <p>Onderhoud met die beweerde beskuldigde</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opsioneel <p>Onderhoude met die voogde van die kind</p>
-----------------------	---

Veronderstellings	<ul style="list-style-type: none"> • Empiries gebaseerde data moet in gedagte gehou word wanneer ‘n bewering van seksuele misbruik gemaak word • Die kind se onthulling is ‘n belangrike bron van inligting
Sterkpunte	<ul style="list-style-type: none"> • Die proses begin met ‘n “blinde” assessering • Die verklaring van die kind word geëvalueer met die totale konteks in gedagte • Alle relevante partye word by die evalueringsproses ingesluit • Informasie wat van die kind en kollaterale bronne verkry is, word vergelyk met navorsing oor byvoorbeeld seksuele misbruik
Swak punte	<ul style="list-style-type: none"> • Empiriese data in die veld van seksuele misbruik is beperk • Professionele persone verskil ten opsigte van die waarde wat aan die kind se verklaring geheg word • Professionele persone verskil ten opsigte van die inligting wat van die kind en kollaterale bronne verkry is • Die toepassing van die model is tydrowend en duur.

Bron: SAPS Forensic Procedure Manual (2011:18)

Die bostaande tabel gee ‘n sinvolle oorsig oor die komponente waaruit die model bestaan. Die model maak voorsiening daarvoor dat meer as een onderhoud met die kind gevoer kan word. Daar is verskeie redes waarom dit voordelig is om meer as een onderhoud met ‘n kind te hê. Hierdie voordele is deur Morgon (1995) na aanleiding van ‘n studie hieroor, bespreek. Volgens hierdie studie behoort daar meer as een onderhoud, ‘n paar dae uitmekaar, met die kind te wees, aangesien die meeste kinders nie in staat is om alle inligting ten opsigte van die seksuele misbruik, in ‘n enkele onderhoud te verskaf nie (Faller, 2007:52). Aangesien kinders ook meer as een onderhoud nodig het, voordat hulle op hul gemak voel om die nodige inligting te verskaf, is dit voordelig om meer as een onderhoud te voer Faller (2007:54).

Hierdie model maak ook voorsiening daarvoor dat kollaterale inligting van ‘n verskeidenheid bronne verkry kan word en fokus nie slegs op die inligting wat die kind verskaf nie. Kollaterale inligting ten opsigte van die seksuele misbruik en die funksionering van die gesin kan byvoorbeeld van die kind se voog en ander professionele persone, soos sielkundiges, verkry word.

Die forensiese maatskaplike werker fokus verder op die agtergrondinligting van die kind, byvoorbeeld vorige beweringe van misbruik wat deur ander organisasies, soos die SAPD en Departement Maatskaplike Dienste, ondersoek is. Die model maak ook daarvoor voorsiening dat die oortreder ondervra kan word.

‘n Verskeidenheid van hipoteses wat die moontlike seksuele misbruik kan verduidelik, word deur die forensiese maatskaplike werker getoets, voordat ‘n gevolgtrekking gemaak kan word.

Van die swakpunte van die model is dat professionele persone kan verskil oor die inligting wat van die kind en kollaterale bronne verkry is. Ook is die toepassing van die model tydrowend en duur.

3.6 VERSLAGSKRYWING

Omdat die forensiese maatskaplike werker ‘n spesifieke mandaat het, kan sy/hy deur die staatsaanklaer of ondersoekbeampte van die SAPD versoek word om ‘n ondersoek te doen ten einde spesifieke vrae te beantwoord. ‘n Verslag met die inligting wat die forensiese maatskaplike werker by die kind en ander kollaterale bronne verkry het, sal aan die verwysende persoon voorsien word.

Die staatsaanklaer kan, nadat die dossier ontvang is en die verslag bestudeer is, besluit om die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie te roep om in die hof te getuig. Die forensiese maatskaplike werker moet oor spesifieke vermoëns beskik om as deskundige getuie beskou te word.

3.7 DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKER AS DESKUNDIGE GETUIE

Die toename in seksuele misbruik by kinders het daartoe aanleiding gegee dat meer deskundiges en professionele persone betrokke raak by die wetlike proses om seksuele misbruik van kinders te ondersoek (Meintjies-Van der Walt, 2002:24).

Black (In Spies, 2006:188) definieer ‘n deskundige getuie soos volg:

“... one who by reason of education or specialized experience possesses superior knowledge respecting a subject about which persons who have no particular training are incapable of forming an accurate opinion or deducing correct conclusions.”

Die forensiese maatskaplike werker moet as deskundige derhalwe oor opleiding of gespesialiseerde ondervinding beskik; meerdere kennis hê; die korrekte gevolgtrekking kan maak; en ‘n akkurate opinie kan vorm. Raulinga (2002:25) beklemtoon dat die opinie wat van

‘n deskundige op grond van hul kwalifikasies ontvang word, relevant is. Forensiese maatskaplike werkers moet aan die hof kan bewys dat hulle oor die nodige kennis, vaardighede en ervaring beskik om ‘n professionele opinie te vorm.

Spies (2006:188) benadruk dat deskundige getuies ook oor die kommunikasievermoëns moet beskik om hulle gespesialiseerde kennis, ervaringe, gevolgtrekkings en opinies in so ‘n mate aan die hof te verduidelik, dat die hof die getuienis kan verstaan.

‘n Deskundige getuie kan volgens die *SAPS Forensic Procedure Manual* (2011:15) om verskeie redes versoek word om by ‘n hofsak betrokke te raak.

Hierdie redes sluit in:

- om direk by ‘n saak betrokke te wees en op spesifieke inligting wat versamel is, te steun;
- om geselekteerde inligting oor die saak wat deur ander persone versamel is, te ontvang;
- om gebruik te word om die hof oor die tegniese-, gedrags- of wetenskaplike gevolge op te voed, sonder om spesifieke inligting oor die saak te hê vir die doel van vonnisoplegging en nadat die oortreder skuldig bevind is.

Die deskundige getuie is nie in die hof om enige persoon skuldig te bevind, te verdedig, te verskoon, te blameer, vry te spreek of te veroordeel nie. Die deskundige getuie is in die hof om ‘n onafhanklike, onbevooroordeelde wyse inligting te verskaf sodat die hof ‘n ingeligte besluit kan maak (Spies, 2006:191).

Die doel van die getuienislewering van die forensiese maatskaplike werker is uiteengesit in *Family Violence, Child Protection and Sexual Offences Investigations* (2010:9).

Hiervolgens poog die forensiese maatskaplike werker:

- om tipiese karaktereenskappe van die kind as getuie te verduidelik;
- om die impak wat die seksuele misbruik op die slagoffer kan hê, te verduidelik;
- om die ontwikkelingstadium van die kind te verduidelik;
- om te verduidelik waarom kinders hul beweringe van seksuele misbruik terugtrek;
- om die nie-konstante onthulling of getuienis van ‘n kind te verduidelik. Hier sal moontlik gebruik gemaak moet word van deskundige getuienis ten opsigte van die dinamiek van seksuele misbruik byvoorbeeld:
 - Die onthullingsproses

- Die voorbereidingsproses (“grooming”)
- Kinderakkommodasiesindroom
- Kognitiewe en emosionele ontwikkelingseienskappe van die kind en die impak van getuienislewering op die kind
- Kontaminasie van geheue
- Valse beweringe

Die forensiese maatskaplike werker moet derhalwe oor genoegsame kennis beskik wanneer hul oor bovermelde inligting moet getuig.

Meintjies-Van der Walt (2002:24) is van mening dat die deskundige se getuienis in sake waar kinders seksueel misbruik is, nie die enigste getuienis is waarna die hof kyk nie, maar dat die deskundige se opinie dikwels tot die beslissing van die finale uitspraak bydrae.

3.8 SAMEVATTING

Literatuurstudies beklemtoon dit dat jong kinders van die weerloosste kinders is wat seksueel misbruik kan word. Omdat hulle so weerloos is, is hulle die groep wat die moeilikste is om te beskerm wanneer die bevestiging van vermoedens van seksuele misbruik op die verbale inligting wat van die kind verkry moet word, berus. Om inligting van die voorskoolse kind te verkry, is ‘n uitdaging vir diegene wat by die ondersoekproses betrokke is.

Die forensiese maatskaplike werker in diens van die SAPD vervul ‘n spesifieke rol en taak in die ondersoekproses. Hierdie maatskaplike werker moet oor spesialiteitskennis en vaardighede beskik om die beweerde seksuele misbruik by voorskoolse kinders te kan ondersoek.

Daar is verskeie redes waarom kinders na die forensiese maatskaplike werker verwys word. Die riglyne ten opsigte van die verwysing van kinders na die forensiese maatskaplike werker, die gebruik van ‘n verwysingsvorm, die redes vir verwysing en die registrasieproses van verwysing word duidelik in die SAPS Forensic Procedure Manual uiteengesit.

Die intervensieproses wat die forensiese maatskaplike werker volg, word aan die hand van die riglyne van APSAC gedoen. Hiervolgens kan daar onderskei word tussen ‘n beginfase, inligtinginsamelingsfase en afsluitingsfase. Daar is bepaalde take wat in elke fase voorkom.

Die forensiese maatskaplike werker maak gebruik van ‘n gestruktureerde assesseringsprotokol, die omvattende ondersoekmodel, wat wetenskaplik gefundeer is. Na hulle ondersoek en die

onderhoude met kollaterale bronne word die waardevolle inligting wat verkry is, in verslagvorm saamgevat. Hierdie verslag bevat die bevindinge, gevolgtrekkings en aanbevelings van die maatskaplike werker.

Die forensiese maatskaplike werker moet ten alle tye objektief wees wanneer hulle die forensiese ondersoek doen. Nadat die verslag voltooi is, kan die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie in die hof optree.

HOOFTUK 4

SITUASIE-ANALISE VAN DIE ONDERSOEK DEUR DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKERS IN DIE SAPD NA DIE BEWEERDE SEKSUELE MISBRUIK VAN VOORSKOOOLSE KINDERS

4.1 INLEIDING

Die ondersoek na die seksuele misbruik van voorskoolse kinders en die suksesvolle vervolging van die oortreder is 'n uitdaging vanweë die ontwikkelingstadium waarin die kind is. Daar is verskillende rolspelers betrokke wanneer sake van seksuele misbruik van kinders ondersoek word. Die forensiese maatskaplike werker in die SAPD, as een van die rolspelers, het spesifieke verantwoordelikhede wanneer voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek na hulle verwys word.

Die doel van hierdie studie is om ondersoek in te stel na die verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker ten opsigte van seksuele misbruik van voorskoolse kinders.

4.2 EMPIRIESE ONDERSOEK

In hierdie hoofstuk word die resultate bespreek van die empiriese navorsing oor die wyse waarop forensiese maatskaplike werkers in die SAPD forensiese ondersoeke doen van voorskoolse kinders wat vermoedelik seksueel misbruik word.

Vervolgens word kortliks na die navorsingsmetode verwys wat gevolg is om die empiriese ondersoek te doen.

4.2.1 Navorsingsmetode

Die navorsingsmetode wat reeds in hoofstuk 1 bespreek is, sal dien as 'n raamwerk waarbinne die resultate aangebied en geïnterpreteer word.

4.2.1.1 Navorsingsbenadering

In hierdie kwalitatiewe studie is onderhoude met forensiese maatskaplike werkers in diens van die SAPD gevoer.

4.2.1.2 *Navorsingsontwerp*

Daar is van beide ‘n verkennende en beskrywende navorsingsontwerp in die studie gebruik gemaak. ‘n Verkennende navorsingsontwerp is gebruik juis omdat daar min inligting oor die onderwerp bestaan. Volgens Strydom (2013:151) word verkennende navorsing as baanbrekerswerk beskou, aangesien dit op nuwe probleme waaroor daar beperkte inligting is, fokus. Beskrywende navorsing poog om spesifieke vrae ten opsigte van die onderwerp te beantwoord (Fouché & De Vos, 2011).

Tans is daar min inligting beskikbaar ten opsigte van die forensiese ondersoekproses van voorskoolse kinders deur forensiese maatskaplike werkers wat in diens van die SAPD is. Hierdie navorsing poog derhalwe om hierdie leemte aan te spreek.

4.2.1.3 *Steekproef*

Die teikengroep wat by die studie betrek is, is Afrikaanssprekende forensiese maatskaplike werkers in diens van die SAPD wat by die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders betrokke is. Die steekproef het uit twaalf deelnemers bestaan.

4.2.1.4 *Instrumente vir data-insameling*

Daar is tydens die onderhoude van ‘n semi-gestruktureerde onderhoudskedule gebruik gemaak om data by die deelnemers in te samel (Bylae 2).

4.2.1.5 *Metode van data-ontleding*

Die onderhoude met die deelnemers is op band opgeneem en getranskribeer. Na aanleiding van hierdie data is sekere temas, sub-temas en kategorieë geïdentifiseer. Die narratiewe van die deelnemers word bespreek en met die literatuur gekontroleer.

Vervolgens volg ‘n uiteensetting van die betrokke temas, sub-temas en kategorieë in tabelvorm:

Tabel 4.1: Temas, sub-temas en kategorieë

<i>TEMA 1: KWALIFIKASIES EN ERVARING VAN MAATSKAPLIKE WERKERS IN DIE SAPD</i>	
Sub-tema 1: Kwalifikasies	Sub-tema 2: Ervaring
Kategorieë <ul style="list-style-type: none"> • Voorgraads • Nagraads 	Kategorie

<ul style="list-style-type: none"> • Kursusse 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondervinding in die kinderbeskermings- werk in terme van die Kinderwet, Wet 38 van 2005 		
TEMA 2: DIE BETROKKENHEID VAN MAATSKAPLIKE WERKERS BY FORENSIESE ONDERSOEKE VAN VOORSKOOLSE KINDERS			
Sub-tema: Verantwoordelikhede van forensiese maatskaplike werker			
Kategorieë			
<ul style="list-style-type: none"> • Assessering • Verslagskrywing • Getuienislewering • Verklarings 			
TEMA 3: DIE ONTWIKKELINGSTADIUM VAN DIE VOORSKOOLSE KIND			
Sub-tema1: Kognitiewe ontwikkeling	Sub-tema 2: Taalontwikkeling	Sub-tema 3: Morele ontwikkeling	
TEMA 4: VORME VAN SEKSUELE MISBRUIK			
Sub-tema1: Seksuele misbruik sonder fisiese kontak	Sub-tema 2: Seksuele misbruik waar kontak plaasvind	Sub-tema 3: Seksuele eksploitasie	
TEMA 5: INDIKATORE VAN SEKSUELE MISBRUIK			
Sub-tema 1: Fisiese indikatore	Sub-tema 2: Emosionele indikatore	Sub-tema 3: Gedragsindikatore	
Kategorieë	Kategorie	Kategorieë	
<ul style="list-style-type: none"> • Toets van inligting • Onthulling 	<ul style="list-style-type: none"> • Kollaterale bronne 	<ul style="list-style-type: none"> • Gedragsverandering • Seksuele kennis 	
TEMA 6: FAKTORE WAT DIE RISIKO VAN KINDERS VERHOOG OM SLAGOFFERS VAN SEKSUELE MISBRUIK TE WORD			
Sub-tema 1: Kinderfaktore	Sub-tema 2: Gesinsfaktore	Sub-tema 3: Ouerlike faktore	Sub-tema 4: Omgewingsfaktore
Kategorieë	Kategorieë	Kategorieë	Kategorieë
<ul style="list-style-type: none"> • Ouderdom • Gestremdheid • Geslag 	<ul style="list-style-type: none"> • Gesins-verbrokeking • Gebrekkige verhoudinge 	<ul style="list-style-type: none"> • Substans-afhanklikheid • Siekte-toestande 	<ul style="list-style-type: none"> • Sosio-ekonomiese omstandighede • Geografiese area
TEMA 7: DIE ROL VAN WETGEWING IN DIE AANMELDING VAN KINDERS WAT SEKSUEEL MISBRUIK IS			
Sub-tema: Wetgewing			
TEMA 8: REDES VIR DIE VERWYSING VAN VOORSKOOLSE KINDERS VIR ASSESSERING			
Sub-tema1: Die ondersoekbeampte slaag nie daarin om tersaaklike	Sub-tema 2: Die strafhof verwys die kind vir assessering via die ondersoekbeampte	Sub-tema 3: Die strafhof benodig inligting oor die kind se vermoë om te getuig	Sub-tema 4: Die strafhof benodig die insig van 'n

inligting by die kind te kry nie			professionele persoon of deskundige getuie
TEMA 9: OMVATTENDE ONDERSOEKMODEL			
Sub-tema 1: Onderhoue	Sub-tema 2: Administratiewe aspekte	Sub-tema 3: Sterk punte van die model	Sub-tema 4: Swak punte van die model
Kategorieë <ul style="list-style-type: none"> • Onderhoue met die kind • Onderhoue met die ouer (s) of voog (de) van die kind • Onderhoue met kollaterale bronne 	Kategorieë <ul style="list-style-type: none"> • Nagaan van rekords • Mediese ondersoek 	Kategorieë <ul style="list-style-type: none"> • Holistiese perspektief • Alternatiewe hipoteses 	Kategorie <ul style="list-style-type: none"> • Tyd
TEMA 10: INTERVENSIEPROSES			
Sub-tema 1: Beginfase	Sub-tema 2: Inligting-insamelingsfase	Sub-tema 3: Afsluitingsfase	
Kategorieë <ul style="list-style-type: none"> • Verhoudingsbou • Kognitiewe assessering • Bevoegdheids-assessering 	Kategorieë <ul style="list-style-type: none"> • Tekeninge • Speelgoed • Anatomiese poppe 	Kategorie <ul style="list-style-type: none"> • Samevatting 	
TEMA 11: VERSLAGSKRYWING			
Sub-tema: Verslagskrywing as deel van die forensiese maatskaplike werker se verantwoordelikhede			
Kategorieë <ul style="list-style-type: none"> • Produk van ondersoek • Kommunikasie van ondersoek 			
TEMA 12: DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKER AS DESKUNDIGE GETUIE			
Sub-tema: Redes waarom die forensiese maatskaplike werker versoek kan word om as deskundige in die hof op te tree			
Kategorieë <ul style="list-style-type: none"> • Benodig inligting van kind • Besluitneming 			

4.3 RESULTATE VAN DIE EMPIRIESE ONDERSOEK

Die inligting in tabel 4.1 wat in temas, sub-temas en kategorieë uiteengesit is, asook die narratiewe van die deelnemers, word vervolgens bespreek.

4.3.1 Profiel van die deelnemers

Een van die insluitingskriterium van die studie was dat deelnemers forensiese maatskaplike werkers in die SAPD moes wees om deel te neem aan die studie. Die twaalf (12) deelnemers wat aan die studie deelgeneem het, moes aandui hoe lank hulle al as forensiese maatskaplike werkers in die SAPD werksaam was, asook wat hulle hoogste kwalifikasies was.

4.3.1.1 Werkservaring van die deelnemers

Die response van die deelnemers ten opsigte van vraag 1.1 waar hulle versoek is om aan te dui hoeveel jaar ervaring hulle as forensiese maatskaplike werker in die SAPD het, word in die volgende tabel genoem.

Tabel 4.2: Werkservaring van deelnemers

Aantal jare	Getal deelnemers
1-4 jaar	0
5-8 jaar	0
9-12 jaar	12
Meer as 12 jaar	0
Totaal	12

n = 12

Tabel 4.2 toon aan dat al twaalf (12) van die deelnemers al 9-12 jaar as forensiese maatskaplike werker in die SAPD werksaam is. Die behoefte aan forensiese maatskaplike werkers in die SAPD is deur 'n studie van studente aan die Noordwes-Universiteit, bevestig (Stutterheim & Weyers, 1999:16). Die deelnemers aan die huidige studie, is almal in 2007, as forensiese maatskaplike werkers aangestel en verder bemaagtig.

Dit blyk dat die deelnemers oor die nodige ervaring beskik om insette te kan lewer oor die verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker in die SAPD wanneer die seksuele misbruik van voorskoolse kinders ondersoek moet word.

4.3.1.2 *Kwalifikasies in maatskaplike werk van die deelnemers*

Vraag 1.2 het gefokus op die hoogste kwalifikasies waaroor die deelnemers beskik. Hierdie inligting word vervolgens in tabel 4.3 aangetoon.

Tabel 4.3: Kwalifikasies in maatskaplike werk van deelnemers

Kwalifikasie in Maatskaplike Werk	Getal deelnemers
Diploma in Maatskaplike Werk	1
B. Maatskaplike Werk	3
B. Diac (Maatskaplike Werk)	2
M.A Maatskaplike Werk	4
M (Forensiese Praktyk)	2
PhD Maatskaplike Werk	0
Totaal	12

n = 12

Volgens tabel 4.3 beskik een (1) deelnemer oor 'n Diploma in Maatskaplike Werk. Drie (3) deelnemers het aangedui dat hul oor 'n B. Maatskaplike Werk-graad beskik, terwyl twee (2) deelnemers oor 'n B. Diac (Maatskaplike Werk)-graad beskik. Ses (6) deelnemers het nagraadse kwalifikasies. Vier (4) deelnemers het M.A (Maatskaplike Werk)-grade, terwyl twee (2) deelnemers 'n graad in M (Forensiese Praktyk) verwerf het.

Volgens die bevinding beskik al die forensiese maatskaplike werkers oor die basiese kwalifikasies naamlik 'n diploma of graad in Maatskaplike Werk beskik, soos vereis en uiteengesit in die *SAPS Forensic Work Procedure Manuel* (2011).

4.4 TEMA 1: KWALIFIKASIES EN ERVARING VAN MAATSKAPLIKE WERKERS IN DIE SAPD

Forensiese maatskaplike werk is 'n nuwe spesialiteitsveld wat besig is om in Suid-Afrika te ontwikkel en vereis spesifieke kennis, vaardighede en ondervinding. Die Suid-Afrikaanse Raad van Maatskaplike Diensberoepe omskryf 'n spesialiteitsveld soos volg in hul nuusbrieff (2006:9):

“A field of speciality can be described as a specific field in social work, where specific activities occur which require specific, additional knowledge, skills and expertise and can be viewed as a field of social work.”

Die deelnemers is versoek om aan te dui oor watter kwalifikasies en ervaring maatskaplike werkers wat forensiese ondersoeke doen, moet beskik. Die response van deelnemers is in tabel 4.4 vervat.

Tabel 4.4: Kwalifikasies en ervaring waaroor die forensiese maatskaplike werker moet beskik

Tema 1: Kwalifikasies en ervaring waaroor die forensiese maatskaplike werker moet beskik		
Sub-temas	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Kwalifikasies	Voorgraads	“... graad in maatskaplike werk ...” “... ’n maatskaplike werk graad of diploma ...”
	Nagraads	“... toepaslike meestersgraad ...” “... ’n meestergraad , nie net spesifiek in forensiese maatskaplike werk ...”
	Kursusse	“... moet addisionele kursusse in forensiese maatskaplike werk deurloop ...” “... kursusse wat spesifiek fokus op die forensiese assessering van kinders ...”
Ervarings	Ondervinding in Kinderbeskermingswerk in terme van die Kinderwet, Wet 38 van 2005	“... drie jaar ondervinding in onder andere kindertehouing ...” “... ten minste 5 jaar ondervinding in die veld van kindertehouingondersoeke en statutêre intervensies ...”

4.4.1 Sub-tema 1: Kwalifikasies

Die twaalf (12) deelnemers het almal aangedui dat ‘n **voorgaadsse kwalifikasie** aan die basiese vereistes voldoen. Ses (6) deelnemers was van mening dat ‘n toepaslike **nagraadsse kwalifikasie** noodsaaklik is. Een (1) deelnemer het hul ondersteun, maar is van mening dat die nagraadsse kwalifikasie nie noodwendig spesifiek in forensiese maatskaplike werk hoef te wees nie.

Al die deelnemers was van mening dat addisionele **kursusse** in forensiese maatskaplike werk noodsaaklik is om die kennis en vaardighede van maatskaplike werkers uit te brei en te verbeter. Hierdie standpunt sluit aan by die definisie van Die Suid-Afrikaanse Raad van Maatskaplike Diensberoepe waar beklemtoon word dat 'n spesialiteitsveld addisionele kennis, vaardighede en ondervinding nodig het.

4.4.2 Sub-tema 2: Ervaring

Met verwysing na die ervaring waaroor die forensiese maatskaplike werker moet beskik, was die meeste deelnemers van mening dat 3-5 jaar van ondervinding in kinderbeskermingswerk noodsaaklik is. Hierdie bevinding stem ooreen met die riglyne van Kuehnle (1996:27) ten opsigte van die kwalifikasie en ervaring waaroor die forensiese maatskaplike werker moet beskik.

4.5 TEMA 2: DIE BETROKKENHEID VAN MAATSKAPLIKE WERKERS BY FORENSIESE ONDERSOEKE VAN VOORSKOOOLSE KINDERS

Vraag 1.4 het ten doel om die betrokkenheid van die forensiese maatskaplike werker by die forensiese ondersoeke van voorskoolse kinders te bepaal. Die resultate word in tabel 4.5 uiteengesit.

Tabel 4.5: Betrokkenheid van die forensiese maatskaplike werker by die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders

Tema 2: Betrokkenheid van die forensiese maatskaplike werker by die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders		
Sub-temas	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Verantwoordelikhede van forensiese maatskaplike werkers	Assessering	“... forensiese maatskaplike assesserings ...” “... doen assessering sonderhoude wanneer nodig ...”
	Verslagskrywing	“... lewer verslae aan die hof ...” “... skryf verslag wanneer al die inligting bekom is ...”
	Getuienislewering	“... getuig in hof wanneer versoek ...” “ getuig in hof wanneer daar onduidelikhede is ...”
	Verklarings	“... is behulpsaam met die neem van verklarings by die jong kind ...” “... neem van verklarings by die kind ...”

4.5.1 Sub-tema: Verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker

Volgens tabel 4.5 bestaan die deelnemers se betrokkenheid by forensiese ondersoek uit **assessering**, **verslagskrywing** en **getuienislewering**. Die bevindinge stem ooreen met die verantwoordelikhede wat in die *SAPS Forensic Social Work Procedure Manual (2011)*, uiteengesit is. Daarbenewens het meer as die helfte van die deelnemers ook aangetoon dat hulle verantwoordelik is om die ondersoekbeampte met **die neem van verklarings** van voorskoolse kinders te help. Die betrokkenheid van forensiese maatskaplike werkers by die neem van verklarings kan moontlik daaraan toegeskryf word dat ander faktore soos byvoorbeeld die trauma wat die kind ervaar, die kundigheid van die forensiese maatskaplike werker vereis. Van Zyl en Sinclair (2006:6) bevestig dit dat verskeie faktore ‘n negatiewe impak op die kind het en derhalwe die neem van ‘n verklaring beïnvloed.

4.6 TEMA 3: DIE ONTWIKKELINGSTADIUM VAN DIE VOORSKOOOLSE KIND

Volgens Fouché (2006:111) moet die ontwikkelingstadium waarin die kind haar/hom tydens die ondersoekproses bevind, in gedagte gehou word, aangesien dit die kind se vermoë om inligting te verskaf, kan beïnvloed.

Vraag 2.1.1 van die data-insamelingsinstrument wou bepaal hoe die ontwikkelingstadium van die voorskoolse kind die assessering tydens die forensiese ondersoek kan beïnvloed. Drie sub-temas, naamlik kognitiewe ontwikkeling, taalontwikkeling en morele ontwikkeling is geïdentifiseer.

Tabel 4.6: Die ontwikkelingstadium van die voorskoolse kind

Tema 3: Die ontwikkelingstadium van die voorskoolse kind	
Sub-temas	Narratiewe van deelnemers
Kognitiewe ontwikkeling	“... kan nie sê wanneer ‘n insident gebeur het nie of watter tyd die insident gebeur het nie ...”
Taalontwikkeling	“... hulle kan nie inligting in kronologiese volgorde gee nie ...” “... kind se woordeskat is beperk en gee beperkte inligting ...” “... hulle druk hulself moeilik uit en beskik nog nie oor die taalgebruik om dit wat gebeur het te verwoord nie ...”
Morele ontwikkeling	“... die voorskoolse kind is baie beïnvloedbaar en kan gemanipuleer word om deel te neem aan seksuele aktiwiteite ...” “... hul kan dikwels nie onderskei tussen waarheid en leuen nie ...”

Die bevindinge word vervolgens bespreek.

4.6.1 Sub-tema 1: Kognitiewe ontwikkeling

Die meeste deelnemers is van mening dat voorskoolse kinders nie in staat is om aan te dui **wanneer** (datum) of **watter tyd** (hoe laat) ‘n insident plaasgevind het nie.

Volgens die helfte van die deelnemers is die ander uitdaging dat voorskoolse kinders nie die inligting oor die seksuele misbruik in **kronologiese volgorde** kan weergee nie. Hierdie uitdaging is ook deur Hewitt (1999:35) uitgewys, wat bevestig het dat die voorskoolse kind nog nie oor die vaardigheid beskik om inligting in die volgorde van begin, middel en einde te kan verskaf nie.

Hierdie gebrek aan vaardighede by die voorskoolse kind kan aanleiding gee tot teenstrydighede in die kind se weergawe van die seksuele misbruik. Dit is daarom volgens Songca en Le Roux (2004:322) noodsaaklik om kennis te neem van die invloed van 'n kind se kognitiewe ontwikkeling wanneer data oor 'n insident ingesamel word, aangesien dit die moontlike teenstrydighede in die kind se weergawe van die seksuele misbruik kan verklaar.

4.6.2 Sub-tema 2: Taalontwikkeling

Genoegsame kennis van 'n kind se taalontwikkeling kan daartoe bydra dat die optimale inligting van die kind verkry kan word. Dit is volgens Walker (2002:165) ook belangrik om daarop te let dat die vrae wat aan die kind tydens assessering gestel word, ouderdomtoepaslik moet wees, andersins kan dit daartoe aanleiding gee dat onakkurate inligting deur die kind verskaf word.

Nie net het drie-kwart van die deelnemers in tabel 4.6 na die **beperkte woordeskat** van die kind verwys nie, maar is sommige ook van mening dat die voorskoolse kind **nie oor die vermoë beskik om te verwoord** wat met hul gebeur het nie.

Die gebrek aan hierdie spesifieke vaardighede gee derhalwe daartoe aanleiding dat die voorskoolse kind beperkte inligting oor die seksuele misbruik verskaf.

4.6.3 Sub-tema 3: Morele ontwikkeling

Sommige deelnemers identifiseer **manipulasie** as 'n rede waarom voorskoolse kinders by seksuele aktiwiteite betrek kan word. In die verband meld Ernberg, Tidefors en Ladström (2016:22) dat die oortreder vir die kind kan vertel dat die seksuele misbruik 'n geheime speletjie is, waaraan slegs die oortreder en die kind mag deelneem.

Die meeste deelnemers het gemeld dat kinders dikwels **nie tussen waarheid en leuens kan onderskei** nie. Hierdie bevinding stem ooreen met Louw (1999) se mening dat nie alle voorskoolse kinders oor die vaardighede beskik om tussen waarheid en leuen te onderskei nie. As gevolg van hierdie gebrek aan onderskeidingsvermoë by die kind, kan dit tot gevolg hê dat die kind as ongeloofwaardig beskou word.

4.7 TEMA 4: VORME VAN SEKSUELE MISBRUIK

Seksuele misbruik by kinders word gewoonlik geassosieer met 'n persoon soos 'n volwassene, wat die kind by seksuele aktiwiteite betrek. Hierdie seksuele aktiwiteite kan verskillende vorme aanneem (Everson & Faller, 2011:36).

4.7.1 Vorme van seksuele misbruik

Soos in hoofstuk 2 bespreek, kan daar tussen verskillende vorme van seksuele misbruik onderskei word, naamlik seksuele misbruik sonder fisiese kontak, seksuele misbruik waar kontak plaasvind en seksuele eksploitasie. Die deelnemers se mededelings oor die vorme van seksuele misbruik word in tabel 4.7 aangebied.

Tabel 4.7: Vorme van seksuele misbruik

Tema 4: Vorme van seksuele misbruik	
Sub-temas	Narratiewe van deelnemers
Seksuele misbruik sonder fisiese kontak	“... .dit word die minste verwys ...” “... die beweerde beskuldigde groom die kinders vir latere fisiese kontak ...”
Seksuele misbruik waar kontak plaasvind	“... die meeste van die gevalle wat verwys word val in die kategorie ...” “... sluit in seksuele aanranding en verkragting sake ...”
Seksuele eksploitasie	“... word minimal verwys ...” “... kinders word seksueel eksploiteer vir basiese behoeftes soos voedsel in ruil vir seks ...”

4.7.1.1 Sub-tema 1: Seksuele misbruik sonder fisiese kontak

Volgens al die deelnemers se response in vraag 2.2.1 blyk dit dat seksuele misbruik sonder fisiese kontak die **minste** na hul verwys word. Hierdie waarneming van die deelnemers stem ooreen met Richer en Higson-Smith (2004:21) se bevinding dat seksuele misbruik sonder fisiese kontak die minste aangemeld word.

Van die deelnemers was van mening dat, alhoewel daar seksuele misbruik sonder fisiese kontak was, oortreders dit soms gebruik om die kind **voor te berei (“groom”)** vir **latere seksuele**

misbruik waar kontak plaasvind. Davies en Jones (2012:149) beklemtoon dit dat die doel van hierdie voorbereidingsproses (“grooming”) is om die onthulling van die seksuele misbruik te verhoed, aangesien die kind verantwoordelik voel vir die seksuele misbruik.

4.7.1.2 Sub-tema 2: Seksuele misbruik waar kontak plaasvind

Al die deelnemers het genoem dat die **meeste verwysings** wat hulle ontvang, die seksuele misbruik van kinders is, waar daar kontak plaasvind het. Deelnemers het ook gespesifiseer dat die tipe sake wat na hul verwys word, **seksuele aanranding** en **verkragting** sake behels.

Met verwysing na bogenoemde noem Waterhouse (2008:8) met reg dat daar kennis van die veranderde wetgewing (Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007) geneem moet word, aangesien sake wat voorheen as betasting beskou is, met die huidige wetgewing as verkragting beskou word. Dit is derhalwe belangrik om te bepaal aan watter vorm van seksuele misbruik die kind blootgestel is, aangesien dit tydens die vervolging van die oortreder in aanmerking geneem word.

4.7.1.3 Sub-tema 3: Seksuele eksploitasie

Al die die deelnemers het aangetoon dat sake waar seksuele eksploitasie voorkom, **minimaal** verwys word. Van die deelnemers is ook van mening dat kinders seksueel geëksploiteer word deur in die **basiese behoeftes** van die kind te voorsien, in ruil vir seks. Die oortreder betrek derhalwe die kind by seksuele aktiwiteite vir sy eie bevrediging (Doyle, 1994:51) en beloon die kind met middele wat aan haar/sy basiese behoeftes voldoen.

4.8 TEMA 5: INDIKATORE VAN SEKSUELE MISBRUIK

Die deelnemers moes by vraag 2.3.1 aandui hoe hulle die geïdentifiseerde indikatore (fisiese, emosionele en gedragsindikatore) tydens forensiese ondersoeke in ag neem. Na aanleiding van die deelnemers se response, is die onderskeie kategorieë saamgestel en word vervolgens bespreek.

Tabel 4.8: Indikatore van seksuele misbruik

Tema 5: Indikatore van seksuele misbruik		
Sub-temas	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Fisiese indikatore	Toets van inligting	“... word bepaal deur kind se inligting te toets of te substansieer ...” “... die afwesigheid van fisiese tekens beteken nie dat misbruik nie plaasgevind het nie ...”
	Onthulling	“... kinders onthul weinig seksuele misbruik onmiddelik en daar is dus nie altyd fisiese bewyse nie ...” “... kinders onthul nie spontaan en die seksuele misbruik word baie keer toevallig ontdek ...”
Emosionele indikatore	Kollaterale bronne	“... kollaterale bronne kan inligting verskaf oor emosionele indikatore wat voorkom ...” “... betekenisvolle persone in ‘n kind se leewêreld kan inligting gee oor die emosionele veranderinge wat hul opgemerk het ...”
Gedragsindikatore	Gedragsverandering	“... inligting deur ouers oor wanneer ‘n kind se gedrag verander het, stel die maatskaplike werker instaat om ‘n tydlyn op te stel en vas te stel wanneer ‘n insident plaasgevind het ...” “... word met versigtigheid evalueer omdat kinders se gedrag ook kan verander as gevolg van situasies soos egskeiding ...”
	Seksuele kennis	“... die seksuele spel wat voorkom is dikwels die eerste rooi lig dat iets verkeerd is ...” “... die kind kan oor ontoepaslike seksuele kennis beskik ...”

4.8.1 Sub-tema 1: Fisiese indikatore

(a) Kategorie: Toets van inligting

Volgens sommige deelnemers kan die teenwoordigheid van fisiese indikatore die inligting wat van die kind verkry word, **substansieer**. Daarbenewens is die helfte van die deelnemers, net soos Faller (2003:261), oortuig dat die **afwesigheid** van fisiese tekens nie beteken dat die kind nie seksueel misbruik is nie.

(b) Kategorie: Onthulling

Die meeste deelnemers stem saam met Kreston (2007:86) dat daar dikwels 'n gebrek aan fisiese bewyse is omdat die kind **nie** die seksuele misbruik **onmiddellik onthul** nie. Wanneer die kind uiteindelik oor die seksuele misbruik praat, word daar **nie altyd** tydens die mediese ondersoek **waarneembare fisiese beserings** by die kind opgemerk nie.

Voorskoolse kinders het nie die insig om te beseft dat die seksuele misbruik 'n oortreding is nie (Ernberg et al., 2016:22) en dit kan moontlik een van die redes wees waarom hulle nie die seksuele misbruik spontaan onthul nie. Hierdie bevinding uit die literatuurstudie word bevestig deur van die deelnemers aan die studie dat voorskoolse kinders dikwels nie die seksuele misbruik spontaan onthul nie en dat die seksuele misbruik derhalwe baie keer toevallig ontdek word.

4.8.2 Sub-tema 2: Emosionele indikatore

(a) Kategorie: Kollaterale bronne

Die waarde daarvan om **kollaterale bronne** en **betekenisvolle persone** in die kind se leefwêreld by die forensiese ondersoekproses te betrek, is deur byna al die deelnemers uitgewys. Hiervolgens kan inligting by die persone verkry word ten opsigte van die gedragsindikatore wat by die kind opgemerk is. Ook Faller (2007:145) beklemtoon dat die kollaterale bronne en betekenisvolle persone deel moet vorm van die ondersoekproses en dat hulle waardevolle insette kan lewer.

4.8.3 Sub-tema 3: Gedragsindikatore

(a) Kategorie: Gedragsveranderinge

Soos voorheen bespreek, kan die voorskoolse kind dikwels nie aandui wanneer die seksuele misbruik plaasgevind het nie. Indien **ouers 'n aanduiding kan gee** van wanneer hulle kind se gedrag verander het, kan daar volgens sommige deelnemers moontlik vasgestel word wanneer die seksuele misbruik plaasgevind het.

Kinders se gedrag kan om verskeie redes verander. Byna al die deelnemers het soos Faller (2003:246) gemeen dat die kind se gedragsverandering met **versigtigheid geëvalueer** moet word, omdat kinders se gedrag ook weens ander trauma, soos egskeiding, kan verander.

(b) Kategorie: Seksuele kennis

Friedrich (2005:53) wys daarop dat die voorkoms van seksuele gedrag by kinders, die kind se gebrek aan inhibisie reflekteer. Dit is waarskynlik om hierdie rede dat die helfte van die deelnemers al waargeneem het dat die voorkoms van seksuele spel, dikwels die **eerste gedragsindikator** is dat die kind aan seksuele misbruik blootgestel was.

Ook wys die meeste deelnemers daarop wanneer die kind oor **ontoeplaslike seksuele kennis** beskik, dit 'n indikator van seksuele misbruik kan wees. In hierdie verband verduidelik Faller (2003:43) dat sommige seksuele kennis, byvoorbeeld oor hoe semen proe, nie sonder aktiewe deelname van die kind verkry kon word nie.

Dit is derhalwe vir die forensiese maatskaplike werker belangrik om ag te slaan op die gedragsindikatore van die kind en om vas te stel hoe en waar die kind haar/sy seksuele kennis opgedoen het.

4.9 TEMA 6: FAKTORE WAT DIE RISIKO VAN KINDERS VERHOOG OM SLAFOFFERS VAN SEKSUELE MISBRUIK TE WORD

Daar bestaan verskeie faktore wat kinders se risiko om slagoffers van seksuele misbruik te word, verhoog. Deelnemers is versoek om aan te dui hoe die vier risikofaktore wat in tabel 4.9 genoem word, daartoe kan bydra dat kinders se risiko om slagoffers van seksuele misbruik te word, verhoog.

Tabel 4.9: Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word

Tema 6: Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word		
Sub-tema 1	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Kinderfaktore	Ouderdom	“... die voorskoolse kind word dikwels geteiken, want hul sukkel om inligting oor die misbruik oor te dra..” “... die voorskoolse kind is dikwels die prooi want die oortreder weet die kind se kommunikasie vaardighede is beperk ... ”
	Gestremdheid	“... kinders met gestremdhede of mediese probleme ... ” “... veral die verstandelik gestremde kind wat moeilik kommunikeer ... ”
	Geslag	“... meer meisies as seuns word verwys ...” “... geslag speel beslis ‘n rol en meer dogters as seuns word geteiken ...”

4.9.1 Sub-tema 1: Kinderfaktore

Die eerste sub-tema verwys na die spesifieke kinderfaktore wat die kind se risiko kan verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word.

(a) Kategorie: Ouderdom

Volgens Hewitt (1999:5) kan die ouderdom van kinders hulle weerloos maak vir seksuele misbruik. Die meeste deelnemers het juis na die **jong ouderdom** van die kind as ‘n risikofaktor verwys. Die rede waarom die voorskoolse kind geteiken word, word volgens party deelnemers toegeskryf aan die ontwikkelings stadium van die kind en die kind se **onvermoë om inligting oor die seksuele misbruik te verskaf**.

Louw (2005:2) meld in die verband dat die gebrekkige kommunikasievermoëns van die voorskoolse kind deur oortreders uitgebuit kan word. Voorskoolse kinders beskik volgens die skrywer dikwels nie oor die vaardigheid om verbale inligting oor die seksuele misbruik te verskaf nie.

(b) Kategorie: Gestremdheid

Die volgende kinderfaktor, naamlik **gestremdheid** of enige **mediese probleem**, wat 'n kind mag hê, kan daartoe bydra dat sy/hy 'n risiko loop om 'n slagoffer van seksuele misbruik te word. Van die deelnemers het verwys na die uitdagings wat kinders met verstandelike gestremdhede ervaar, juis omdat hulle **probleme het om te kommunikeer**. Hewitt (1999:23) wys ook daarop dat kinders wat kognitief gestremd is, dikwels nie as geloofwaardige getuies beskou word nie.

(c) Kategorie: Geslag

Davie en Jones (2013:147) is van mening dat die geslag van die slagoffer op sigself 'n risikofaktor is. Hiervolgens word **meer meisies as seuns** aan seksuele misbruik blootgestel. Al die deelnemers het Davies en Jones (2013) se standpunt bevestig dat geslag wel as 'n risikofaktor beskou kan word, aangesien meer meisies as seuns slagoffers van seksuele misbruik is.

Na aanleiding van die bevindinge is dit duidelik dat daar wel sekere risikofaktore by kinders teenwoordig kan wees wat hulle weerloos maak vir seksuele misbruik.

4.9.2 Sub-tema 2: Gesinsfaktore

Volgens navorsingstudies kan die gesinsfaktore wat die kind se risiko om 'n slagoffer van seksuele misbruik te word, in twee kategorieë verdeel word, naamlik gesinsverbrotting en gebrekkige verhoudinge.

Tabel 4.10: Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word

Tema 6: Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word		
Sub-tema 2	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Gesinsfaktore	Gesinsverbokkeling	“... gesinsverbokkeling, waar egskeiding byvoorbeeld plaasgevind het ...” “... gebroke gesinne wat aanleiding gee dat daar slegs een ouer is ...”
	Gebrekkige verhoudinge	“... .gebrekkige gesinsverhoudinge maak kinders maklike teikens ...” “... konflik tussen ouers veroorsaak dat die ouers op hulself fokus en nie op hul kinders ...”

(a) Kategorie: Gesinsverbokkeling

Tabel 4.10 toon dat deelnemers gesinsverbokkeling, naamlik waar ‘n **egskeiding** plaasgevind het of waar ‘n verhouding verbreek is en daar **slegs een ouer** is wat die kind versorg, as ‘n ‘n risikofaktor geïdentifiseer het. Ook Wilson (2001:263) beklemtoon in sy studie dat kinders wat by slegs een biologiese ouer woon, ‘n groter risiko het om ‘n slagoffer van seksuele misbruik te word.

(b) Kategorie: Gebrekkige verhoudinge

Die helfte van die deelnemers is van mening dat gebrekkige verhoudinge binne die gesin, die **kind se weerloosheid** om ‘n slagoffer van seksuele misbruik te word, verhoog. **Konflik** tussen die kind se ouers kan volgens die deelnemers ook ‘n rol in die weerloosheid van die kind speel, aangesien die ouers op hulself en nie op hulle kinders fokus nie. Black, Heyman en Smith (2001:225) het in hulle studie bevind dat gebrekkige verhoudinge in die gesin die kind weerloos maak vir seksuele misbruik.

4.9.3 Sub-tema 3: Ouerlike faktore

Faktore wat by ouers kan voorkom en die kind se risiko kan verhoog om ‘n slagoffer van seksuele misbruik te word, word in tabel 4.11 uiteengesit.

Tabel 4.11: Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word

Tema 6: Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word		
Sub-tema 3	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Ouerlike faktore	Substansafhanklikheid	“... ouers wat alkohol of dwelmmisbruik ...” “... alkoholmisbruik by die ouers is ‘n groot problem ...”
	Siektetoestande	“... ouers wat siekte toestande soos depressie het ...” “... soms is die ouers siek , dan kan hul nie voldoende toesig hou oor hul kinders nie ...”

(a) Kategorie: Substansafhanklikheid

Al die deelnemers het in hulle opmerkings, soos in tabel 4.11 saamgevat is, **alkohol- en dwelmmisbruik** by ouers as ‘n risikofaktor uitgewys. Hierdie waarneming van die deelnemers bevestig Crosson-Tower (2005) se studie dat alkohol- en dwelmmisbruik by ouers die kinders se risiko om slagoffers van seksuele misbruik te word, verhoog.

(b) Kategorie: Siektetoestande

Die voorkoms van **siektetoestande** by ouers, naamlik **depressie** en ander siektes, kan volgens sommige deelnemers lei tot ‘n **gebrek aan toesig oor kinders**. Die kinders se risiko om slagoffers van seksuele misbruik te word, word derhalwe verhoog. Siektetoestande wat by ouers kan voorkom, word ook in die Wêreldverslag oor geweld en gesondheid (2002:67), as ‘n risikofaktor beklemtoon.

4.9.4 Sub-tema 4: Omgewingsfaktore

Die deelnemers het ook sekere omgewingsfaktore wat kinders weerloos kan maak en die moontlikheid kan verhoog dat die kinders slagoffers van seksuele misbruik word, geïdentifiseer. In tabel 4.12 word die deelnemers se menings oor die omgewingsfaktore aangehaal.

Tabel 4.12: Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word

Tema 6: Faktore wat kinders se risiko verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word		
Sub-tema 4	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Omgewingsfaktore	Sosio-ekonomiese faktore	“... kinders wat uit armoedige omstandighede kom, kan ‘n teiken wees ...” “... armoede speel ‘n rol, die kind kan met geld of geskenke gemanipuleer word ...”
	Geografiese area	“... die meeste verwysings kom uit plakkerskampe ...” “... kinders wat in gebiede woon waar daar baie maatskaplike probleme voorkom ...”

(a) Kategorie: Sosio-ekonomiese faktore

Armoede is om verskeie redes deur deelnemers as ‘n risikofaktor geïdentifiseer. Ook Black, Heyman en Smith (2001:219) wys daarop dat kinders wat van ‘n laer inkomstegroep is, ‘n groter risiko het om ‘n slagoffers van seksuele misbruik te wees. Sommige deelnemers is van mening dat kinders wat uit armoedige omstandighede kom, ‘n teiken vir die oortreder kan word. Van die deelnemers wys daarop dat hierdie kinders maklik **gemanipuleer** kan word om aan seksuele aktiwiteite deel te neem.

(b) Kategorie: Geografiese area

Enkele deelnemers het aangedui dat die meeste verwysings wat hulle ontvang, voorskoolse kinders uit **plakkerskampe** behels, terwyl ander deelnemers genoem het dat kinders se risiko verhoog wanneer hulle in gebiede woon waar daar baie **maatskaplike probleme** voorkom. Kinders wat in gebiede soos plakkerskampe woon, waar daar volgens Black et al. (2001:214) meer geweld en maatskaplike problem voorkom, het ‘n groter risiko om slagoffers van seksuele misbruik te word.

4.10 TEMA 7: DIE ROL VAN WETGEWING IN DIE AANMELDING VAN KINDERS WAT SEKSUEELMISBRUIK IS

Vraag 3.1.1 in die navorsingsinstrument het gefokus op die rol wat wetgewing (Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007; Wet op die Voorkoming van Gesinsgeweld, Wet 133 van 1993; en die Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2005) speel in die aanmelding van kinders wat na bewering seksueel misbruik is.

Tabel 4.13: Wetgewing in die aanmelding van kinders wat seksueel misbruik is

Tema 6: Wetgewing in die aanmelding van kinders wat seksueel misbruik is		
Sub-tema	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Wetgewing	Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007	“... verplig mense om seksuele misbruik aan te meld ...” “... is die basis op grond waarvan sake aangemeld word ...”
	Wet op die Voorkoming van Gesinsgeweld, Wet 133 van 1993	“... verplig aanmelding ...” “... maak voorsiening vir die aansoek om ‘n beskermingsbevel om byvoorbeeld die kind te beskerm ...”
	Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2005	“... verplig aanmelding van vermoedelike seksuele misbruik ...” “... statutêre ingryping kan plaasvind om die kind te beveilig ...”

4.10.1 Sub-tema: Wetgewing

Al die deelnemers wys daarop dat die volgende wette mense **verplig** om, indien daar vermoed word dat ‘n kind seksueel misbruik word, dit **aangemeld** moet word.

(a) Kategorie: Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007

Die verskillende tipes seksuele misdrywe waaraan die kind blootgestel kan word, word in die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007, omskryf. Deelnemers is derhalwe van mening dat hierdie wetgewing **die basis** vorm op grond waarvan sake van seksuele misbruik aangemeld word.

(b) Kategorie: Wet op die Voorkoming van Gesinsgeweld, Wet 133 van 1993

Die Wet op die Voorkoming van Gesinsgeweld, Wet 133 van 1993, is deur die deelnemers uitgewys as die wetgewing waarvolgens daar om ‘n **beskermingsbevel**, ter beskerming van die kind, aansoek gedoen kan word.

(c) Kategorie: Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2005

Die deelnemers bevestig dat **statutêre ingryping** ingevolge die Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2005 plaasvind, indien die kind ter beveiliging uit hulle ouers of voog se sorg verwyder moet word.

Ter samevatting is dit duidelik dat bovermelde wetgewing volgens die deelnemers ‘n kardinale rol speel in die aanmelding van kinders wat na bewering seksueel misbruik word.

4.11 TEMA 8: REDES VIR VERWYSING VAN VOORSKOOSE KINDERS VIR FORENSIESE ONDERSOEK

Kinders kan om verskeie redes na die forensiese maatskaplike werker vir forensiese ondersoek verwys word. Hierdie redes is in drie sub-temas verdeel en word vervolgens saam met die narratiewe van die deelnemers bespreek.

Tabel 4.14: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek

Tema 8: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek	
Sub-tema 1	Narratiewe van deelnemers
Die ondersoekbeampte slaag nie daarin om tersaaklike inligting by die kind te kry nie	<p>“... dit is die hoofrede waarom die ondersoekbeampte sake verwys, die voorskoolse kind is nie ‘n maklike kind om te ondervra nie ...”</p> <p>“... die komplekse trauma en vrees wat die kind ervaar veroorsaak soms dat die ondersoekbeampte nie die inligting van die kind kan kry nie ...”</p>

4.11.1 Sub-tema 1: Die ondersoekbeampte slaag nie daarin om tersaaklike inligting by die kind te kry nie

In tabel 4.14 word verwys na die ondersoekbeampte wat nie daarin slaag om tersaaklike inligting by die kind te kry nie.

Die deelnemers het bevestig dat die voorskoolse kind **nie ‘n maklike kind** is om te ondervra nie. Botha (2010:3) verwys in sy studie na die dilemma om die regte inligting by die kind te kry en is derhalwe van mening dat persone wat kinders ondervra, oor gespesialiseerde vaardighede moet beskik.

Volgens sommige deelnemers kan die impak van die **trauma**, asook die **vrees** wat die voorskoolse kind kan ervaar, aanleiding daartoe gee dat die ondersoekbeampte nie daarin slaag om tersaaklike inligting by die kind te verkry nie. Hierdie situasie kan daarom vereis dat die kind vir forensiese ondersoek verwys word.

4.11.2 Sub-tema 2: Die strafhof verwys die kind vir assessering via die ondersoekbeampte

Sub-tema 2 fokus op die strafhof wat die kind via die ondersoekbeampte vir assessering verwys.

Tabel 4.15: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek

Tema 8: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek	
Sub-tema 2	Narratiewe van deelnemers
Die strafhof verwys die kind vir assessering via die ondersoekbeampte	<p>“... ek vind dit baie makliker om met sake te werk wat van die hof verwys word, die mandaat is baie duideliker uiteengesit ...”</p> <p>“... kind word deur hof verwys indien daar teenstrydighede in die verklaring is wat uitgesorteer moet word ...”</p>

In tabel 4.15 het een van die deelnemers genoem het dat sy **dit makliker vind** om met sake te werk wat van die hof verwys is, aangesien die mandaat wat van die hof ontvang is, duideliker is.

Die meeste deelnemers het aangetoon dat die kind deur die hof vir assessering verwys word, indien daar **teenstrydighede in die kind se verklaring** is wat uitgesorteer moet word. Die ontwikkelings stadium waarin die voorskoolse kind is, is dikwels die rede waarom hierdie kind oor gebrekkige kommunikasievermoëns beskik. Die gebrekkige kommunikasievermoë van die kind kan aanleiding daartoe gee dat die rolspelers van mening is dat daar teenstrydighede in die kind se verklaring is.

Dit is volgens Müller en Hollely (2009:148) daarom noodsaaklik dat, wanneer daar inligting van die kind verkry word, die onderhoudvoerder kennis moet dra van die kind se ontwikkelings stadium, sowel as haar/sy kognitiewe en taalvermoëns.

4.11.3 Sub-tema 3: Die strafhof benodig inligting oor die kind se vermoë om te getuig

Die verwysing van die kind om haar/sy vermoë om te getuig, te bepaal, word as sub-tema 3 bespreek.

Tabel 4.16: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek

Tema 8: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek	
Sub-tema 3	Narratiewe van deelnemers
Die strafhof benodig inligting oor die kind se vermoë om te getuig	<p>“... dit vorm deel van die ondersoek en word in die forensiese maatskaplike werker se verslag vervat ...”</p> <p>“... die hof verwys die kind na ‘n eksterne maatskaplike werker as dit net gaan oor die kind se vermoë om te getuig ...”</p>

Die strafhof maak gebruik van die kundigheid van maatskaplike werkers wanneer daar bepaal moet word of ‘n kind in staat is om te kan getuig al dan nie. Ook Spies (2006) beklemtoon in sy navorsing die noodsaaklikheid daarvan om ‘n maatskaplike werker by die evaluasieproses te betrek.

Al die deelnemers het bevestig dat hul wel die vermoë van kinders om in die hof te getuig, evalueer wanneer die kinders na hulle verwys word, aangesien dit **deel vorm van die forensiese ondersoekproses**. Indien die hof slegs inligting benodig oor die **kind se vermoë om te getuig**, kan die hof ‘n versoek rig aan die eksterne maatskaplike werker wat dan ‘n ondersoek sal loods.

4.11.4: Sub-tema 4: Die strafhof benodig die insig van ‘n professionele persoon of deskundige getuie

Die vierde rede waarom kinders verwys word vir forensiese ondersoek verwys word, naamlik die versoek vanaf die strafhof wat die insig van ‘n professionele persoon of deskundige getuie benodig, word in tabel 4.16 bespreek.

Tabel 4.17: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek

Tema 8: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek	
Sub-tema 4	Narratiewe van deelnemers
Die strafhof benodig die insig van 'n professionele persoon / deskundige getuie	<p>“... word gekontak, maar meer vir gevalle by wie 'n forensiese assessering gedoen is ...”</p> <p>“... forensiese maatskaplike werkers word onderbenut en nie gereeld geroep om as getuie op te tree nie ...”</p>

Volgens Meintjies-Van der Walt (2002:24) noodsaak die toename in seksuele misbruik by kinders dat meer professionele en deskundige persone by die wetlike proses betrek word wanneer sodanige seksuele misbruik ondersoek word.

In die verband rapporteer deelnemers dat hulle **wel gekontak word** om in die hof te getuig, maar slegs vir die kinders wat hulle forensies geassesseer het. Dit blyk ook vanuit die terugvoer van die deelnemers dat hulle minimaal genader word om as deskundige getuie op te tree. Die deelnemers is derhalwe van mening dat die forensiese maatskaplike werker **onderbenut** word deur die hof.

4.12 TEMA 9: OMVATTENDE ONDERSOEKMODEL

Verskillende protokolle kan in die forensiese ondersoekproses gevolg word. Die *SAPS Forensic Social Work Procedure Manual* (2011) beveel aan dat die forensiese maatskaplike werkers in die SAPD van die omvattende model in die forensiese ondersoekproses gebruik maak. Vraag 4.1 verwys na die kernkomponente van die omvattende model. Deelnemers is versoek om aan te dui hoe hulle hierdie kernkomponente tydens 'n forensiese ondersoek toepas.

Tabel 4.18: Die uitvoer van kernkomponente in forensiese ondersoek

Tema 9: Die uitvoer van kernkomponente in forensiese ondersoek		
Sub-tema 1	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Onderhoude	Onderhoude met die kind	“... meestal benodig jy meer as een onderhoud om akkurate inligting van die kind te kry ...” “... die jong kind se konsentrasie vermoens is beperk so jou assesserings onderhoude is korter , maar meer ...”
	Onderhoude met ouer(s) of voog(de) van die kind	“... agtergrondsgeskiedenis van die kind word gekry byvoorbeeld oor die ontwikkeling van die kind, trauma wat die kind ervaar het en versorging van die kind ...” “... ouers kan lig werp op van die vrae wat tydens die ondersoekproses ontstaan ...”
	Onderhoude met kollaterale bronne	“... inligting kan gekontroleer word met die kind se versorger, die klinieksuster of eksterne maatskaplike werkers ...” “... is nodig om die geldigheid van die kind se inligting te toets ...”

4.12.1 Sub tema 1: Onderhoude

Die verskillende kategorieë en narratiewe van die deelnemers met betrekking tot die benutting van onderhoude word in tabel 4.18 uiteengesit.

(a) Kategorie: Onderhoude met die kind

Die kind se onvermoë om in slegs een onderhoud akkurate inligting oor die seksuele misbruik te verskaf, asook die kind se beperkte konsentrasievermoens, is as redes deur die deelnemers aangevoer waarom daar **meer as een onderhoud** met die kind nodig is. Die deelnemers se ondervinding stem ooreen met Cronch et al. (2006:202) se bevinding dat meer as een onderhoud met jong kinders gevoer moet word, vanweë hulle beperkte konsentrasievermoëns en ongemak om die seksuele misbruik aan ‘n vreemdeling te onthul.

(b) Kategorie: Onderhoude met die ouer (s) of voog (de) van die kind

Al die deelnemers het bevestig dat dit belangrik is om die ouers of voogde by die ondersoekproses te betrek om **agtergrondinligting** van die kind te verkry. Ook Wilson en

Powell (2001:28) beklemtoon die noodsaaklikheid daarvan om die kind se ouers by die ondersoekproses te betrek.

Hewitt (2012:123) en Carnes et al. (2001:237) verwys in hulle studies na die relevante inligting wat by die kind se ouer of voog verkry kan word deur onder meer antwoorde te soek op die volgende:

- Is die kind se ontwikkeling in lyn met sy ontwikkelings stadium?
- Ervaar die kind enige mediese probleme?
- Wat is die name van die kind se familie lede en versorgers?
- Watter seksuele inligting word aan die kind verskaf?
- Wat kan die moontlike motivering vir valse beweringe wees?

(c) Kategorie: Onderhoude met kollaterale bronne

Die inligting wat die kind tydens die assessering verskaf, kan ook 'n aanduiding gee van die kollaterale bronne wat by die ondersoekproses betrek moet word. Hierdie kollaterale bronne kan volgens Faller (2003:145) byvoorbeeld die kind se versorgers insluit.

Die meeste deelnemers identifiseer onder andere die kind se versorger, die klinieksuster en die eksterne maatskaplike werker as kollaterale bronne wat by die ondersoekproses betrek kan word. Die kollaterale bronne stel die forensiese maatskaplike werker in staat om die inligting wat van die kind verkry is, te **kontroleer** en die **geldigheid** van die kind se inligting te toets.

4.12.2 Sub-tema 2: Administratiewe aspekte

Skrywers soos Carnes (2001:5) beklemtoon dat daar tydens die forensiese ondersoek nie net op die kind se verklaring staatgemaak moet word nie. Rekords en die inligting ten opsigte van die mediese ondersoek, kan waardevolle inligting aan die forensiese maatskaplike werker verskaf. Die maniere waarop die administratiewe take deur die deelnemers uitgevoer word, word in tabel 4.19 weergegee.

Tabel 4.19: Die uitvoer van kernkomponente in forensiese ondersoek

Tema 9: Die uitvoer van kernkomponente in forensiese ondersoek		
Sub-tema 2	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Administratiewe aspekte	Nagaan van rekords	“... kliniekkarte, skoolrapporte en verslae van eksterne maatskaplike organisasies kan gebruik word om die kind beter te kan verstaan ...” “... kyk na die A1 verklaring in die dossier ...”
	Mediese ondersoek	“... kyk na die J88 wat deur die dokter voltooi is, maar ‘n gebrek aan beserings is nie ‘n aanduiding dat seksuele misbruik nie plaasgevind het nie ...” “... stem die beserings wat die dokter op die mediese verslag aangedui het oorreen met die inligting wat die kind onthul het ...”

(a) Kategorie: Nagaan van rekords

Tabel 4.18 toon dat die deelnemers die nagaan van rekords as ‘n onontbeerlike deel van die forensiese ondersoekproses beskou. Die deelnemers het verskeie dokumentasie geïdentifiseer, soos die kind se **kliniekkarte** en die **A1-verklaring** in die dossier, wat waardevolle inligting ten opsigte van die kind kan verskaf.

(b) Kategorie: Mediese rekords

Die meeste van die deelnemers bestudeer wel **die J88** (die mediese vorm wat deur die dokter voltooi word) en beskou die dokument as ‘n belangrike bron van inligting. Daarbenewens **kontroleer** die deelnemers ook die inligting op die J88 met die inligting wat van die kind verkry is. Volgens die deelnemers en die navorsingstudie van Kreston (2007), bied die J88 egter nie altyd ‘n ware beeld van die seksuele misbruik nie, aangesien voorskoolse kinders geneig is om nie die seksuele misbruik nie onmiddellik aan te meld nie. Daar sal derhalwe, ten spyte van die seksuele misbruik, geen **beserings** op die vorm aangetoon word nie.

4.12.3 Sub-tema 3: Sterk punte van die model

Die ondersoek na sterk en swakpunte van die model is in tabel 4.19 uiteengesit.

Tabel 4.20: Die uitvoer van kernkomponente in forensiese ondersoek

Tema 9: Die uitvoer van kernkomponente in forensiese ondersoek		
Sub-tema 3	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Sterk punte van die model	Holistiese perspektief	“... kan holisties kyk na die kind met ander woorde na die kind in sy totaliteit ...” “... die kind se familie en ander professionele persone kan waardevolle inligting verskaf in die ondersoekproses ...”
	Alternatiewe hipoteses	“... skep geleentheid vir alternatiewe hipotese en hoewel kind se inligting belangrik is, is dit nie die enigste bron van inligting ...” “... verskillende hipoteses word getoets voordat ‘n opinie gevorm word ...”
Swak punte van die model	Tyd	“... dit kan baie tyd in beslag neem ...” “... dit is ‘n tydrowende proses; veral as daar met ander professionele persone konsulteer moet word ...”

(a) Kategorie: Holistiese perspektief

Faller (2007:42) beklemtoon dat die kind tydens die ondersoekproses nie die enigste bron van inligting behoort te wees nie. Driekwart van die deelnemers ondersteun hierdie stelling en noem tydens die onderhoud dat dit belangrik is om die kind se **familie** en ander **professionele persone** in die ondersoekproses te betrek. Ook APSAC (2012:7) het gewys op die voordeel om met ander professionele persone te konsulteer.

(b) Kategorie: Alternatiewe hipoteses

Faller (2007:6) beveel aan dat verskeie hipoteses ondersoek moet word, voordat daar tot ‘n gevolgtrekking gekom kan word en ‘n opinie oor die seksuele misbruik verskaf kan word. Al die deelnemers stem saam met hierdie stelling dat dit belangrik is om **verskeie hipoteses** te toets, voordat die forensiese maatskaplike werker ‘n opinie kan vorm.

4.12.4 Sub-tema 3: Swak punte van die model

(a) Kategorie: Tyd

Volgens al die deelnemers is die ondersoekproses **tydrowend**, veral wanneer daar met ander professionele persone gekonsulteer moet word.

Ter samevatting is dit dus duidelik dat die model oor sterk en swak punte beskik en dat dit tydens die forensiese ondersoekproses in gedagte gehou moet word.

4.13 TEMA 10: INTERVENSIEPROSES

Die intervensieproses kan in verskillende fases verdeel word met spesifieke take wat in elke fase uitgevoer word. In afdeling 5 van die data-insamelingsinstrument is daar na hierdie fases verwys en spesifieke vrae is in elke fase aan die deelnemers gestel.

Tabel 4.21 fokus op die take wat in die beginfase uitgevoer word. Die kategorieë en narratiewe van die deelnemers word vervolgens bespreek.

4.13.1 Sub-tema: Beginfase

Die beginfase is die eerste fase in die intervensieproses.

Tabel 4.21: Take wat uitgevoer word

Tema 10: Take wat uitgevoer word		
Sub-tema 1	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Beginfase	Verhoudingsbou	“... verhoudingsbou om die kind se vertroue te bekom en die onthullingsproses te vergemaklik ...” “... die kind word op haar gemak gestel , die doel van die onderhoud word verduidelik ...”
	Kognitiewe assessering	“... doen kognitiewe assessering om te bepaal wat is die algemene vermoëns van die kind, kan die kind byvoorbeeld vir jou ‘n storie vertel ...’ ” “... evalueer die kind se verbale vermoëns : kan sy tel, kleure onderskei, het sy begrip van tyd ...”
	Bevoegdheidsassessering	“... kan kind onderskei tussen reg en verkeerd ...’ ” “... is die kind instaat om die seksuele misbruik te herroep en kan hul verbaal inligting gee oor die seksuele misbruik ...”

(a) Kategorie: Verhoudingsbou

Die belangrikheid van verhoudingsbou is deur verskeie van die deelnemers genoem. Die meeste deelnemers beklemtoon dat dit belangrik is om die kind se **vertroue** te wen, aangesien dit die onthullingsproses kan vergemaklik. Volgens sommige deelnemers is dit ook belangrik om die kind op haar/sy **gemak te stel** en die doel van die onderhoud te verduidelik. Ook Faller (2007) wys daarop dat kinders beter saamwerk as hulle weet wat die doel van die onderhoud is.

Roberts et al. (2007:189) glo dat verhoudingsbou baie belangrik is om angstigheid by die kind te verminder en sodoende meer akkurate inligting te bekom.

(b) Kategorie: Kognitiewe assessering

Walker (2002:165) beveel aan dat kennis ten opsigte van die kind se kognitiewe en algemene ontwikkeling belangrik is en in hierdie stadium geëvalueer moet word. Tydens die forensiese ondersoek behoort die kind se kognitiewe ontwikkeling in gedagte gehou te word, aangesien dit ‘n invloed het op die kind se vermoë om inligting ten opsigte van die seksuele misbruik wat hul ervaar het, te verskaf (Persona et al., 2005:84).

Verskeie deelnemers het verduidelik dat hulle tydens hierdie fase die algemene vermoëns van die kind evalueer, byvoorbeeld die kind se vermoë om 'n **storie te vertel**. Die deelnemers meld dat hulle onder andere die kind se **verbale vermoëns** evalueer, vasstel of die kind kan tel, asook toets of die kind 'n begrip van tyd het.

Dit is soms noodsaaklik dat die forensiese maatskaplike werker na afhandeling van die kognitiewe evaluering van die kind, sekere aanpassings moet maak om die kind se unieke vermoëns te akkommodeer ten einde akkurate inligting by die kind te verkry. Die kognitiewe vermoë van die kind verskaf derhalwe 'n raamwerk vir die manier waarop vrae aan die kind gestel moet word.

(c) **Kategorie: Bevoegdheidsassessering**

'n Kind moet oor die vermoë beskik om tussen **reg en verkeerd te onderskei**, voordat hul in die hof kan getuig. Al die deelnemers het bevoegdheidsassessering as 'n belangrike element in die beginfase van die intervensieproses aangedui. Volgens die deelnemers fokus hulle tydens die bevoegdheidsassessering op die kind se vermoë om te onderskei tussen **reg en verkeerd te onderskei**, asook op die kind se vermoë om die **inligting te herroep** en hierdie inligting oor die seksuele misbruik, verbaal te verskaf.

Volgens Coneell (2009:460) dra die bevoegdheidsassessering daartoe by dat dit die kinders meer geneigd is om die waarheid te vertel.

4.13.2 Sub-tema 2: Inligtinginsamelingsfase

Spesifieke hulpmiddels kan tydens die inligtinginsamelingsfase gebruik word om inligting van die voorskoolse kind te verkry. Die manier waarop deelnemers hierdie hulpmiddels gebruik is, in tabel 4.22 uiteengesit.

Tabel 4.22: Take wat uitgevoer word

Tema 10: Take wat uitgevoer word		
Sub-tema 2	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Inligtinginsamelingsfase	Tekeninge	<p>“... om te bepaal kan die kind onderskei tussen seuns en dogters ...”</p> <p>“... ken die kind sy verskillende liggaamsdele, wat is die terminologie wat die kind gebruik om veral die privaatdele te beskryf ...”</p>
	Speelgoed	<p>“... gebruik byvoorbeeld blokkies in kognitiewe assessering om vas te stel kan kind tel, kleure onderskei ...”</p> <p>“... gebruik byvoorbeeld ‘n bal om te bepaal weet die kind wat is bo-op, voor, agter, onder ...”</p>
	Anatomiese poppe	<p>“... word gebruik wanneer die kind klaar ‘n verbale onthulling gemaak het ...”</p> <p>“... kind demonstreer met die poppe en haar verbale onthulling word kontroleer ...”</p>

(a) Kategorie: Tekeninge

Al die deelnemers het die waarde van tekeninge beklemtoon en het aangedui dat hulle tekeninge gebruik om te bepaal of die kind kan **onderskei tussen seuns en dogters**, asook wat die kind se benaming vir die **verskillende liggaamsdele** (veral privaat dele) is. Dit is volgens die deelnemers belangrik dat die forensiese maatskaplike werker seker moet maak wat die **terminologie** is wat die kind byvoorbeeld vir die privaat dele gebruik, sodat die forensiese maatskaplike werker dieselfde woorde tydens die assesseringsonderhoude kan gebruik.

Ook Kuehnle en Conell (2009:379) verwys na die belangrike rol wat tekeninge in die assesseringsproses vervul, aangesien dit kan help om die terminologie wat die kind vir verskeie liggaamsdele gebruik, te identifiseer.

(b) Kategorie: Speelgoed

APSAC (2012:15) wys daarop dat hulpmiddels soos speelgoed wat in die forensiese ondersoekproses aangewend word, ‘n spesifieke doel moet dien. Die deelnemers toon aan dat hulle in die beginfase tydens die **kognitiewe assessering** van speelgoed gebruik maak om die

kind se kognitiewe vermoëns te evalueer. Die kind se vermoë om te tel, kleure te onderskei, sowel as hulle begrip van verskeie voorsetsels word onder andere geëvalueer.

(c) Kategorie: Anatomiese poppe

Walker (2002:168) beklemtoon dat anatomiese poppe slegs aangewend moet word wanneer die kind reeds die inligting ten opsigte van die seksuele misbruik onthul het. Die kind gebruik hierdie poppe om die inligting te verduidelik en te demonstreer wat met haar/hom gebeur het.

Die meeste deelnemers meld dat hulle soms wel na die kind se **verbale onthulling** van anatomiese poppe gebruik maak. Omdat die kind met behulp van die poppe **demonstreer** wat tydens die seksuele misbruik gebeur het, stel dit die forensiese maatskaplike werker in staat om die kind se verbale onthulling te kontroleer.

4.13.3 Sub-tema 3: Afsluitingsfase

Die afsluitingsfase is die laaste fase in die intervensieproses. Die deelnemers verwys in tabel 4.23 na take wat gedurende hierdie fase uitgevoer word.

Tabel 4.23: Take wat uitgevoer word

Tema 10: Take wat uitgevoer word		
Sub-tema 3	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Afsluitingsfase	Samevatting	<p>“... bedank kind vir haar samewerking ...”</p> <p>“... gee haar geleentheid om vrae te vra ...”</p> <p>“... verduidelik die verdere verloop van die proses ...”</p>

(a) Kategorie: Samevatting

Die forensiese maatskaplike werker gee tydens die fase ‘n samevatting van wat tydens die intervensieproses bespreek is (Wilson & Powell, 2001:67).

APSAC (2012:20) verwys ook na die onderskeie take wat tydens die afsluitingsfase aandag moet geniet. Die deelnemers bevestig dat hulle onder andere die kind die geleentheid gee **om vrae te vra**, die kind **bedank** vir haar/sy samewerking en dat hulle die **verdere verloop** van die proses verduidelik.

4.14 TEMA 11: VERSLAGSKRYWING

4.14.1 Sub-tema 1: Verslagskrywing as deel van die forensiese maatskaplike werker se verantwoordelikhede

Verslagskrywing as deel van die forensiese maatskaplike werker se verantwoordelikhede word in twee kategorieë verdeel, naamlik die produk van ondersoek en die kommunikasie van ondersoek. Hierdie kategorieë saam met die narratiewe van die deelnemers word vervolgens bespreek.

Tabel 4.24: Verslagskrywing

Tema 11: Verslagskrywing		
Sub-tema 1	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Verslagskrywing as deel van die forensiese maatskaplike werker se verantwoordelikhede	Produk van ondersoek	“... verslagskrywing is die finale produk van die forensiese maatskaplike werker ...” “... die verslag gee ‘n oorsig van die forensiese ondersoek proses ...”
	Kommunikasie van ondersoek	“... die verslag word gebruik om die assesseringsproses en opinie te kommunikeer ...” “... die inligting wat bekom is, word in die vorm van ‘n verslag aan die hof verskaf ...”

(a) Kategorie: Produk van ondersoek

Volgens Carstens (2006:13) is dit belangrik dat ‘n goeie verslag gelewer moet word waarin ook ‘n analise van die feite gegee moet word. Daarna kan ‘n gevolgtrekking gemaak word en ‘n opinie gegee word.

Die deelnemers beskou die verslag as die **finale produk** van die forensiese maatskaplike werker wat terselfdertyd ‘n **oorsig** van die forensiese ondersoekproses gee.

(b) Kategorie: Kommunikasie van ondersoek

Die verslag word ook as ‘n **kommunikasie middel** beskou. Sommige deelnemers meld dat die verslag gebruik word om die assesseringsproses, asook die inligting wat bekom is aan belanghebbendes te **kommunikeer** en **aan die hof te verskaf**.

Die verslag van die forensiese maatskaplike werker is ‘n belangrike bron van inligting wat die hof kan help om ‘n ingeligte besluit te maak.

4.15 TEMA 12: DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKER AS DESKUNDIGE GETUIE

Getuienislewering is die laaste fase van die forensiese ondersoekproses.

Tabel 4.25: Die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie

Tema 12: Die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie		
Sub-temas	Kategorie	Narratiewe van deelnemers
Redes waarom die forensiese maatskaplike werker versoek kan word om as deskundige op te tree in die hof	Benodig inligting van die kind	“... om die kind se dinamiek aan die hof te verduidelik ...” “... soms is dit nodig om aspekte soos grooming (voorbereidingsproses) aan die hof te verduidelik ...”
Die doel van getuienislewering van die forensiese maatskaplike werker	Besluitneming	“... om die hof te help om ingeligte besluite te neem ...” “... al die feite word aan die hof voorgelê sodat hul ‘n ingeligte besluit kan neem ...”

4.15.1 Sub-tema 1: Redes waarom die forensiese maatskaplike werker versoek kan word om as deskundige in die hof op te tree

(a) Kategorie: Benodig inligting van die kind

Die deelnemers het verskeie redes ter **verduideliking** aangevoer, byvoorbeeld om die voorbereidingsproses te verduidelik, waarom hulle as deskundiges in die hof optree. Die bevinding stem ooreen met Faller (2007:4) se opinie waarom die forensiese maatskaplike werker versoek kan word, om as deskundige by die hof op te tree.

4.15.2 Sub-tema 2: Die doel van getuienislewering van die forensiese maatskaplike werker

(a) Kategorie: Besluitneming

Al die deelnemers wys daarop dat hulle feite insamel en aan die hof voorlê, sodat die hof in staat kan wees om 'n ingeligte **besluit** te neem. Die deelnemers se menings ten opsigte van die doel van getuienislewering stem ooreen met die bevinding van Spies (2006:191) dat die inligting wat verskaf word, deur die hof gebruik word om 'n ingeligte besluit te kan neem.

4.16 SAMEVATTING

Die empiriese hoofstuk het daarop gefokus om die verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker in die SAPD ten opsigte van die ondersoek van voorskoolse kinders, te identifiseer.

Die inligting wat van die deelnemers verkry is, tesame met die literatuurstudie gaan aangewend word om gevolgtrekkings en aanbevelings te maak. Hierdie gevolgtrekkings en aanbevelings sal in die laaste hoofstuk aandag geniet.

HOOFSTUK 5

GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

5.1 INLEIDING

Die dinamika van die voorskoolse kind wat seksueel misbruik is, is kompleks en word beïnvloed deur die ontwikkelingsfase waarin die kind is. Ook Crosson-Tower (2015) wys daarop dat “ the dynamics of child sexual abuse are complex and call for careful intervention and assessment”. Die studie het verskeie uitdagings geïdentifiseer wat as gevolg van die ontwikkelingsstadium van die voorskoolse kind tydens die forensiese ondersoek van die voorskoolse kind in gedagte gehou moet word.

Hierdie studie poog om die verantwoordelikheid van die forensiese maatskaplike werker in diens van die SAPD ten opsigte van die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders, te bepaal. Om hierdie doel te bereik, is sekere doelwitte vir die studie wat uitgevoer en bereik moes word, geïdentifiseer. Hierdie doelwitte is soos volg in die studie se onderskeie hoofstukke aangespreek:

- Hoofstuk 1 het ‘n oriënterende inleiding tot die studie verskaf. In hierdie hoofstuk is die rasionaal vir die studie verduidelik; die probleemstelling en fokus van die studie is bespreek; kernkonsepte gedefinieer; die navorsingsmetode bespreek; en die hoofstukuiteensetting van die studie is voorgelê.
- Hoofstuk 2 het nie net op die ontwikkelingsfase van die voorskoolse kind gefokus nie, maar ook op die aard en gevolge van seksuele misbruik by die voorskoolse kind om groter begrip vir die voorskoolse kind te verseker.
- Hoofstuk 3 het aandag gegee aan die verantwoordelikheid van die forensiese maatskaplike werker in die SAPD ten opsigte van voorskoolse kinders wat seksueel misbruik is.
- Hoofstuk 4 het die bevindinge van die empiriese studie weergegee. Inligting wat van die forensiese maatskaplike werkers verkry is, is verwerk, geanaliseer en met literatuur vergelyk.

- In hierdie hoofstuk, hoofstuk 5, sal op die laaste doelwit van die studie gefokus word, naamlik om na aanleiding van die studie se bevindinge, die nodige gevolgtrekkings en aanbevelings te maak.

Daar gaan vervolgens, voordat die studie se gevolgtrekkings en aanbevelings bespreek word, eers weer na die navorsingsmetode verwys word. Dit is belangrik om die navorsingsmetode in gedagte te hou, aangesien dit die konteks vorm waarbinne die gevolgtrekkings en aanbevelings van die studie, geïnterpreteer moet word.

5.2 OORSIG VAN DIE NAVORSINGSMETODE

Daar is in die studie van 'n kwalitatiewe benadering, asook verkennende en beskrywende navorsingsontwerp gebruik gemaak. 'n Omvattende literatuurstudie is gedoen, waarna 'n doelbewuste steekproef gebruik is om twaalf deelnemers by die studie te betrek. Die teikengroep was Afrikaanssprekende forensiese maatskaplike werkers in diens van die SAPD.

'n Semi-gestruktureerde onderhoudskedule is tydens die individuele onderhoude met die deelnemers gebruik en het as die data-insamelingsinstrument gedien. 'n Loodsstudie is vooraf met twee (2) deelnemers uitgevoer om die datainsamelingsinstrument te toets, voordat die empiriese ondersoek gedoen is. Die onderhoude met die deelnemers is op band opgeneem en getranskribeer.

Die inligting wat tydens die onderhoude bekom is, is ontleed deur temas, sub-temas en kategorieë te bepaal. Bevindinge is in tabelle weergegee.

5.3 GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

Die doelwit van hierdie hoofstuk is om gevolgtrekkings en aanbevelings te maak. Die gevolgtrekkings en aanbevelings sal op die literatuurstudie, asook die bevindinge van die empiriese ondersoek, gebaseer word. Dieselfde hoofstukitleg van hoofstuk 4 sal gebruik word.

Vervolgens word daar eers na die profiel van die deelnemers verwys.

5.3.1 Profiel van die deelnemers

Die profiel van die deelnemers het die werkservaring van die deelnemers, asook hulle kwalifikasies in maatskaplike werk ingesluit.

5.3.1.1 *Gevolgtrekkings: Werkservaring van die deelnemers*

Vanuit die deelnemers se profiel word die volgende gevolgtrekking gemaak:

- Al twaalf die deelnemers beskik oor uitgebreide werkservaring van tussen 9 en 12 jaar in die SAPD.
- Deelnemers se kwalifikasies het gewissel van ‘n Diploma in Maatskaplike Werk (1), B (Maatskaplike Werk) (3), B Diac (Maatskaplike Werk) (2) tot MA Maatskaplike Werk (4), M (Forensiese Praktyk) (2).
- Dit blyk derhalwe dat die deelnemers oor die ervaring en kwalifikasies beskik om forensiese ondersoeke in die SAPD te doen.

5.3.1.2 *Aanbeveling: Werkservaring van die deelnemers*

Daar word aanbeveel:

- dat maatskaplike werkers wat in die SAPD aangestel word om forensiese ondersoeke te doen, oor die nodige werkservaring en kwalifikasies moet beskik.

5.3.2 Tema 1: Kwalifikasies en ervaring van maatskaplike werkers in die SAPD

Forensiese maatskaplike werk is ‘n nuwe spesialiteitsveld wat besig is om in Suid-Afrika te ontwikkel. Die deelnemers is versoek om aan te dui oor watter kwalifikasies en ervaring maatskaplike werkers wat forensiese ondersoeke doen, moet beskik.

5.3.2.1 *Gevolgtrekkings: Kwalifikasie en ervaring*

Daar word tot die volgende gevolgtrekkings gekom:

- ‘n **Voorgraadse kwalifikasie** in maatskaplike werk is ‘n basiese vereiste om forensiese maatskaplike werk te doen.
- ‘n **Nagraadse kwalifikasie** word ook aanbeveel.
- Die bywoon van **kursusse** is noodsaaklik om maatskaplike werkers se kennis binne hierdie spesialiteitsveld uit te brei en vaardighede op te skerp.
- Maatskaplike werkers moet oor die **ondervinding** van **3-5 jaar** in kinderbeskermingswerk beskik, voordat hulle forensiese ondersoeke kan doen.

5.3.2.2 *Aanbevelings: Kwalifikasies en ervaring*

Daar word aanbeveel:

- dat die forensiese maatskaplike werkers by opleidingsgeleentheid moet inskakel, soos **kursusse** ten einde hul kennis uit te brei en vaardighede verder te ontwikkel; en
- dat maatskaplike werkers eers oor die nodige **ondervinding**, verkieslik **3-5 jaar** in kinderbeskermingswerk moet beskik, voordat hulle by forensiese ondersoek betrokke raak.

5.3.3 **Tema 2: Die betrokkenheid van maatskaplike werkers by forensiese ondersoek van voorskoolse kinders**

Die studie het ook die betrokkenheid van forensiese maatskaplike werkers by die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders, ondersoek. Daar is vier kategorieë wat verband hou met forensiese ondersoek, naamlik, **assessering, verslagskrywing, getuienislewering en afneem van verklarings**.

5.3.3.1 *Gevolgtrekkings: Betrokkenheid van die forensiese maatskaplike werkers by die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders*

Die gevolgtrekking word gemaak:

- dat die forensiese maatskaplike werkers se verantwoordelikhede by 'n forensiese ondersoek die volgende insluit: **assessering, verslagskrywing en getuienislewering**; en
- dat sommige deelnemers tydens forensiese ondersoek ook hulp verleen met die neem van **verklarings**.

5.3.3.2 *Aanbevelings: Betrokkenheid van die forensiese maatskaplike werkers by die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders*

Daar word aanbeveel:

- dat forensiese ondersoek by voorskoolse kinders waarby forensiese maatskaplike werkers in die SAPD betrokke is, assessering, verslagskrywing, getuienislewering moet insluit, asook hulp verleen met die afneem van verklarings; en

- dat forensiese maatskaplike werkers voortdurend blootgestel moet word aan toepaslike opleiding om hulle vaardighede te ontwikkel ten einde hulle verantwoordelikhede in die forensiese ondersoekproses na te kom.

5.3.4 Tema 3: Die ontwikkelingstadium van die voorskoolse kind

Daar is bevind dat die kognitiewe ontwikkeling, taalontwikkeling en morele ontwikkeling van die voorskoolse kind haar/sy vermoë om inligting te verskaf, kan beïnvloed.

5.3.4.1 *Gevolgtrekkings: Die ontwikkelingstadium van die voorskoolse kind*

Daar word tot die gevolgtrekking gekom:

- dat die voorskoolse kind nie oor die vaardigheid beskik om aan te dui **wanneer** (datum) of **watter tyd** (hoe laat) 'n insident plaasgevind het nie (kognitiewe ontwikkeling);
- dat die voorskoolse kind nie in staat is om inligting ten opsigte van seksuele misbruik in **kronologiese volgorde** te verskaf nie (taalontwikkeling);
- dat die **beperkte woordeskat** van die voorskoolse kind, asook die kind se onvermoë om te verwoord wat met haar/hom gebeur het, die kind se vermoë om inligting oor die seksuele misbruik te verskaf, beïnvloed (taalontwikkeling);
- dat voorskoolse kinders dikwels met behulp van **manipulasie** by seksuele aktiwiteite betrek word, juis omdat die oortreder die kind oortuig dat die seksuele misbruik 'n speletjie is (morele ontwikkeling); en
- dat die voorskoolse kind nie **tussen waarheid en leuens kan onderskei** nie en daartoe aanleiding gee dat sommige rolspelers die kind as 'n ongeloofwaardige getuie beskou. (morele ontwikkeling).

5.3.4.2 *Aanbeveling: Die ontwikkelingstadium van die voorskoolse kind*

Daar word aanbeveel:

- dat forensiese maatskaplike werkers kennis moet neem van die voorskoolse kind se kognitiewe ontwikkeling, taalontwikkeling en morele ontwikkeling, aangesien die ontwikkelingstadium waarin die kind is, 'n impak op die kind se verstaan van die seksuele misbruik en die wyse waarop die kind inligting ten opsigte van die seksuele misbruik kommunikeer;

- dat forensiese maatskaplike werkers deur middel van literatuurstudie op hoogte moet bly van die nuutste navorsing met betrekking tot die invloed wat die ontwikkelings stadium van die voorskoolse kind op die kind se vermoë om inligting te verskaf, het.

5.3.5 Tema 4: Vorme van seksuele misbruik

Die studie wou vasstel wat die voorkoms is van die verskillende vorme van seksuele misbruik wat na die forensiese maatskaplike werker, verwys word. Drie vorme van seksuele misbruik is geïdentifiseer, naamlik seksuele misbruik sonder fisiese kontak, seksuele misbruik waar kontak plaasvind en seksuele eksploitasie.

5.3.5.1 *Gevolgtrekking: Vorme van seksuele misbruik*

Die gevolgtrekkings is:

- dat seksuele misbruik sonder fisiese kontak die **minste** na die forensiese maatskaplike werkers verwys word;
- dat seksuele misbruik sonder fisiese kontak dikwels deur oortreders gebruik word om die kind **voor te berei vir latere seksuele misbruik**;
- dat seksuele misbruik waar kontak plaasvind, byvoorbeeld seksuele aanranding en verkragting, die **meeste** na forensiese maatskaplike werkers verwys word;
- dat seksuele eksploitasie word **minimaal** na forensiese maatskaplike werkers verwys word; en
- dat kinders seksueel **geëksploiteer word** deur in hulle **basiese behoeftes** in ruil vir seks te voorsien.

5.3.5.2 *Aanbeveling: Vorme van seksuele misbruik*

Daar word aanbeveel:

- dat forensiese maatskaplike werkers oor kennis van die verskillende vorme van seksuele misbruik moet beskik wanneer hulle by die ondersoekproses betrokke is.

5.3.6 Tema 5: Indikatore van seksuele misbruik

Die indikatore van seksuele misbruik, naamlik fisiese indikatore, emosionele indikatore en gedragsindikatore moet deur die forensiese maatskaplike werker in ag geneem word wanneer sy/hy forensiese ondersoeke doen.

5.3.6.1 *Gevolgtrekking: Indikatore van seksuele misbruik*

Die volgende gevolgtrekkings word gemaak, naamlik:

- dat die teenwoordigheid van fisiese indikatore gebruik kan word om die inligting wat van die kind verkry word, te **substansieer**;
- dat die **afwesigheid** van fisiese tekens, nie beteken dat die kind nie aan seksuele misbruik blootgestel was nie;
- dat die gebrek aan **waarneembare fisiese beserings** by die voorskoolse kind toegeskryf kan word daaraan dat die seksuele misbruik nie **onmiddellik onthul** word nie;
- dat **kollaterale bronne** en **betekenisvolle persone** by die forensiese ondersoekproses betrek moet word, aangesien hulle waardevolle insette ten opsigte van die kind se gedrag kan verskaf;
- dat die inligting deur **ouers** ten opsigte van die gedragsverandering by die kind, moontlik 'n **aanduiding** kan gee van wanneer die seksuele misbruik plaasgevind het;
- dat enige gedragsverandering by kinders **versigtigheid gëevalueer** moet word, aangesien daar verskeie faktore is wat aanleiding daartoe kan gee dat 'n kind se gedrag kan verander;
- dat die voorkoms van seksuele spel dikwels die **eerste gedragsindikator** is dat die kind aan seksuele misbruik blootgestel was; en
- dat **ontoepaslike seksuele kennis** by die voorskoolse kind 'n indikator van seksuele misbruik kan wees.

5.3.6.2 *Aanbeveling: Indikatore van seksuele misbruik*

Daar word aanbeveel:

- dat forensiese maatskaplike werkers kennis moet dra van die indikatore van seksuele misbruik en dit tydens die forensiese ondersoek in gedagte moet hou, aangesien

waardevolle inligting sodoende met betrekking tot die seksuele misbruik bekom kan word; en

- dat rolspelers soos skole en kerke moet fokus op bewusmakingsprogramme wat die indikatore van seksuele misbruik by die voorskoolse kind aan die gemeenskap verduidelik.

5.3.7 Tema 6: Faktore wat die risiko van kinders verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word

Verskeie faktore is geïdentifiseer wat die moontlikheid dat kinders aan seksuele misbruik blootgestel kan word, verhoog.

5.3.7.1 *Gevolgtrekkings: Faktore wat die risiko van kinders verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word*

Daar word tot die gevolgtrekking gekom dat:

- die **jong ouderdom** van 'n kind haar/sy risiko verhoog om 'n slagoffer van seksuele misbruik te word, vanweë die kind se **onvermoë om inligting oor die seksuele misbruik te verskaf**;
- die risiko om seksueel misbruik te word, hoër is by kinders met 'n **gestremdheid** of met 'n **mediese probleem**, omdat hierdie kinders dikwels **probleme het om te kommunikeer**;
- meer **meisies** as **seuns** aan seksuele misbruik blootgestel word;
- gesinsverbrotte kinders wat daartoe aanleiding gee dat daar **slegs een** ouer is wat 'n kind versorg, die risiko van 'n kind om seksueel misbruik te word, verhoog;
- die **kind se weerloosheid** verhoog kan word vanweë gebrekkige verhoudinge binne die gesin;
- **alkohol- en dwelmmisbruik** by ouers 'n risikofaktor kan wees;
- **siektetoestande** by ouers soos depressie, daartoe aanleiding kan gee dat die **gebrek aan toesig** oor hulle kinders die kinders se weerloosheid verhoog;
- **armoede** daartoe kan bydra dat die kind **gemanipuleer** word om deel te neem aan seksuele aktiwiteite; en
- kinders se risiko om slagoffers van seksuele misbruik te wees, hoër is in gebiede soos **plakkerskampe**, waar baie **maatskaplike probleme** voorkom.

5.3.7.2 *Aanbeveling: Faktore wat die risiko van kinders verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word*

Daar word aanbeveel:

- dat forensiese maatskaplike werkers kennis moet dra van die risikofaktore soos genoem by die bostaande gevolgtrekkings en die rol wat dit by die seksuele misbruik van voorskoolse kinders speel.
- dat nie-regeringsorganisasies en kerke kan help om die risikofaktore wat kinders vir seksuele misbruik weerloos maak, aan hulle gemeenskap bekend te stel, en waar moontlik voorkomings-en bewusmakingsprogramme saam te stel om hierdie kinders te beskerm en hulle selfs daarby betrek.

5.3.8 **Tema 7: Die rol van wetgewing in die aanmelding van kinders wat seksueel misbruik is**

Die rol van wetgewing in die aanmelding van kinders wat seksueel misbruik is, is ondersoek.

5.3.8.1 *Gevolgtrekking: Wetgewing in die aanmelding van kinders wat seksueel misbruik is*

Daar word tot die gevolgtrekking gekom:

- dat die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007 die **basis is** op grond waarvan sake van seksuele misbruik aangemeld word;
- dat die Wet op die Voorkoming van Gesinsgeweld, Wet 133 van 1993 die geleentheid bied dat aansoek om 'n **beskermingsbevel**, ter beskerming van die kind, gedoen kan word; en
- dat indien die kind ter beveiliging uit sy/haar ouers of voog se sorg verwyder moet word, **statutêre ingryping** in terme van die Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2005, kan geskied.

5.3.8.2 *Aanbeveling: Wetgewing in die aanmelding van kinders wat seksueel misbruik is*

Daar word aanbeveel:

- dat die forensiese maatskaplike werkers van al die wetgewing met hulle spesifieke funksies, soos in die bostaande gevolgtrekkings genoem, kennis moet dra en die forensiese ondersoek proses daarvolgens moet doen;
- dat die forensiese maatskaplike werker kennis moet neem van die Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007, wat die **verskillende tipes seksuele misdrywe** waaraan die kind blootgestel kan word omskryf, aangesien dit 'n rol speel in die vervolging van die oortreder;
- dat die forensiese maatskaplike werker gedurende die ondersoekproses die Wet op die Voorkoming van Gesinsgeweld, Wet 133 van 1993, in gedagte moet hou, omdat die Wet dit moontlik maak dat aansoek gedoen kan word om 'n **beskermingsbevel** ten einde die kind te beskerm; en
- dat die forensiese maatskaplike werker kennis moet neem van die Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2007, aangesien hierdie wetgewing van krag kan word, indien **statutêre ingryping** noodsaaklik is om die kind te beskerm.

5.3.9 Tema 8: Redes vir die verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek

Die studie het die verskeie redes waarom kinders vir forensiese ondersoek verwys kan word, ondersoek.

5.3.9.1 *Gevolgtrekking: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek*

Daar word tot die gevolgtrekking gekom:

- dat die voorskoolse kind is nie 'n **maklike kind** is om te ondervra nie en dat **trauma**, sowel as **vrees**, 'n impak op die kind se vermoë om te kommunikeer, kan hê;
- dat **teenstrydighede in 'n kind se verklaring** daartoe aanleiding kan gee dat die kind vir forensiese ondersoek verwys moet word, aangesien hierdie teenstrydighede uitgesorteer moet word;
- dat die kind se **vermoë om te getuig**, geëvalueer moet word en **deel van die forensiese ondersoekproses moet wees**; en
- dat forensiese maatskaplike werkers in die SAPD **wel gekontak** word om in die hof te getuig, maar dat **hul onderbenut** word.

5.3.9.2 *Aanbeveling: Redes vir verwysing van voorskoolse kinders vir forensiese ondersoek*

Daar word aanbeveel:

- dat forensiese maatskaplike werkers by die forensiese ondersoekproses van kinders wat aan seksuele misbruik blootgestel was, betrek moet word, aangesien hulle 'n waardevolle rol kan vertolk; en
- dat forensiese maatskaplike werkers met die howe moet skakel om hulle rol en verantwoordelikhede te verduidelik, ten einde die geleentheid gebied te word om meer in die hof te getuig.

5.3.10 Tema 9: Omvattende ondersoekmodel

Deelnemers is in die studie versoek om aan te dui hoe hulle die kernkomponente van die omvattende ondersoekmodel, uitvoer. Gevolgtrekkinge en aanbevelings hieroor sal volgende aangebied word.

5.3.10.1 *Gevolgtrekking: Omvattende ondersoekmodel*

Die gevolgtrekking word gemaak:

- dat **meer as een onderhoud** met die kind nodig is, as gevolg van die kind se onvermoë om tydens een onderhoud akkurate inligting oor die seksuele misbruik te verskaf;
- dat die kind se ouers of voogde by die ondersoekproses betrek moet word, aangesien hulle waardevolle **agtergronds inligting** met betrekking tot die kind kan verskaf;
- dat kollaterale bronne die forensiese maatskaplike werker in staat stel om die inligting wat van die kind verkry is, te **kontroleer** en die **geldigheid** van die kind se inligting te toets;
- dat verskeie dokumentasie, soos die kind se **kliniekkaart** en die **A1-verklaring**, waardevolle inligting tydens die forensiese ondersoekproses kan verskaf;
- dat die **J88** bestudeer word en **gekontroleer** word met die inligting ten opsigte van die seksuele misbruik wat van die kind verkry word;
- dat dit een van die sterk punte van die model is dat verskeie **hipoteses getoets** word, voordat die forensiese maatskaplike werker 'n opinie vorm; en
- dat dit 'n swak punt van die model is dat die ondersoekproses baie **tydrowend** is.

5.3.10.2 *Aanbeveling: Omvattende ondersoekmodel*

Daar word aanbeveel dat:

- dat forensiese maatskaplike werkers in die SAPD die omvattende ondersoekmodel in die forensiese ondersoekproses moet gebruik, aangesien dit 'n raamwerk bied waarbinne die forensiese ondersoekproses kan plaasvind; en
- dat die supervisors tydens supervisie en konsultasie leiding aan forensiese maatskaplike werkers moet gee rakende die gebruik van die omvattende ondersoekmodel in die forensiese ondersoekproses.

5.3.11 **Tema 10: Intervensieproseses**

In die studie is ondersoek ingestel na die wyse waarop die verskeie fases in die intervensieproseses, naamlik die beginfase, inligtinginsamelingsfase en die afsluitingsfase deur die forensiese maatskaplike werkers uitgevoer word.

5.3.11.1 *Gevolgtrekking: Intervensieproseses*

Daar word tot die gevolgtrekking gekom:

- dat dit in die beginfase belangrik is om die **vertroue** van die kind te bekom en die kind op haar/sy **gemak te stel**;
- dat die kind se **verbale vermoëns** geëvalueer word en onder andere vasgestel word of die kind in staat is om 'n **storie te vertel**;
- dat daar tydens die bevoegdheidsassessering van die kind bepaal word of die kind tussen **reg en verkeerd kan onderskei** en wat die kind se vermoë is om inligting te herroep;
- dat tekeninge aangewend word om te bepaal of die kind tussen **seuns en dogters** kan onderskei en in staat is om die **verskillende liggaamsdele** te identifiseer, asook om die **terminologie** wat die kind vir liggaamsdele soos privaat dele gebruik, te bepaal;
- dat speelgoed tydens die **kognitiewe assessering** van die kind aangewend kan word;
- dat anatomiese poppe gebruik word nadat die kind 'n **verbale onthulling** gemaak het, om te **demonstreer** wat tydens die seksuele misbruik gebeur het; en
- dat die kind in die afsluitingsfase geleentheid kry om **vrae te vra**, ook **bedank** word vir haar/sy samewerking en dat die **verdere verloop** van die proses verduidelik word.

5.3.11.2 *Aanbeveling: Intervensieproses*

Daar word aanbeveel:

- dat die forensiese maatskaplike werker spesifieke take in elke fase van die intervensieproses moet uitvoer ten einde inligting oor die seksuele misbruik te bekom.

5.3.12 **Tema 11: Verslagskrywing**

Forensiese maatskaplike werkers is in die studie versoek om aan te dui hoe verslagskrywing deel vorm van hulle verantwoordelikhede as forensiese maatskaplike werkers in die SAPD.

5.3.12.1 *Gevolgtrekking: Verslagskrywing*

Die gevolgtrekking word gemaak:

- dat verslagskrywing die **finale produk** van die forensiese maatskaplike werker is en ‘n **oorsig** van die forensiese ondersoekproses gee; en
- dat die verslag as **kommunikasie middel** dien waar die inligting wat bekom word, **aan die hof gekommunikeer en verskaf word**.

5.3.12.2 *Aanbeveling: Verslagskrywing*

Daar word aanbeveel:

- dat forensiese maatskaplike werkers die belangrikheid om inligting deur middel van ‘n verslag aan die hof te verskaf, moet besef en nie onderskat nie. Hulle verslag is ‘n belangrike bron van inligting en help die hof om ‘n ingeligte besluit te neem.

5.3.13 **Tema 12: Die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie**

Forensiese maatskaplike werkers is versoek om aan te dui wat die redes was waarom hulle deur die hof versoek is om as deskundige in die hof op te tree.

5.3.13.1 *Gevolgtrekking: Die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie*

Die gevolgtrekking word gemaak:

- **dat daar verskeie redes is waarom deelnemers as deskundige in die hof optree, onder meer die verduideliking van die voorbereidingsproses; en**

- **dat die hof gebruik maak van die feite wat forensiese maatskaplike werkers insamel, om sodoende 'n ingeligte besluit ten opsigte van die vervolging van die oortreder te neem.**

5.3.13.2 Aanbeveling: Die forensiese maatskaplike werker as deskundige getuie

Daar word aanbeveel:

- dat die forensiese maatskaplike werker oor spesialiteitskennis en –vaardighede moet beskik om as deskundige in die hof op te tree.

5.4 AANBEVELINGS VIR VERDERE NAVORSING

Die studie het gefokus op die verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker in die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders wat vermoedelik seksueel misbruik is. Verskeie rolspelers kan by hierdie ondersoekproses betrokke wees. Daar is verdere navorsing nodig om die verantwoordelikhede van hierdie rolspelers, soos dié van die ondersoekbeamtes en staatsaankaers, te identifiseer.

5.5 SAMEVATTING

Na die voltooiing van die literatuurstudie en die empiriese navorsing oor die verantwoordelikheid van die forensiese maatskaplike werker in die SAPD ten opsigte van voorskoolse kinders wat vermoedelik seksueel misbruik is, is die gevolgtrekkings en aanbevelings wat hieruit voortgespruit het, in hierdie hoofstuk aangebied.

BRONNELYS

- American Professional Society on the Abuse of Children (APSAC). 2012. *Practice guidelines: forensic interviewing in cases of suspected child abuse*. Oklahoma City, Okla.: APSAC
- Babbie, E. 2014. *The basics of social research* (6th edition). Canada: Wadsworth Cengage Learning.
- Barker C., Pistrang, N. & Elliot, R. 2002. *Research methods in Clinical Psychology. An introduction for students and practitioners* (2nd edition). England: John Wiley & Sons.
- Botha, K. 2010. Riglyne vir toepaslike werwysing van kinderklïente vir forensiese assessering in 'n Suid-Afrikaanse welsynorganisasie. Potchefstroom: Noordwes-Universiteit. Potchefstroomkampus (Verhandeling-MA).
- Carnes, C.N., Nelson-Gardell, D., Wilson, C. & Orgassa, U.C. 2001. Extended forensic evaluation when sexual abuse is suspected: a multisite field study. *Child Maltreatment*, 6(3):230-242.
- Cathers, P., Fagen, A. & Mulryan, K. 2004. How to recognize and respond to child abuse. *Journal of Nursing*, 34:92-97.
- Cawood, L. 2004. *Childline's Research Report*. Johannesburg: Childline Crisisline. <http://www.childline.org.za>
- Connell, M. 2009. The child advocacy center model. In K. Kuehnle & M. Connell (eds.). *The evaluation of child sexual abuse allegations: a comprehensive guide to assessment and testimony* (pp. 451-487). Hoboken, N.J.: Wiley-Blackwell.
- Creswell, G.J. 2009. *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. (3rd edition). Thousand Oaks, California: SAGE Publications.
- Cronch, L., Viljoen, J. & Hansen, D. 2006. Forensic interviewing in child sexual abuse cases: Current techniques and future directions. *Aggression and Violent Behavior*, 11:195-207.
- Crosson-Tower, C. 2005. *Understanding child abuse and neglect* (6th edition). United States of America: Pearson Education Inc.
- De Vos, A.S., Strydom, H., Fouché, C.B. & Delpont C.S.L. 2011. *Research at grass roots* (4th edition). Pretoria: Van Schaik Publishers.

- Davies, E.A. & Jones, A.C. 2012. Risk factors in child sexual abuse. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 20(3):146-150.
- Doyle, C. 1994. *Child sexual abuse. A guide for health professionals*. London: Chapman & Hall.
- Ernberg, E., Tidefors, I. & Landstöm, S. 2016. Prosecutors' reflections on sexually abused preschoolers and their ability to stand trial. *Child abuse and Neglect*, 57:21-29.
- Everson, E. & Faller, K. 2011. Base rates, multiple indicators, and comprehensive forensic evaluations: Why sexualized behaviour still counts in assessments of child sexual abuse allegations. *Journal of Child Sexual Abuse*, 21(1):45-71.
- Faller, K.C. 2003. *Understanding and assessing child sexual maltreatment* (2nd edition). United States of America: Sage Publications, Inc.
- Fouché, A. 2007. Facilitating disclosure of child sexual abuse victims in the middle childhood: A forensic interview protocol for social workers. Pretoria: Universiteit van Pretoria (Phd tesis).
- Fouché, C.B. & De Vos, A. 2011. Formal formulations. In A.S. De Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L Delpont (eds.). *Research at grass roots: For the social sciences and human service professions* (4th edition) (pp. 61-76). Pretoria: Van Schaik.
- Friedrich, B. 2005. Correlates of sexual behaviour in young children. *Journal of Child Custody*, 2(3):41-55.
- Gabers, J.G. 1996. *Doeltreffende geesteswetenskaplike navorsing*. Pretoria: Van Schaik Uitgewers.
- Goodman-Brown, G., Edelstein, R., Goodman, G., Jones, D. & Gordon, D. 2003. Why children tell: A model of children's disclosure of sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 27:525-540.
- Grinnell, R.M. 1997. *Social research and evaluation: Quantitative and qualitative approaches* (5th edition). Itasca: F. E Peacock Publishers.
- Hall, L. & Lloyd, S. 1993. *Surviving child sexual abuse: A handbook for helping women challenge their pass* (2nd edition). London: The Farmer Press.
- Hewitt, S. 1999. *Assessing allegations of sexual abuse in pre-school children-understanding small voices*. London: Sage Publications.

- Hewitt, S. 2012. Developmentally sensitive assessment methods in child sexual abuse cases. In P. Goodyear-Brown (ed.). *Handbook of child sexual abuse: Identification, assessment and treatment* (pp. 121-142). Hoboken, N.J.: Wiley.
- Huishamen, G.K. 1993. *Metodologie van die sosiale gedragswetenskappe*. Pretoria: Sigma.
- Hunter, M. 1990. *The sexually abused male*. Lexington, Massachusetts: Mac Millan.
- Jaarverslag van die Suid-Afrikaanse Polisie. 2008/2009 (pp. 119-121).
- Kinnear, K.L. 1995. *Childhood sexual abuse*. California: Contemporary World Issues.
- Kreston, S. 2007. An inconvenient truth: On the absence of definitive corroborative medical evidence in child sexual abuse cases. *Journal of the South African Professional Society on the Abuse of Children*, 8(2):81-86.
- Kuehnle, K. 1996. *Assessing allegations of child sexual abuse*. Florida: Professional Resource Press.
- Kuehnle, K. & Connell, M. 2009. *The evaluation of child sexual abuse allegations: A comprehensive guide to assessment and testimony*. New Jersey: John Wiley Inc.
- Leedy, P.D. & Omrod, J.E. 2001. *Practical research: Planning and design* (7th edition). New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Le Roux, J. 1999. *Temas in die sosio-pedagogiek*. Pretoria: Van Schaik Uitgewers.
- Lewis, S. 1999. *An adult's guide to childhood trauma*. Cape Town: Trident Press.
- Louw, D.A., Van Ede, D.M. & A.E. Louw. 1998. *Human development* (2nd edition). Cape Town: CTP Printers.
- Louw, A.E. 2005. Die bevoegdheid van kinders as getuies: Die rol van taalvaardigheid. *Child Abuse Research in South Africa*, 6(2):19-28.
- Louw, D.A. & Louw, A.E. 2007. *Child and adolescent development*. Bloemfontein: Universiteit van die Vrystaat.
- Marlow, C. 1993. *Research methods*. Belmont & California: Wadsworth Inc.
- Mart, E.G. 2010. Common errors in the assessment of allegations of child sexual abuse. *Journal of Psychology and Law*, 38(3):325-344.
- Marvasti, J.A 2004. *Psychiatric treatment of the victims and survivors of sexual trauma. A Nero-Bio-Psychological approach*. USA: Charles C. Thomas Publishers.

- Meintjies-Van der Walt, L. 2002. Experts testifying in matters of child abuse: The need for a code of ethics. *Child Abuse Research in South Africa*, (3):24-33.
- Meyers, E.B. 2011. *The APSAC handbook on child maltreatment* (3rd edition) (pp. 337-360) Newbury Park: SAGE.
- Mouton, J. 1996. *Understanding social research*. Pretoria: Van Shaik Publishers.
- Mrazek, P.B. & Kempe, C.H. 1989. *Sexually abused children and their families*. New York: Pergamon Press.
- Müller, K. 2001. Clinical and forensic interviews and the child witness. *Journal of the South African Professional Society on the Abuse of Children*, 2(2):8-14.
- Müller, K. & Hollely, K. 2009. *Introducing the child witness* (2nd edition). Port Elizabeth: Printrite.
- Pence, D.M. 2011. Child abuse and neglect investigation. In J.E.B. Myers. *The ABSAC handbook on child maltreatment* (3rd edition) (pp. 325-337). Newbury Park: SAGE.
- Persona, A.R., Bottoms, B.L. & Sorenson, E. 2006. Research-based guidelines for child forensic interviews. *Journal of Aggression Maltreatment and Trauma* 2:81-130.
- Poole, D.A. & Lamb, M.E. 1998. *Investigative interviews of children: A guide for helping professionals*. Washington, D.C.: American Psychological Association.
- Potgieter, R. 2002. A model for the assessment of sexually abused children. *Journal of the South African Professional Society on the Abuse of Children*, 3(2):9-19.
- Raulinga, T.J. 2002. Expert testimony in cases of child sexual abuse: Does it assist judicial officers to arrive at the truth? *Child Abuse Research in South Africa*, 3:25-31.
- Richter, L., Dawes, A. & Higson-Smith, C. 2004. *Sexual abuse of young children in Southern Africa*. Cape Town: HCRS Press.
- Roberts, K.P., Lamb, M.E. & Sternberg, K.J. 2004. The effects of rapport-building style on children's reports on a staged event. *Applied Cognitive Psychology*, 18(2):189-202.
- Saywitz, K.J., Lyon, T.D. & Goodman, G.S. 2011. Interviewing children. In J.E.B. Myers. *The ABSAC handbook on child maltreatment* (3rd edition) (pp. 337-360). Newbury Park: SAGE.
- September, R.L. 2006. A review of child protection services in South Africa: State of the art policies in need of implementation. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 42(1):54-66.

- South-African Human Rights Commission, 2002. Report on Sexual Offences against children. Does the Criminal Justice System Protect Children? April, Cape Town.
- Spies, G.M. 2006. *Sexual abuse, dynamics, assessment and healing*. Pretoria: Van Schaik Publishers.
- Steinmetz, M. 1997. *Interviewing for child sexual abuse: Strategies for balancing forensic and therapeutic factors*. Indiana: Jalice Publishers.
- Strydom, H. 2005. Ethical aspects of research in the social sciences and human service professions. In A.S. De Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L. Delpont (eds.). *Research at grass roots: For the social sciences and human services professions* (4th edition) (pp. 56-70). Pretoria: Van Schaik.
- Stutterheim, H. & Weyers, M.L. 1999. Forensic social work: With special reference to the forensic social work services of the SAPS. *Maatskaplike werk/Social Work*, 35(1):11-21.
- Van Eyes, P. & Beneke, B. 2012. Navigating the system: The complexities of the multidisciplinary team in cases of child sexual abuse. In P. Goodyear-Brown (ed.). *Handbook of child sexual abuse: Identification, assessment and treatment* (pp. 77-97). Hoboken, N.J.: Wiley.
- Van Zyl, M.E. & Sinclair, I. 2006. Silent victims of rape: Police effectiveness in dealing with child rape cases. *Child Abuse Research in South Africa*, 7(1):4-13.
- Van Wyk, C. 2002. Potensiële verskille tussen seksueel misbruikte seuns en meisies: 'n Literatuurstudie. *Child Abuse Research in South Africa*, 3(1):46-55.
- Walker, N.E. 2002. Forensic interviews of children: The component of scientific validity and legal admissibility. *Law and Contemporary Problems*, 65(1):149-178.
- Wakefield, H. & Underwager, R. 2006. The use of anatomically detailed dolls in forensic interviews. *Issues in Child Abuse Accusations*, 16:35-47.
- Waterhouse, S. 2008. The impact of changing criminal justice: response to child victims of sexual abuse. Good intention, question outcomes. Open Society Foundation of South Africa. (Criminal Justice initiative occasional paper series, 4).
- Wilson, R. 2001. Children at risk: The sexual exploitation of female children after divorce. *Cornell Law Review*, 86(2):253-325.

Wilson, J.C. & Powell, M. 2001. *A guide to interviewing children: essential skills for counsellors, policelayers and social workers*. Oxton: Routledge.

Wette:

Kindersorgwet, Wet 74/83. Pretoria: Staatsdrukker.

Kindersorgwet, Wet 38 van 2005. Pretoria: Staatsdrukker

Konstitusie van Suid-Afrika, Wet 108 van 1996. Pretoria: Staatsdrukker

Seksuele misdrywe Wet, Wet 14 van 1957. Pretoria: Staatsdrukker

Wet op die voorkoming van Gesinsgeweld, Wet 133 van 1993. Pretoria: Staatsdrukker

BYLAE 1**TOESTEMMING VAN DIE PROVINSIALE
KOMMISSARIS VAN DIE WES-KAAP***South African Police Service**Suid-Afrikaanse Polisie*

Privaatsak Private Bag X94	Pretoria 0001	Faks No. Fax No.	(012) 393 2128
-------------------------------	------------------	---------------------	----------------

Your reference/U verwysing:

My reference/My verwysing: **3/34/2**

Enquiries/Navrae:

**Lt Col Joubert
Intern Thenga
(012) 393 3118
JoubertG@saps.gov.za**

Tel:

Email:

THE DIVISIONAL COMMISSIONER: RESEARCH
SOUTH AFRICAN POLICE SERVICE
PRETORIA
0001

Ms MD Benham
STELLENBOSCH UNIVERSITY

**RE: PERMISSION TO CONDUCT RESEARCH IN SAPS: DIE ONDERSOEK NA BEWEERDE
SEKSUELE MISBRUIK VAN VOORSKOOLSE KINDERS: VERANTWOORDELIKHEID VAN
FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKERS IN DIE SUID AFRIKAANSE POLISIE:
MASTERS DEGREE: STELLENBOSCH UNIVERSITY: RESEARCHER: MD BENHAM**

The above subject matter refers.

You are hereby granted approval for your research study on the above mentioned topic in terms of National Instruction 1 of 2006.

Further arrangements regarding the research study may be made with the following offices:

The Provincial Commissioner: Western Cape:

- **Contact Person:** Col Ngobeni
- **Contact Details:** (021) 417 7105

The Divisional Commissioner: Detective Services:

- **Contact Person:** Brig Strauss
- **Contact Details:** (012) 393 2349
- **Contact Person:** Col Ntlatleng
- **Contact Details:** (012) 393 1822

The Office of the Provisional Commissioner Western Cape has stressed the following Conditions:

- The interviews are confined to the conducting of said interviews with members at the identified police stations;

RE: PERMISSION TO CONDUCT RESEARCH IN SAPS: DIE ONDERSOEK NA BEWEERDE SEKSUELE MISBRUIK VAN VOORSKOOLES KINDERS: VERANTWOORDELIKHEID VAN FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKERS IN DIE SUID AFRIKAANSE POLISIE: MASTERS DEGREE: STELLENBOSCH UNIVERSITY: RESEARCHER: MD BENHAM

- Prior arrangements must be made timeously with the Station Commander of such members to be interviewed to ensure that service delivery is not hampered;

Kindly adhere to paragraph 6 of our Attached letter signed on the **2017-07-05** with the same above reference number.

**LIEUTENANT GENERAL
DIVISIONAL COMMISSIONER: RESEARCH
DR BM ZULU**

DATE: 2017/10/26

Bylae 2

SEMI-GESTRUKTUREERDE VRAELYS

STELLENBOSCH UNIVERSITEIT

DEPARTEMENT MAATSKAPLIKE WERK

Die ondersoek na beweerde seksuele misbruik van voorskoolse kinders: Verantwoordelikhede van forensiese maatskaplike werkers in die Suid-Afrikaanse Polisie Diens

1. PROFIEL VAN DEELNEMERS

1.1 Hoe lank is u werksaam by die huidige organisasie (SAPD) as forensiese maatskaplike werker?

Aantal jare	Merk met 'n X
1 – 4 jaar	
5 – 8 jaar	
9 – 12 jaar	
Meer as 12 jaar	

1.2 Wat is u hoogste kwalifikasie in maatskaplike werk?

Kwalifikasie in Maatskaplike Werk	Merk met 'n X
Diploma in Maatskaplike Werk	
B. Maatskaplike Werk	
B. Diac (Maatskaplike Werk)	
M.A Maatskaplike Werk	
M (Forensiese Praktyk)	
PhD Maatskaplike Werk	

- 1.3 Oor watter kwalifikasies en ervaring behoort 'n maatskaplike werker te beskik om forensiese ondersoeke in die SAPD te doen?

.....

.....

- 1.4 Hoe is u in die SAPD betrokke by forensiese ondersoeke van voorskoolse kinders?

.....

.....

2. DIE AARD VAN SEKSUELE MISBRUIK VAN VOORSKOOOLSE KINDERS

- 2.1 Die ontwikkeling van die voorskoolse kind

- 2.1.1 Hoe beïnvloed die ontwikkelingstadium van die voorskoolse kind assessering wat tydens 'n forensiese ondersoek gedoen word?

.....

.....

- 2.2 Vorme van seksuele misbruik

- 2.2.1 Watter van die volgende vorme van seksuele misbruik kom voor by voorskoolse kinders wat na u verwys word?

Seksuele misbruik sonder fisiese kontak

.....

.....

Seksuele misbruik waar kontak plaasvind

.....

.....

Seksuele eksploitasie

.....

.....

2.3 Indikatore van seksuele misbruik

- 2.3.1 Hoe neem u in die forensiese ondersoek van voorskoolse kinders wat seksueel misbruik is, die volgende indikatore van seksuele misbruik in ag?

Fisiese indikatore

.....

.....

Emosionele indikatore

.....

.....

Gedragsindikatore

.....

.....

- 2.4 Faktore wat kinders se risiko's verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word

- 2.4.1 Hoe dra die volgende faktore daartoe by om kinders se risiko te verhoog om slagoffers van seksuele misbruik te word?

Kinderfaktore

.....

.....

Gesinsfaktore

.....

.....

Ouerlike faktore

.....

.....

Omgewingsfaktore

.....

.....

3. DIE PROFESSIONELE VERANTWOORDELIKHEDE VAN 'N FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKER IN DIE SAPD

3.1 Aanmelding

3.1.1 Watter rol speel die volgende wetgewing in die aanmelding van kinders wat na bewering seksueel misbruik is?

Wet op Seksuele Misdrywe, Wet 32 van 2007

.....
.....

Wet op Voorkoming van Gesinsgeweld, Wet 133 van 1993

.....
.....

Wet op Kindersorg, Wet 38 van 2005

.....
.....

3.2 Redes vir verwysing

Beweerde seksueel mishandelde kinders word om verskeie redes na 'n forensiese maatskaplike werker verwys.

3.2.1 Wat is u mening oor die gebruik van die volgende redes om voorskoolse kinders na u te verwys vir 'n forensiese ondersoek?

Die ondersoekbeampte slaag nie om tersaaklike inligting by die kind te kry.

.....
.....

Die strafhof verwys die kind vir assessering via ondersoekbeampte

.....
.....

Die strafhof benodig inligting oor die kind se vermoë om te getuig

.....
.....

Die strafhof benodig getuienis van 'n profesionele persoon / deskundige getuie

.....
.....

4. OMVATTENDE ONDERSOEKMODEL

4.1 Hoe voer u die volgende kernkomponente van die omvattende ondersoekmodel uit tydens 'n forensiese ondersoek?

4.2.1 Onderhoude

Onderhoude met die kind

.....
.....

Onderhoude met ouer (s) of voog (de) van die kind

.....
.....

Onderhoude met kollaterale bronne

.....
.....

4.2.2 Administratiewe aspekte

Nagaan van rekords

.....
.....

Mediese ondersoek

.....
.....

4.2.3 Wat is die sterk punte van die model?

.....
.....

4.2.4 Wat is die swakpunte van die model?

.....
.....

5. INTERVENSIEPROSES

Die intervensieproses bestaan uit 'n beginfase, inligtinginsamelingsfase en afsluitingsfase.

5.1 Beginfase

Wat doen u in die beginfase van die intervensieproses?

.....
.....

5.2 Inligtinginsamelingsfase

5.2.1 Hoe gebruik u die volgende hulpmiddels om tydens die ondersoek na beweerde seksuele misbruik, inligting van voorskoolse kinders te verkry?

Tekeninge

.....
.....

Speelgoed

.....
.....

Anatomiese poppe

.....
.....

5.3 Afsluitingsfase

5.3.1 Wat doen u in die afsluitingsfase van die forensiese ondersoekproses?

.....
.....

6. VERSLAGSKRYWING

6.1 Hoe vorm verslagskrywing deel van die verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werker in die SAPD?

.....
.....

7. DIE FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKER AS DESKUNDIGE GETUIE

7.1 Wat is die redes waarom 'n forensiese maatskaplike werker kan versoek word om as deskundige getuie op te tree in die hof?

.....
.....

7.2 Wat is die doel van getuienislewering deur 'n forensiese maatskaplike werker in die hof?

.....
.....

BYLAE 3**TOESTEMMINGSVORM VAN DEELNEMERS**

UNIVERSITEIT • STELLENBOSCH • UNIVERSITY
jou kennisvennoot • your knowledge partner

**UNIVERSITEIT STELLENBOSCH
INWILLIGING OM DEEL TE NEEM AAN NAVORSING**

**DIE ONDERSOEK NA BEWEERDE SEKSUELE MISBRUIK VAN VOORSKOOOLSE KINDERS:
VERANTWOORDELIKHEDE VAN FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKERS IN DIE SUID-
AFRIKAANSE POLISIEDIENS**

U word gevra om deel te neem aan 'n navorsingstudie wat uitgevoer sal word deur Melanie Benham, 'n Meestersstudent van die Departement Maatskaplike Werk aan die Universiteit Stellenbosch. U is as moontlike deelnemer aan die studie gekies omdat u 'n forensiese maatskaplike werker in diens van die Suid-Afrikaanse Polisie is wat beweerdelike seksuele misbruik van voorskoolse kinders ondersoek.

1. DOEL VAN DIE STUDIE

Die doel van die studie is om begrip te ontwikkel vir die verantwoordelikhede van die forensiese maatskaplike werkers in die Suid-Afrikaanse Polisie om forensiese ondersoeke te doen van voorskoolse kinders wat vermoedelik seksueel misbruik is.

2. PROSEDURES

Indien u inwillig om aan die studie deel te neem, vra ons dat u die volgende doen:

U sal versoek word om 'n semi-gestruktureerde vraelys te voltooi tydens 'n onderhoud met die navorser. Die onderhoud sal op band opgeneem word en daarna getranskribeer word.

3. MOONTLIKE RISIKO'S EN ONGEMAKLIKHEID

Daar is geen risiko's wat vir die deelnemers voorsien word nie.

4. MOONTLIKE VOORDELE VIR PROEFPERSONE EN/OF VIR DIE SAMELEWING

Deelnemers aan die navorsing behoort baat te vind by die resultate van die studie.

5. VERGOEDING VIR DEELNAME

Geen vergoeding is beskikbaar vir deelnemers wat deelneem aan die navorsing nie.

6. VERTROULIKHEID

Alle inligting wat deur middel van die navorsing verkry word, sal vertroulik hanteer word, maar sal wel aangewend word vir 'n tesis of publikasie sonder om die identiteit van die deelnemers te openbaar.

7. DEELNAME EN ONTTREKKING

Deelname is vrywillig en potensiële deelnemers mag gevolglik weier om deel te neem. Die deelnemer kan ook in enige stadium van die projek onttrek sonder dat staking die deelnemer nadelig **beïnvloed**.

8. IDENTIFIKASIE VAN ONDERSOEKERS

Indien u enige vrae of besorgdheid omtrent die navorsing het, staan dit u vry om in verbinding te tree met prof. Green (studieleier) by die Departement Maatskaplike Werk, Universiteit van Stellenbosch (Telefoon nommer 021 808 2090, E-pos adres: sgreen@sun.ac.za).

9. REGTE VAN PROEFPERSONE

U kan te eniger tyd u inwilliging terugtrek en u deelname beëindig, sonder enige nadelige gevolge vir u. Deur deel te neem aan die navorsing doen u geensins afstand van enige wetlike regte, eise of regs middel nie. Indien u vrae het oor u regte as proefpersoon by navorsing, skakel met Me Maléne Fouché [mfouche@sun.ac.za; 021 808 4622] van die Afdeling Navorsingsontwikkeling, Universiteit Stellenbosch.

ERKLARING DEUR PROEFPERSON OF SY/HAAR REGSVERTEENWOORDIGER

Die bostaande inligting is aan my, [*naam van proefpersoon/deelnemer*], gegee en verduidelik deur Melanie Benham in Afrikaans en [*ek is/die proefpersoon is/die deelnemer is*] dié taal magtig of dit is bevredigend vir [*my/hom/haar*] vertaal. [*Ek/die deelnemer/die proefpersoon*] is die geleentheid gebied om vrae te stel en my/sy/haar vrae is tot my/sy/haar bevrediging beantwoord.

[*Ek willig hiermee vrywillig in om deel te neem aan die studie/Ek gee hiermee my toestemming dat die proefpersoon/deelnemer aan die studie mag deelneem.*] 'n Afskrif van hierdie vorm is aan my gegee.

Naam van proefpersoon/deelnemer

Naam van regsverteenvoordiger (indien van toepassing)

Handtekening van proefpersoon/deelnemer of regsverteenvoordiger Datum

VERKLARING DEUR ONDERSOEKER

Ek verklaar dat ek die inligting in hierdie dokument vervat verduidelik het aan [*naam van die proefpersoon/deelnemer*]./ Hy/sy is aangemoedig en oorgenoeg tyd gegee om vrae aan my te stel. Dié gesprek is in Afrikaans gevoer en [*geen vertaler is gebruik nie/die gesprek is in _____ vertaal deur _____*].

Handtekening van ondersoeker

Datum

BYLAE 4**ETIESE KLARING VAN DIE ETIEK KOMITEE (DESC) VAN
DIE DEPARTEMENT MAATSKAPLIKE WERK VAN DIE
UNIVERSITEIT VAN STELLENBOSCH**

UNIVERSITEIT • STELLENBOSCH • UNIVERSITY
jou kennisvenoot • your knowledge partner

**Approval Notice
New Application**

23-Sep-2016
Benham, Melanie MD

Proposal #: SU-HSD-002415

Title: DIE ONDERSOEK NA BEWEERDE SEKSUELE MISBRUIK VAN VOORSKOOOLSE KINDERS: VERANTWOORDELIKHEDE VAN FORENSIESE MAATSKAPLIKE WERKERS IN DIE SUID-AFRIKAANSE POLISIE DIENS

Dear Miss Melanie Benham,

Your **New Application** received on **19-Aug-2016**, was reviewed
Please note the following information about your approved research proposal:

Proposal Approval Period: **20-Sep-2016 -19-Sep-2019**

General comments:

One limitation to this Masters study is that an inclusion criteria is that the social worker is Afrikaans speaking. This has not been specifically justified. This may introduce a bias into the study, as there may well be attitudinal or perception differences across language groups. If possible, potential participants from other language groups in the Western Cape should also be included. If not possible, then this should be reflected on as a possible study limitation. [NO RESPONSE REQUIRED]

Please take note of the general Investigator Responsibilities attached to this letter. You may commence with your research after complying fully with these guidelines.

Please remember to use your **proposal number** (SU-HSD-002415) on any documents or correspondence with the REC concerning your research proposal.

Please note that the REC has the prerogative and authority to ask further questions, seek additional information, require further modifications, or monitor the conduct of your research and the consent process.

Also note that a progress report should be submitted to the Committee before the approval period has expired if a continuation is required. The Committee will then consider the continuation of the project for a further year (if necessary).

This committee abides by the ethical norms and principles for research, established by the Declaration of Helsinki and the Guidelines for Ethical Research: Principles Structures and Processes 2004 (Department of Health). Annually a number of projects may be selected randomly for an external audit.

National Health Research Ethics Committee (NHREC) registration number REC-050411-032.

We wish you the best as you conduct your research.

If you have any questions or need further help, please contact the REC office at .

Included Documents:

Inwilliging om deel te neem aan navorsing 1.doc

DESC Report

REC: Humanities New Application

Sincerely,

Clarissa Graham

REC Coordinator

Research Ethics Committee: Human Research (Humanities)

Investigator Responsibilities

Protection of Human Research Participants

Some of the general responsibilities investigators have when conducting research involving human participants are listed below:

1. Conducting the Research. You are responsible for making sure that the research is conducted according to the REC approved research protocol. You are also responsible for the actions of all your co-investigators and research staff involved with this research. You must also ensure that the research is conducted within the standards of your field of research.

2. Participant Enrollment. You may not recruit or enroll participants prior to the REC approval date or after the expiration date of REC approval. All recruitment materials for any form of media must be approved by the REC prior to their use. If you need to recruit more participants than was noted in your REC approval letter, you must submit an amendment requesting an increase in the number of participants.

3. Informed Consent. You are responsible for obtaining and documenting effective informed consent using **only** the REC-approved consent documents, and for ensuring that no human participants are involved in research prior to obtaining their informed consent. Please give all participants copies of the signed informed consent documents. Keep the originals in your secured research files for at least five (5) years.

4. Continuing Review. The REC must review and approve all REC-approved research proposals at intervals appropriate to the degree of risk but not less than once per year. There is **no grace period**. Prior to the date on which the REC approval of the research expires, **it is your responsibility to submit the continuing review report in a timely fashion to ensure a lapse in REC approval does not occur**. If REC approval of your research lapses, you must stop new participant enrollment, and contact the REC office immediately.

5. Amendments and Changes. If you wish to amend or change any aspect of your research (such as research design, interventions or procedures, number of participants, participant population, informed consent document, instruments, surveys or recruiting material), you must submit the amendment to the REC for review using the current Amendment Form. You **may not initiate** any amendments or changes to your research without first obtaining written REC review and approval. The **only exception** is when it is necessary to eliminate apparent immediate hazards to participants and the REC should be immediately informed of this necessity.

6. Adverse or Unanticipated Events. Any serious adverse events, participant complaints, and all unanticipated problems that involve risks to participants or others, as well as any research related injuries, occurring at this institution or at other performance sites must be reported to Malene Fouch within **five (5) days** of discovery of the incident. You must also report any instances of serious or continuing problems, or non-compliance with the RECs requirements for protecting human research participants. The only exception to this policy is that the death of a research participant must be reported in accordance with the Stellenbosch University Research Ethics Committee Standard Operating Procedures. All reportable events should be submitted to the REC using the Serious Adverse Event Report Form.

7. Research Record Keeping. You must keep the following research related records, at a minimum, in a secure location for a minimum of five years: the REC approved research proposal and all amendments; all informed consent documents; recruiting materials; continuing review reports; adverse or unanticipated events; and all correspondence from the REC

8. Provision of Counselling or emergency support. When a dedicated counsellor or psychologist provides support to a participant without prior REC review and approval, to the extent permitted by law, such activities will not be recognised as research nor the data used in support of research. Such cases should be indicated in the progress report or final report.

9. Final reports. When you have completed (no further participant enrollment, interactions, interventions or data analysis) or stopped work on your research, you must submit a Final Report to the REC.

10. On-Site Evaluations, Inspections, or Audits. If you are notified that your research will be reviewed or audited by the sponsor or any other external agency or any internal group, you must inform the REC immediately of the impending audit/evaluation.